T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK BİLİM DALI

VERGİLENDİRMEDE OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİ ÜZERİNE OECD VE ABD ÇALIŞMALARI

Yüksek Lisans Tezi

BETÜL GEDİKLİ

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK BİLİM DALI

VERGİLENDİRMEDE OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİ ÜZERİNE OECD VE ABD ÇALIŞMALARI

Yüksek Lisans Tezi

BETÜL GEDİKLİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi MEHMET EZHAN DOĞRUSÖZ

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

MALİYE Anabilim Dalı MALİ HUKUK Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi Betül Gedikli'nın VERGİLENDİRMEDE OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİ ÜZERİNE OECD VE ABD ÇALIŞMALARI adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 4.10.2018 tarih ve 2018-29/27 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 09/11/2018

Öğretim Üyesi Adı Soyadı			**İmzası**
1.	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi M. EZHAN DOĞRUSÖZ	
2.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi YASEMİN TAŞKIN	
3.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi İREM BERKSOY	

ÖZET

Son yıllarda yaşanan küreselleşme ve ulusal sınırların önemini kaybetmesiyle vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığının artan boyutlara ulaşması, ülkeleri ve uluslararası örgütleri işbirliği yapmaya yöneltmiştir. ABD, AB ve OECD ülkeleri geliştirdikleri yöntemlerle vergi kaçakçılığını ve zararlı vergi rekabetini önleyici çözümler bulmaya çalışmıştır. Bu kapsamda vergisel amaçlı uluslararası bilgi değişimi temel yöntem olarak belirlenmiştir ve özellikle otomatik bilgi değişimi odak noktası haline getirilmiştir. Yaşanan gelişmelerle bilgi değişimine ilişkin anlaşmalara taraf olan ülke sayısının artması mükellef bilgilerine erişimi kolaylaştırmıştır. Bu gelişme de mükellefin özel yaşam hakkına dokunan bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada vergilendirmede bilgi değişimine yönelik OECD ve ABD çalışmaları anlatılmıştır. Bilgi değişiminin vergi mahremiyetine etkileri irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Otomatik bilgi değişimi, FATCA, ortak raporlama standardı, ülke bazlı raporlama, vergi mahremiyeti.

ABSTRACT

Increasing tax avoidance and tax evasion due to globalization and loss of importance of the national borders have led countries and international organizations to cooperate. USA, EU and OECD countries have tried to find solutions to prevent tax evasion and tax competition with the methods that they have developed. Within this scope, tax based international information exchange has been determined as the basic method and especially automatic information exchange has become the main focus. Since the number of counties which acceded to treaties related to information exchange increased, it has become easier to access to information of taxpayers. This development has given rise to a situation that violates the privacy right of the taxpayers. In this study, OECD and USA practices with respect to information exchange in taxation have been explained. Influence of information exchange on tax privacy has been investigated.

Key Words: Automatic exchange of information, FATCA, common reporting standard, country-by-country reporting, tax privacy.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı sonuçlandırmamda görüşleri ile katkıda bulunan değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Ezhan DOĞRUSÖZ'e, akademik sahada çalışmam için beni sürekli teşvik eden ve destekleyen canım babam Dr. Yusuf GEDİKLİ'ye, canım annem Güzin GEDİKLİ'ye, bu süreçte yardımını esirgemeyen biricik kardeşim Mustafa GEDİKLİ'ye ve değerli arkadaşım N. Gamze ALİOĞLU'na teşekkür eder, çalışmamın tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

İstanbul, 2018 Betül GEDİKLİ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET i
ABSTRACT ii
TEŞEKKÜR iii
TABLO ve ŞEKİL LİSTESİ ix
KISALTMALAR x
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM 3
BİLGİ DEĞİŞİMİ KAVRAMI VE BİLGİ DEĞİŞİM YÖNTEMLERİ 3
1.1. Bilgi Değişiminin Kapsamı ve Amacı 3
1.2. Bilgi Değişiminin Vergi Gelirlerine Etkisi 5
1.3. Türk Mevzuatında Uluslararası Bilgi Değişimi 8
1.4. Bilgi Değişim Yöntemleri 10
1.4.1. Talep Üzerine Bilgi Değişimi 11
1.4.1.1. Gözden Geçirme (Peer Review) Grubu ve Akran Değerlendirmesi 12
1.4.1.2. Talep Üzerine Bilgi Değişiminin Aşamaları 17
1.4.1.2.1. Talebi Hazırlama ve Gönderme 17
1.4.1.2.2. Talebin Alımı ve Kontrolü 18
1.4.1.2.3. İstenen Bilginin Toplanması 19
1.4.1.2.4. Talebin Cevaplanması 19
1.4.1.2.5. Geri Bildirimin Sağlanması 20
1.4.2. Kendiliğinden (Spontane) Bilgi Değişimi 20
1.4.2.1. Spontane Bilgi Değişiminin Ortaya Çıkabileceği Durumlar 21
1.4.2.2. Spontane Olarak Sağlanacak Bilgiler 22
1.4.2.3. Zorunlu Spontane Bilgi Değişimi 23
1.4.3. Otomatik Bilgi Değişimi 25
1.4.3.1. Otomatik Bilgi Değişiminin Amaçları 26
1.4.3.2. Otomatik Bilgi Değişiminin Temel İşleyiş Süreci 27
1.4.4. Eş Zamanlı Vergi İncelemesi 30
1.4.4.1. Olayın Seçimi 31
1.4.4.2. Uygun Olay Üzerinde Anlaşma 32

1.4.4.3. Ön İncelemelerin Gerçekleştirilmesi 32
1.4.4.4. Mükellef ile İletişim 32
1.4.4.5. İlk Planlama Toplantısı 33
1.4.4.6. Toplantı ve Mükellefler ile Görüşmeler 33
1.4.4.7. İleriki İncelemelerin Yapılması 33
1.4.4.8. Olayın Sonuçlandırılması 34
1.4.4.9. Son Rapor 34
1.4.4.10. Süreç İyileştirme 34
1.4.5. Yurt Dışında Vergi İncelemesi 35
1.4.5.1. Bilgi Değişimi Usullerine Uygun Bilgi İsteği 36
1.4.5.2. Yurt Dışı Vergi İncelemesi İsteğine İlişkin Karar 37
1.4.5.3. İstekte Bulunma 37
1.4.5.4. İsteğin Kabulü veya Reddi 37
1.4.5.5. Usul ve Başlangıç Hakkında Bilgilendirme 38
1.4.5.6. Yurt Dışında Vergi Araştırması Yapacak Memurlar 38
1.4.5.7. Son Rapor 38
1.4.5.8. Yurt Dışı Vergi İncelemelerini Geliştirmeye Yönelik Önlemlerin Uygulanması ve Gözden Geçirme 39
1.4.6. Endüstriyel (Sektörel) Çapta Bilgi Değişimi 39
İKİNCİ BÖLÜM 42
OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİ ÜZERİNE OECD VE ABD ÇALIŞMALARI 42
2.1. Otomatik Bilgi Değişimi Üzerine ABD Çalışmaları: FATCA 42
2.1.1. FATCA'nın Amacı 42
2.1.2. FATCA Kapsamındaki Anlaşma Modelleri 43
2.1.2.1. Model 1: Hükümetler Arası Anlaşmalar 44
2.1.2.2. Model 2: İkili İşbirliği Anlaşmaları 45
2.1.3. Bildirim Yükümlülükleri 46
2.1.3.1. Bildirim Yapacak Kuruluşlar 46
2.1.3.2. Bildirim Yapılacak Kişiler/Kuruluşlar 48
2.1.3.3. Bildirim Yapılacak Konular 48
2.1.3.4. FATCA Kapsamına Girmeyen Konular 49
2.1.4. Stopaj Yükümlülüğü 49
2.2. Otomatik Bilgi Değişimi Üzerine OECD Çalışmaları: CRS ve CbCR 50
2.2.1. Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimi: CRS 51

2.2.1.1. Otomatik Bilgi Değişimi Grubu 51
2.2.1.2. Otomatik Bilgi Değişiminin Yasal Dayanakları 52
2.2.1.3. Otomatik Olarak Raporlanacak Bilgiler 55
2.2.1.4. Ortak Raporlama Standardı 56
2.2.1.5. CRS MCAA'nın Amacı ve Anlaşma Maddeleri 60
2.2.2. Ülke Bazlı Raporların Otomatik Değişimi: CbCR 62
2.2.2.1. Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon Yükümlülüğünün Amaçları 63
2.2.2.2. Ülke Bazlı Raporlamanın Aşamaları 64
2.2.2.2.1. Ana Dosya (Master File) 64
2.2.2.2.1.1. Organizasyon Yapısı 65
2.2.2.2.1.2. Faaliyet Yapısı 65
2.2.2.2.1.3. Maddi Olmayan Varlıklara İlişkin Bilgiler 66
2.2.2.2.1.4. Grubun Şirketler Arası Mali Faaliyetleri 66
2.2.2.2.1.5. Grubun Finansal ve Vergisel Durumu 66
2.2.2.2.2. Yerel Dosya (Local File) 67
2.2.2.2.2.1. Yerel Şirket Yapısı 68
2.2.2.2.2.2. Kontrol Edilen (İlişkili) İşlemler 68
2.2.2.2.2.3. Finansal Bilgiler 69
2.2.2.2.3. Ülke Bazlı Rapor 69
2.2.2.3. CBC MCAA'nın Amacı ve Anlaşma Maddeleri 72
2.2.2.4. ABD'de Ülke Bazlı Raporlama 74
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 76
OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİNDE TÜRKİYE 76
3.1. Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşması 76
3.1.1. Müzakere Süreci 77
3.1.2. Bildirim Zamanı ve Yöntemi 78
3.1.3. Temin Edilecek ve Değiştirilecek Bilgiler 79
3.1.4. Durum Tespiti Yükümlülükleri 80
3.1.4.1. Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 81
3.1.4.1.1. Düşük Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 82
3.1.4.1.2. Yüksek Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 82
3.1.4.2. Yeni Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 84
3.1.4.3. Mevcut Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti 84

3.1.4.4. Yeni Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti 85
3.2. Türkiye-Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmaları 86
3.2.1. Türkiye-CRS Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması 87
3.2.1.1. Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı'nın Kapsamı 88
3.2.1.1.1. Bildirim Yapacak ve Yapmayacak Olan Finansal Kuruluşlar 89
3.2.1.1.2. Bildirimi Zorunlu ve İstisna Hesaplar 89
3.2.1.1.3. Bildirimi Gerekli Olan Bilgiler 91
3.2.1.1.4. Bildirim Zamanı ve Yöntemi 92
3.2.1.1.5. Durum Tespiti Yükümlülükleri 93
3.2.1.1.5.1. Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 94
3.2.1.1.5.1.1. Düşük Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 94
3.2.1.1.5.1.2. Yüksek Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 95
3.2.1.1.5.2. Yeni Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti 96
3.2.1.1.5.3. Mevcut Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti 96
3.2.1.1.5.4. Yeni Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti 97
3.2.1.1.6. Uyumsuzluk ve Yaptırım 97
3.2.2. Türkiye-CBC Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması 98
3.2.2.1. Türk Vergi Mevzuatında Mevcut Belgelendirme Yükümlülüğü 99
3.2.2.2. Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporunda Bulunması Zorunlu Olan Bilgiler 100
3.2.2.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı'nın Getirdiği Yenilikler 101
3.2.2.3.1. Ana Rapor 102
3.2.2.3.2. Ülke Raporu 103
3.2.2.3.3. Ülke Bazlı Raporlama 104
3.2.2.4. Ülke Bazlı Raporlama Karşısında Çok Uluslu Türk Şirketlerinin Durumu 105
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 107
BİLGİ DEĞİŞİMİNDE VERGİ MAHREMİYETİ 107
4.1. Vergi Mahremiyeti Kavramı 107
4.2. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Vergi Mahremiyeti 110
4.2.1. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Gizlilik Kuralları 110
4.2.2. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Ticari ve Mesleki Sır 111
4.2.3. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Banka Bilgi Gizliliği 113
4.3. Otomatik Bilgi Değişimi Araçlarında Vergi Mahremiyeti 115

4.4. Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti 117
SONUÇ..... 121
KAYNAKÇA..... 128

TABLO ve ŞEKİL LİSTESİ

			Sayfa No.
Tablo 1	**:**	Talep Üzerine Bilgi Değişimi Gözden Geçirme Raporları Sonucu	14
Şekil 1	**:**	Otomatik Bilgi Değişimi Süreci	29
Tablo 2	**:**	Talep Üzerine Bilgi Değişimi Standardına Yönelik Türkiye Derecelendirmesi	16
Tablo 3	**:**	Otomatik Bilgi Değişiminde Ülkelerin Taahhüt Durumu	59
Tablo 4	**:**	Vergi Bölgesinin Gelir, Vergi ve Faaliyetlerinin Dağılımının Genel Görünümü	70
Tablo 5	**:**	ÇUŞ Grubunun Tüm Kuruluşlarının Listesi	71

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AEOI	Automatic Exchange of Information
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.r.	Adı geçer rapor
APA	Advance Pricing Agreement
Ar-Ge	Araştırma ve Geliştirme
BEPS	Base Eroison and Profit Shifting
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
CAA	Competenty Authority Agreement
CbC	Country-by-Country
CbCR	Country-by-Country Reporting
CIAT	Centre of Inter-American Tax Administration
CRS	Common Reporting Standard
ÇUŞ	Çok Uluslu Şirket
EU	European Union
FATCA	Foreign Account Tax Compliance Act
FATF	Financial Action Task Force
FFI	Foreign Financial Institution
FHTP	Forum on Harmful Tax Practices
FOYK	Finansal Olmayan Yabancı Kuruluş
G 20	Group of 20
GIIN	Global Intermediary Identification Number
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
HIRE	Hiring Incentives to Restore Employment
IGA	Intergovernmental Agreement
IP	Intellectual Poperty
IRS	Internal Revenue Service
md.	madde

MeF	Modernized e- File
MCAA	Multilateral Competent Authority Agreement
MOU	Memorandum of Understanding
NFFE	Non Financial Foreign Entity
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
PWC	Pricewaterhousecoopers
SMF	Standard Magnetic Format
STF	Standard Transmission Format
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TIEA	Tax Information Exchange Agreement
TL	Türk Lirası
vb.	ve benzeri
VUK	Vergi Usul Kanunu
YMMO	Yeminli Mali Müşavirler Odası
XML	Extensible Markup Language

GİRİŞ

Vergilendirme, devletlerin tek taraflı hukuki irade ile bağlayıcı kurallar koyabilme yetkisine ve kanuna dayalı olarak mükelleflerini karşılıksız bir şekilde kamu harcamalarının finansmanına dahil etme yoludur. Vergi gerek gelişmiş ülkeler gerekse gelişmekte olan ülkelerde, en önemli geleneksel kamu geliri çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak artan küreselleşme ve teknoloji ile birlikte vergi gelirlerinde meydana gelen kayıplar kamu gelirlerini önemli ölçüde azaltmakta, bu da devletleri çözüm arayışına sevk etmektedir.

Uzun yıllardan beri yapılan çalışmalar ve incelemeler neticesinde vergi gelirlerinin azalmasına neden olan vergiden kaçınmanın ve vergi kaçakçılığının önlenmesinde bilgi değişiminin öneminin farkına varılmaya başlanmıştır. Vergi idareleri arasındaki bilgi değişimi OECD ve ABD'nin katkılarıyla, etkin ve adaletli bir uluslararası vergilendirme için önemli bir unsur haline getirilmeye çalışılmıştır. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler değişen dünya koşullarındaki yeni oluşumlara kayıtsız kalamamış, gelişimleri takip ederek çalışmalara dahil olmaya başlamışlardır. Bu çerçevede OECD tarafından başlatılan projelere, hazırlanan anlaşmalara, çalışılan kaynaklara; ABD tarafından ise yapılan yasa çalışmalarına müdahil olmuşlardır. Dolayısıyla bu tez çalışmasında da güncelliğinden ve yararlılığından ötürü OECD ve ABD çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

Esasında bilgi değişimi konusunda 19'uncu yüzyıldan beri çalışmalar yapılmaktadır. Ancak günümüzde uygulanan formlara benzer çalışmalar 20'nci yüzyılın birinci yarısından sonra kendini göstermiştir. Birleşmiş Milletler, OECD ve ABD çifte vergilendirme konusunda model anlaşmalar hazırlayarak, Avrupa Birliği ise direktifler çıkartarak bilgi değişimine değinmişlerdir. Bilgi değişimine yönelik doğrudan çalışmalar ise 2008 krizinin yarattığı ivmeyle 2010 yılında ABD'nin FATCA yasasını çıkarması ve 2013 yılında OECD'nin BEPS projesini duyurmasıyla vücut bulmuştur. Böylece bilgi değişimi ilk defa, çifte vergilendirmeden ayrı bir şekilde çalışılması ve irdelenmesi gereken konu olarak karşımıza çıkmıştır.

Çalışmada bilgi değişimine yönelik OECD ve ABD tarafından yapılan düzenlemeler anlatılırken öneminden ötürü, özellikle otomatik bilgi değişimi temel alınmış ve ele alınan hususlar otomatik bilgi değişimi açısından incelenmiştir.

Bu çalışmada konunun yeni olması dolayısıyla daha önce çalışılmamış ve gündeme getirilmemiş hususlara yer verilerek, tez dört bölüm halinde oluşturulmuştur. Birinci bölümde bilgi değişimi kavramı ve yöntemlerine değinilerek bilgi değişiminin amacı ve kapsamı açıklanmış, geçmişten günümüze kadar kullanılan tüm bilgi değişim yöntemleri hakkında bilgi verilmiştir. Bunun yanında Türk hukukunda uluslararası bilgi değişiminin yapılmasına imkan tanıyan mevzuat incelenmiştir.

Tezin adıyla aynı olan çalışmanın ikinci bölümünde, otomatik bilgi değişimi üzerine yapılan OECD ve ABD çalışmalarına yer verilmiştir. En önemli ve en etkili bilgi değişim aracı olan otomatik bilgi değişimine ilişkin son dönemlerde yapılan çalışmalar anlatılmış, ABD'nin ve OECD'nin bu konuda yaptıkları çalışmalardan FATCA, CRS ve CBCR ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, ülkelerin kalkınmak için ihtiyacı olan vergiyi daha iyi ve daha adil toplamalarını sağlayacak temel bilgi değişim yöntemi olan otomatik bilgi değişiminde Türkiye'nin durumu ele alınmıştır. Türkiye'nin otomatik bilgi değişimine ilişkin yaptığı çalışmalar ve hazırlıklar ile imzaladığı anlaşmalar konusunda bilgi verilerek geldiği aşama anlatılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise mükelleflerin en önemli haklarından biri olan vergi mahremiyeti, bilgi değişimi bağlamında ele alınmıştır. Bu konu çalışılırken bilgi değişiminin temelinin dayandığı uluslararası anlaşma modellerinden yararlanılmış, ulusal mevzuat da incelenerek karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ DEĞİŞİMİ KAVRAMI VE BİLGİ DEĞİŞİM YÖNTEMLERİ

1.1. Bilgi Değişiminin Kapsamı ve Amacı

Günümüz ekonomilerinin en önemli sorunlarından biri vergi kaçakçılığı ve zararlı vergi rekabetidir. Küreselleşme süreci ile birlikte uluslararası alanda mal ve hizmetlerin, kişilerin ve sermayenin serbest dolaşımı vergilendirme konusunu oldukça önemli hale getirmiştir. Değişen yenidünya koşullarının ortaya çıkardığı vergisel sorunların çözümünün karşılıklı iş birliği ve yardımlaşmayla çözüme kavuşabileceği anlaşılmıştır. Bu bağlamda G20 Maliye Bakanlarının OECD'ye yaptığı çağrı doğrultusunda hazırlanan Matrah Aşındırması ve Kar Aktarımı (BEPS[1]) Eylem Planının 5'inci eylemi, şeffaflık (transparency) temelinde "zararlı vergi uygulamalarının önlenmesi" olarak belirlenmiş ve bilgi değişimi matrah aşındırma ile mücadelenin bir unsuru olarak dünyanın gündemine oturmuştur.

Birleşmiş Milletler'in Uluslararası İşbirliği Hakkında Rehber'ine göre bilgi değişimi; *"Vergi kaçakçılığına ve vergiden kaçınmaya yönelik düzenlemelerin ortaya çıkarılmasını sağlayacak şekilde, kişi ve kurumlarla ilgili verginin doğru miktarlarda tahakkuk ve tahsili için gerekli olan bütün bilginin bir vergi idaresinden diğerine aktarılmasıdır."*[2] Diğer bir deyişle ülkelerin vergilendirmeleri gereken kazançlarının doğru ve eksiksiz bir şekilde hesaplanması ve ödenmesini sağlamak amacıyla vergi alanında yapmış oldukları işbirliği ile elde ettikleri vergilendirmeye ilişkin bilgileri paylaşmaları ya da birbirleri ile değişmeleridir.[3]

Günümüzde vergilemede bilgi değişimini etkin hale getirmek, bu anlamda dünya genelinde çok taraflı bir çerçeve oluşturmak ve uluslararası kabul edilebilir vergi standartlarını ortaya koymak gibi hususlar devletlerin temel hedefleri olmuş ve bilgi değişimi şeffaflığı

[1] OECD tarafından hazırlanan *BEPS*; vergi matrahının aşındırılması vasıtasıyla kar aktarımı anlamına gelmektedir. BEPS Eylem Planı, vergi oranlarının çok düşük olduğu veya verginin hiç olmadığı yerlere karların suni olarak kaydırılmasına neden olan vergi düzenlemelerindeki boşlukları ve uyumsuzlukları önlemeye ilişkin vergi planlama stratejisidir. 19 Temmuz 2013'te açıklanan BEPS Eylem Planı 15 eylemden oluşmakta ve 100'den fazla ülke ve yetki bölgesi BEPS ile mücadele etmek için işbirliği yapmaktadır. OECD BEPS ile ilgili olarak "asgari standartlar", "tavsiyeler" ve "en iyi uygulamalar" şeklinde üç başlık altında normlar belirlemiş olup planı uyum, özün önceliği ve şeffaflık temeli üzerine kurmuştur. (OECD, **About the Inclusive Framework on BEPS**, 2018, http://www.oecd.org/tax/beps/beps-about.htm (Erişim Tarihi: 23 Kasım 2018).)

[2] Billur Yaltı Soydan, **Uluslararası Vergi Anlaşmaları,** Beta Yayınları, İstanbul, 1995, s. 321.

[3] Süleyman Hayri Balcı, "Vergi Alanında Uluslararası Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 347, Temmuz 2010, s. 35.

arttırmak suretiyle vergi gelirlerine etki edecek bir araç olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Özellikle son dönemde sıkça üzerinde durulan Panama Belgeleri[4] ile birlikte görülmektedir ki, pek çok gelir off-shore ülkelere taşınmak suretiyle vergilenememekte veya düşük oranda vergilendirilmektedir. Dolayısıyla vergisel olayların gittikçe uluslararası boyut kazandığı günümüzde haksız ve zararlı vergi rekabeti ancak uluslararası işbirliği ile çözülebilecektir. İşte bu işbirliği bilgi değişimidir. Bilgi değişimi yani vergi idareleri arası işbirliği ve yardımlaşma, BEPS Eylem Planı'nın dayandığı üç ana prensipten biri olan şeffaflığın sağlanması için de önemli ve gereklidir.

Birleşik Devletler Gelir Vergisi Anlaşması Modeli (United States Model Income Tax Convention) ile OECD Gelir ve Sermaye Üzerine Vergi Anlaşması Modeli (OECD Model Tax Convention on Income and Capital) esas olarak çifte vergilendirmeyi önlemek için geliştirilmişken, model anlaşmaların bilgi değişiminin yapılmasını sağlayan 26'ncı maddesi ile de bir yandan uluslararası vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınmanın önlenmesi amaçlanmıştır.[5]

OECD ve ABD gelir vergisi model konvansiyonlarının 26'ncı maddelerinin birinci fıkrasında; akit devletlerin yetkili makamlarının, söz konusu anlaşma hükümlerinin ve her tür vergilerle ilgili iç mevzuat hükümlerinin uygulanması ile ilgili olduğu öngörülen bilgileri değişime tabi tutacakları ifade edilmiştir. Buna ek olarak bilgi değişiminin anlaşmanın 1'inci (genel kapsam) ve 2'nci (kapsanan vergiler) maddeleriyle sınırlı olmadığı belirtilmiştir.[6] Buna göre; bilgi değişiminde iki hedef vardır. Bunlardan ilki anlaşma hükümlerinin yürütülmesidir. Yani vergisel konularda imzalanan anlaşma hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek bilgilerin doğrulanmasıdır. İkinci amaç ise vergilerle ilgili iç mevzuat hükümlerinin yürütülmesi ve uygulanmasıdır. Bunların dışında; yerel vergi kanunları ve anlaşma hükümlerinin birlikte uygulanması, vergi kaçakçılığının önlenmesi, yasa dışı yöntemlerle gerçekleştirilen vergiden kaçınmanın önlenmesi, bilgi değişimi maddelerinin anlaşmaya taraf devletlerde mukim olan kişilere uygulanması gibi amaçlar da sayılabilir.[7]

---

[4] *Panama belgeleri,* Panama menşeli Mossack Fonseca adlı kurum tarafından 214 binden çok off-shore kurum için düzenlenmiş olan 11,5 milyon gizli belgedir. (Richard Bilton, **Panama Belgeleri: Vergi Cennetindeki Hesaplar Ortaya Çıktı**, 4 Nisan 2016, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/04/160404_panama_belgeleri (Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2017).)

[5] Billur Yaltı Soydan, **Uluslararası Vergi Anlaşmaları,** Beta Yayınları, İstanbul, 1995, s. 320.

[6] U.S. Department of the Treasury, **United States Model Income Tax Convention,** 17 Şubat 2016, https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Documents/Treaty-US%20Model-2016.pdf (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017), s. 64.

[7] Cihat Öner, "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi", **Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi SBE, 2008, s. 28-30.

OECD ve ABD gelir vergisi model anlaşmalarının 26'ncı maddelerinin ikinci fıkrasına göre ise bilgi değişimi kapsamında bir Akit Devlet tarafından elde edilen bilgiler belli koşulların sağlanması halinde suç gelirleri, yolsuzluk, terörizmin finansmanı ile mücadele gibi vergi dışı diğer amaçlar için de kullanılabilir.[8]

Sonuç olarak bilgi değişimi konusu, küresel vergi geliri kayıplarının önüne geçmede ciddi bir çalışma olarak dikkat çekmektedir. Vergi anlaşmalarının uygulanabilmesi ve iç hukukun doğru ve etkin biçimde uygulanmasının garanti altına alınması bakımından önemlidir. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarında yer alan vergilendirilecek kazancın tespitinde gerekli bilgilerin edinilmesi, zarar verici vergi uygulamalarının engellenmesi, ülkelerin vergileme hakkı bulunduğu halde ülke dışına aktarılan ve vergi dışı bırakılan kazançların vergilendirilmesi için gereklidir.

1.2. Bilgi Değişiminin Vergi Gelirlerine Etkisi

Bilgi değişiminin, bir ülkede vergilerin doğru ve eksiksiz bir biçimde tarh ve tahsil edilmesinde önemli bir mihenk taşı olduğu açıktır. Hem gelir dağılımında adaletin hem de kamusal hizmetlerin finansmanının sağlanması adına vergi gelirlerine olan etkisi büyüktür. Nitekim 2010 yılından itibaren 500'den fazla bilgi değişimi ve çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının imzalandığı göz önünde bulundurulduğunda, ülkelerin şeffaflık ve yardımlaşma konusunda kararlı oldukları görülmektedir.

Bu kararlılıkla OECD, ülkeler arasında gittikçe artan bilgi değişimleri sayesinde kişilerin ve kurumların vergi cennetlerinde[9] gizledikleri gelirlerinin kolayca tespit edilecek olması üzerine, ülkeler için "Gönüllü Beyan Programları"nı öne sürmüştür. Böylece ABD'de 14.700 mükellef, Almanya'da ise 20.000 mükellef gönüllü beyanda bulunmuş ve Almanya 4 milyar avro ilave vergi gelirine ulaşmıştır.[10]

Yine, Avustralya'da 2003-2004 yıllarında yapılan taramalarda, vergi idaresinin kullandığı vergiye gönüllü uyum programıyla 1171 adet yabancı kaynaktan gelir elde edildiği

---

[8] OECD, **Model Tax Convention on Income and Capital**, Condensed Version, OECD Publishing, 2017, s. 45.

[9] *Vergi cennetleri,* kıyı bankacılığı ve paravan şirketler aracılığıyla kara paranın aklanarak kayıt içi ekonomik alanlara servis edildiği alanlar ve OECD'nin 1998 yılı zararlı vergi rekabeti çalışmasında ifade ettiği gibi; sıfır ya da düşük oranlı vergi uygulamasının olduğu ve bilgi değişiminin sağlanamadığı idari birimlerdir. (Berna Hızarcı Beşer, **Vergi Rekabetinin Kıyısında Vergi Cennetleri, Vergi Şeffaflığı, OECD-BEPS Eylem Planı,** Ekin Yayınları, İstanbul, 2018, s. 48.)

[10] OECD, **Offshore Voluntary Disclosure,** Eylül 2010, http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/46244704.pdf (Erişim Tarihi: 16 Ağustos 2017), s. 9.

tespit edilmiş, bu tespitler sonucu vergi gelirlerinde yaklaşık 3 milyon dolar artış kaydedildiği görülmüştür.[11]

Gönüllü beyan (voluntary disclosure) otomatik bilgi değişiminden önce, pek çok ülkenin kullanabileceği bir araç haline gelmiştir. OECD bu programların nasıl hazırlanması gerektiği konusunda ülkelere yardımcı olmak üzere bir de rehber çıkarmıştır. Rehberde başarılı bir gönüllü beyan programında olması gereken koşullar şöyle ifade edilmiştir: [12]

- Koşulları ve amaçları açık olmalıdır.
- Mevcut gelirlerde açık ve maliyet-etkin bir biçimde artışı temin etmelidir.
- Uyumsuzluğu caydırmaya yardımcı olmalıdır.
- Yürürlükte olan uygulama rejimi ile uyumlu olmalıdır.
- Uyumun başarısını artırabilmek amacıyla nüfusun çoğunluğuna açık bir program olmalıdır.

Özetle, bilgi değişimi sayesinde kişilerin vergi kaçırmaları zaten zorlaşacaktır. Bu yüzden gelir idarelerinin işini kolaylaştıracak ve mükellefi gönüllü uyuma teşvik edecek gönüllü beyan programlarının da oluşturulmasının vergi gelirlerinin artmasında büyük rol oynayacağı düşünülmüştür. Nitekim otomatik bilgi değişimi başlamamışken 25 ülke Gönüllü Beyan Programı sonucu 37 milyar avro ek vergi geliri elde etmiştir.[13]

Aynı şekilde ABD tarafından yürürlüğe konulan FATCA (Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası), ABD'nin de dahil olduğu Kuzey Amerika ülkelerindeki toplam 38,2 trilyon dolar varlığın off-shore hesaplarda tutulan 700 milyar dolarlık kısmının vergilendirebilmesi için hazırlanmıştır.[14]

Görüldüğü üzere bilgi değişimi, vergi mükelleflerini ilgili tüm bilgileri vermeye teşvik ederek gönüllü uyumluluğu arttıran bir etki olarak karşımıza çıkmaktadır. Keza Gelir İdaresi Başkanlığı otomatik bilgi değişim süreci[15] başlamadan önce, gönüllü uyumu sağlamak amacıyla 6736 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanunu hazırlamış

---

[11] OECD, "Module 3 on Automatic (or Routine) Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes**, 2006, s. 3.

[12] OECD, **Update on Voluntary Disclosure Programmes,** Ağustos 2015, https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/Voluntary-Disclosure-Programmes-2015.pdf (Erişim Tarihi: 16 Ağustos 2017), s. 7.

[13] Okan Uçanok, "Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 411, Kasım 2015, s. 192.

[14] Leyla Ateş, "FATCA Türkiye İçin Ne İfade Ediyor?", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı.301, 2013, s. 67.

[15] İleriki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır.

ve Kanunun "Bazı varlıkların milli ekonomiye kazandırılması" başlıklı 7'nci maddesi ile yurt dışında bulunan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını, 31/12/2016 tarihine kadar[16] Türkiye'ye getiren gerçek ve tüzel kişilere söz konusu varlıkları serbestçe tasarruf edebilme imkanı tanımıştır. Zira bu varlıklar herhangi bir inceleme veya soruşturmaya tabi tutulmayacak, vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacak ve bunlar için vergi ve idari para cezası kesilmeyecektir. Ayrıca bu kişilerden Türkiye'ye getirdikleri varlıklarına yönelik herhangi bir bilgi istenilmeyecektir.[17]

Diğer taraftan 18 Mayıs 2018 tarihinde Resmi Gazete'de 7143 sayılı Vergi Ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun yayımlanmış ve benzer bir yapılandırma tekrar vuku bulmuştur. Kanunun 10'uncu maddesinde; yurt dışında bulunan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını 30/11/2018 tarihine kadar Türkiye'deki banka veya aracı kuruma bildiren gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu varlıkları serbestçe tasarruf edebilecekleri, banka ve aracı kurumların kendilerine bildirilen yurt dışındaki varlıklara ilişkin olarak yüzde 2 oranında hesapladıkları vergiyi, 31/12/2018 tarihine kadar vergi sorumlusu sıfatıyla bağlı bulundukları vergi dairesine beyan edip aynı süre içerisinde ödemeleri gerektiği ifade edilmiştir. Aynı maddenin 13'üncü fıkrasının (ğ) bendinde; beyan edilen varlıklar nedeniyle hiçbir suretle vergi incelemesi ve vergi tarhiyatı yapılmayacağı belirtilerek bunun için tarh edilen vergilerin vadesinde ödenmesi, bildirilen yurt dışındaki varlıkların bildirim tarihinden itibaren 3 ay içinde Türkiye'ye getirilmesi şartı getirilmiştir.[18]

Söz konusu yasalarla yurtdışında olan varlıklar vergisiz, sorgusuz, sualsiz ve incelemesiz bir şekilde milli ekonomiye kazandırıldığı için bu uygulamalar "Varlık Barışı" olarak adlandırılmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığı mevzu bahis düzenlemelerle, mükelleflerinin yurt dışında bulunan varlıkları için başvuru yapmalarını sağlayarak gönüllü beyanda bulunmalarını teşvik etmeye çalışmaktadır.

Sonuç olarak çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmış ülkelerde vergiye gönüllü uyum yüksektir. Devlet kurumları arasında bilgi paylaşımı yaygınlaştıkça vergiye gönüllü uyum da

[16] Kanun'un Bakanlar Kurulu'na tanıdığı yetki çerçevesinde, 12.12.2016 tarih ve 2016/9608 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile başvuru süresi 6 ay uzatılarak 30/06/2017 olarak belirlenmiştir.

[17] T.C. Resmi Gazete, **Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun,** 19 Ağustos 2016 gün, 29806 sayı.

[18] T.C. Resmi Gazete, **Vergi Ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun,** 18 Mayıs 2018 gün, 30425 sayı.

artacaktır. Türkiye uluslararası bilgi paylaşım ağını genişlettikçe ister istemez mükellefler de vergi ödevlerini gönüllü bir şekilde yerine getirecek ve ekstra gönüllü beyan programlarını uygulamaya gerek kalmayacaktır.

1.3. Türk Mevzuatında Uluslararası Bilgi Değişimi

Türkiye'de mevcut ulusal mevzuatta, uluslararası bilgi değişimini doğrudan düzenleyen sadece bir madde olduğu göze çarpmaktadır: 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 152/A maddesi.

6487 sayılı Bazı Kanunlar İle 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun[19] ile 2013 yılında Vergi Usul Kanununa eklenen 152/A maddesi, hukukumuzda vergiye ilişkin uluslararası bilgi değişimine imkan veren ilk iç hukuk düzenlemesidir. "Uluslararası Anlaşmalar Gereğince Bilgi Değişimi" başlıklı bu maddeye göre; *"Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar, usulüne uygun olarak yürürlüğe girmiş uluslararası anlaşmalarda yer alan bilgi değişimi hükümleri çerçevesinde, Maliye Bakanlığınca tespit edilecek usullere göre bu Kanununun 1'inci maddesinde belirlenen şümulle sınırlı olmaksızın bilgi toplayabilir."*[20] Maddeden anlaşılacağı üzere, toplanacak bilgiler VUK'un 1'inci maddesinde belirtilen genel bütçeye, il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harçlarla sınırlı değildir. Bunların haricindeki mali yükümlülükler veya farklı bir konuyla ilgili de bilgi talep edilebilecektir.

Vergi Usul Kanununun 152/A maddesi, uluslararası anlaşmalarda yer alan bilgi değişimine ilişkin hükümlerin uygulamasını sağlamak için vergi idaresine bilgi toplanması konusunda yetki vermektedir. Ancak bu madde Türk Vergi İdaresine toplanan bilginin yabancı devlet görevlileriyle paylaşımına izin vermediğinden, maddenin uygulanması ancak usulüne uygun yürürlüğe girmiş uluslararası anlaşmaların varlığı halinde mümkün olacaktır. Uluslararası anlaşmalar uluslararası hukukun asli kaynaklarıdır. Uluslararası hukuk kurallarını doğrudan yaratan kaynaklar olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bilgi değişimini, uluslararası anlaşmaların bilgi değişim düzenlemeleri belirleyecektir.[21]

---

[19] T.C. Resmi Gazete, **6487 sayılı Bazı Kanunlar İle 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,** 11 Haziran 2013 gün, 28674 sayı.

[20] T.C. Resmi Gazete, **213 sayılı Vergi Usul Kanunu,** 10 Ocak 1961 gün, 10703 sayı.

[21] Hüseyin Pazarcı, **Uluslararası Hukuk Dersleri,** Turhan Kitabevi, Ankara, 6. Baskı, 1997, s. 102.

Uluslararası anlaşmaların Anayasanın 90'ıncı maddesi uyarınca yürürlüğe girdiği ve bu sayede iç hukukun bir parçası haline geldiği dikkate alındığında Türkiye'de uluslararası anlamda bilgi değişimi yapılabilmesine imkan tanıyan diğer önemli hukuki kaynağın Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olduğu söylenebilir.

Anayasanın 90'ıncı maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak anlaşmaların onaylanmasının Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir Kanunla uygun bulmasına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü anlaşmaların meclisin onayına sunulacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin son fıkrasında da usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmaların kanun hükmünde olduğu ve bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı hüküm altına alınmıştır.[22] Maddenin devamında; usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda uyuşmazlık çıkarsa milletlerarası anlaşma hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiştir. Bilgi değişimi anlaşmaları, uluslararası anlaşma türlerinden biridir ve temel hak ve özgürlüklere ilişkin anlaşma niteliğindedir.[23] Bu yüzden uluslararası bağlayıcılığının yukarıdaki madde minvalinde değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bununla birlikte yeni yapılan değişiklikle 15/07/2018 tarihli 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre; uluslararası anlaşmaların imzalanması için atanacak Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri ile bunların yetkilerinin Cumhurbaşkanı kararıyla tespit edileceği hüküm altına alınmıştır. Kararnamenin 6'ncı maddesi uyarınca onaylanmanın Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunlu olan anlaşmaların, Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderileceği ifade edilmiştir.[24]

Uluslararası anlaşmalar kanun hükmünde olmakla beraber bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamamasının kanun ile anlaşma arasındaki eşitliği bozduğu dikkati çekmektedir. Türkiye'nin imzaladığı vergi anlaşmaları iç hukuk bakımından vergi yasası hükmündedir fakat vergi yasaları ile eşit seviyede değil, onlardan üstündür.[25] Dolayısıyla uluslararası anlaşmalar, normlar hiyerarşisinde kanunların üstünde

[22] T.C. Resmi Gazete, **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,** 9 Kasım 1982 gün, 17863 sayı.

[23] Fevzi Rifat Ortaç ve Işıl Fulya Orkunoğlu Şahin, "Bilgi Değişimi ve Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Vergi Bilgi Değişimi Anlaşması", **Vergi Sorunları Dergisi,** Şubat 2018, Sayı. 353, s.11.

[24] T.C. Resmi Gazete, **Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi,** 15 Temmuz 2018 gün, 30479 sayı.

[25] Billur Yaltı Soydan, **Uluslararası Vergi Anlaşmaları,** Beta Yayınları, İstanbul, 1995, s. 80-81.

olmakla birlikte Anayasanın altında yer almaktadır.[26] Doktrindeki tartışmalara bakıldığında bazı hukukçular, milletlerarası anlaşmaların sırf anayasaya aykırılık gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine başvurulamamasından dolayı kanun üstünde tutulmasını doğru bulmadıklarını ifade etmektedir.[27] Literatürdeki bu belirsizliğe karşın şu bir gerçek ki, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmalar Anayasaya göre iç hukuktan önce gelmektedir.

Türk hukukunda uluslararası bilgi değişimine yönelik bir diğer kaynak 2018/11790 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıdır. Çünkü Türkiye'nin 3 Kasım 2011'de imzaladığı "Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi, 26 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2018/11790 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla 1 Temmuz 2018'de yürürlüğe girmiştir.[28] Böylece iç hukukun bir parçası haline getirilmiş sözleşmeyle ülkeler arası her türlü bilgi değişiminin ve idari yardımın yapılabilmesinin önü açılmıştır.

1.4. Bilgi Değişim Yöntemleri

Vergi kayıp ve kaçağıyla uluslararası düzeyde mücadele etmek için iki taraflı veya çok taraflı yapılan çeşitli girişimleri takiben mali ilişkiler ile ilgili OECD Komitesi, uluslararası bilgi değişimi yöntemleri hakkında vergi idarelerine yol göstermek amacıyla, 23 Ocak 2006 yılında "Vergi Amaçları İçin Bilgi Değişimi Hükümlerinin Uygulanması Hakkında El Kitabı"nı yayımlamıştır. Bu rehber kitap, her bir bilgi değişim yönteminin anlatıldığı 6 modül ile bilgi değişiminin genel ve yasal yapısına ilişkin genel modüller de dahil olmak üzere toplam 8 modülden oluşmaktadır.

OECD Model Anlaşmasının 26'ncı maddesinin şerhinde belirtilen ve her biri için modül hazırlanan bilgi değişim yöntemleri şunlardır:[29]

- Talep Üzerine Bilgi Değişimi
- Kendiliğinden Bilgi değişimi
- Otomatik Bilgi Değişimi

---

[26] Erhan Karakaş, "Milletlerarası Antlaşmaların Türk İç Hukukundaki Yeri", **Nevşehir Barosu Dergisi,** Sayı. 1, Mart 2014, s.83.

[27] Rona Aybay, "Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi,** Sayı. 70, 2007, s. 198.

[28] T.C. Resmi Gazete, **Bazı Anlaşmaların Yürürlük Tarihlerinin Tespit Edilmesi Hakkında Karar,** 26 Haziran 2018 gün, 30460 sayı.

[29] OECD, **Update to Article 26 of the OECD Model Tax Convention and Its Commentary,** 2012, https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/120718_Article%2026-ENG_no%20cover%20(2).pdf (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2017), s. 7-8.

- Eş Zamanlı İnceleme
- Yurtdışında Vergi İncelemesi
- Endüstri Ölçeğinde Bilgi Değişimi

Eş zamanlı inceleme, yurtdışında vergi incelemesi ve endüstri ölçeğinde bilgi değişimi yukarıda sıralanan ilk üç geleneksel bilgi değişim yönteminden farklı olarak, daha çok uluslararası alandaki vergi incelemelerine yardımcı olan bilgi edinme yöntemleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.1. Talep Üzerine Bilgi Değişimi

Talep üzerine bilgi değişimi, en genel ve en çok kullanılan bilgi değişim yöntemidir. Bir Akit Devlet yetkili makamının diğer Akit Devletin yetkili makamından belli bir konuda bilgi istediği durumu tarif etmektedir. Genellikle istenilen bilgi mükellefin belirli vergi dönemlerine ilişkin işlemlerinin incelenmesi, araştırılması ya da soruşturulması ile ilgili bilgi olmaktadır.[30]

Talep üzerine bilgi değişimi Türkiye'nin 24 Kasım 2010'da Jersey'le, 24 Ocak 2012'de Bermuda'yla ve 13 Mart 2012 tarihinde Guernsey'le yaptığı bilgi değişim anlaşmalarının 5'inci maddelerinde açıklanmıştır. Maddelerde talepte bulunulan tarafın, kendi vergi amaçları bakımından istenilen bilgiye ihtiyaç duyup duymadığı veya kanunlarına göre suç teşkil edip etmediğine bakmaksızın talep üzerine bilgi değişiminde bulunacağı belirtilmiştir. Ayrıca bilgi talep eden tarafın yetkili makamı talep ettiği bilgiye başka yollardan ulaşamıyorsa veya bu bilgiye ulaşması aşırı zorluğa neden oluyorsa ancak bu durumda bu madde kapsamında bilgi talebinde bulunabilecektir. Bilgi talep edilen tarafın elinde yeterli bilgi yoksa kendi vergi amaçları bakımından böyle bir bilgiye ihtiyacı olmasa bile gerekli tüm gayreti gösterip bilgi toplamaya çalışacaktır.[31] Öte yandan anlaşmaların "Kapsanan Vergiler" başlıklı 3'üncü maddesinde anlaşmaların konusuna giren vergilerin Guernsey ve Jersey ile olanda her tür ve

[30] OECD, "Module 1 on Exchange of Information on Request", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s. 2.

[31] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Jersey Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/JERSEY.pdf, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bermuda Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/BERMUDA.pdf (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017) ve **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Guernsey Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/Guernsey.pdf (Erişim Tarihi: 2 Kasım 2018).

tanımdaki vergiler, Bermuda ile yapılanda her tür ve tanımdaki dolaysız vergiler olduğu dikkati çekmektedir.

Vergi Amaçları İçin Bilgi Değişimi Hükümlerinin Uygulanması Hakkında El Kitabının talep üzerine bilgi değişimini açıklayan modülünde örnek taleplere yer verilmiştir:

Yerleşik vergi mükellefi T'nin, B ülkesinde ikamet eden C şirketine kredi verdiğini farz edelim. T'nin C ile alakalı olması ve C'nin normal kredi koşullarında aldığı krediyi başka bir kişiye vermesi sonucu, önemli kazançlar C'ye kaymıştır. Bu alışıla gelmemiş kredi koşulları şüpheye yol açmıştır. Buna göre yetkili makam aşağıdakileri talep edebilir:[32]

- C'nin muhasebe kayıtları/finansal tabloları
- İlgili sözleşmeler ve kredinin alınması ile kullanılmasına ilişkin banka dekontları
- Temettü ödemelerinin beyannamesi veya C ortaklarına yapılan diğer ödemeler
- C şirketindeki pay sahipleri hakkında bilgi.

1.4.1.1. Gözden Geçirme (Peer Review) Grubu ve Akran Değerlendirmesi

Vergi Konularında Bilgi Değişimi ve Şeffaflık Küresel Forumu (Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes), OECD üyesi olan ve olmayan üye ülkeleriyle birlikte 2000 yılından beri çalışmalarda bulunan çok yanlı bir oluşumdur. Esas faaliyetine 2009 yılında başlayan Forum'un temel amacı, bilgi değişimi hakkında model anlaşmalar yayınlayarak bilgi değişimi ve şeffaflık standartlarının gelişimini sağlamaktır.

Eylül 2009'da Meksika'da gerçekleştirilen Küresel Forum toplantısı şeffaflık ve bilgi değişiminde dönüm noktası olmuştur. Toplantıda Küresel Forum, G20 liderlerinin vergisel konularda bilgi değişimi ve şeffaflığın yüksek standartlarını benimseme çağrısı doğrultusunda, tüm üyelerin eşit seviyede ve koşullarda yer aldığı bir fikir birliği olarak yeniden yapılandırılmıştır. Forum'un sekretarya hizmetleri OECD tarafından yürütülse de yönetim olarak OECD'den bağımsız karar alma ve yürütme yetkisine sahiptir. 154 üyeye sahip olan Forum, isteyen her ülkenin belli koşulları sağladığında üye olabileceği dünyadaki en büyük vergi grubudur. Söz konusu 154 üye içerisinde uluslararası standartlara bağlı kalmayı taahhüt

[32] OECD, "Module 1 on Exchange of Information on Request", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s. 11.

etmiş G20 ülkeleri, OECD üyesi ülkeler, AB, off-shore finans merkezleri ve gelişmekte olan ülkeler yer almaktadır.[33]

Yürütme Kurulu, Gözden Geçirme Grubu ve Otomatik Bilgi Değişimi Grubu olmak üzere 3 temel çalışma grubu olan Küresel Forum'un 2009'dan beri ana faaliyeti gözden geçirme yani akran değerlendirmesidir.[34] Burada amaç, ülkelerin uluslararası bilgi değişimi ve şeffaflık standartlarına uyumunu ölçmektir. Talep üzerine bilgi değişimi, Küresel Forum ile uluslararası bir standart haline getirilmiştir ve Forum'da oluşturulan mekanizmalarla ülkeler talep üzerine bilgi değişimi konusunda incelemeye tabi tutulmaya başlanmıştır. Üyelerin gözden geçirilmesi iki aşamada gerçekleşmektedir: Birinci aşamada bilgi değişimi için uygun yasal altyapının olup olmadığı yoklanır. İkinci aşamada ise standartların uygulanışı incelenir. Ardından her bir ülke için, gözden geçirme sürecinin elzem bir parçası olan, reyting belirlenir. Bazı ülkeler içinse, birinci ve ikinci aşama değerlendirmesi birlikte yapılır. Yılda ortalama 3-4 kez toplanılır ve gözden geçirme raporları tartışılarak kabul edilir.[35] Singapur'un başkanlığını yaptığı 30 üyeli grupta Hindistan, Cayman Adaları, Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler başkan yardımcısıdır.[36]

Küresel Forum 2010'dan beri toplam 268 gözden geçirme raporu yayımlamış ve 100'ü aşkın ülke için de reyting belirlemiştir. Reytinglerde 23 ülke "Uyumlu", 76 ülke "Büyük Ölçüde Uyumlu", 6 ülke "Kısmen Uyumlu" olarak derecelendirilmiştir. Bununla birlikte 13 ülke şartlı olarak "Büyük Ölçüde Uyumlu", 1 ülke ise şartlı olarak "Kısmen Uyumlu" şeklinde derecelendirme almış, 2 ülke de "Uyumsuz" olarak nitelendirilmiştir. Türkiye'nin notu ise "Kısmen Uyumlu" (Partially Compliant) olarak belirlenmiştir.[37] Aşağıdaki tabloda ülkelerin reyting durumları gösterilmiştir. Türkiye'nin bir sonraki değerlendirmesi 2020 yılının ilk yarısında yapılacaktır.[38]

---

[33] OECD, **Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes**, 2018, http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/ (Erişim Tarihi: 2 Kasım 2018).

[34] *Akran değerlendirmesi*, her bir ülkenin bilgi değişimi ve şeffaflık standartları konusunda hangi aşamada olduğunun belirlenmesi amacıyla kontrolünün yapılmasıdır.

[35] OECD, **Peer Review Process,** 2017, http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/peer-review/ (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2017).

[36] OECD, **Peer Review Group,** 2017, http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/peerreviewgroup.htm (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2017).

[37] OECD, **Ratings,** Ekim 2018, http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/ratings/ (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

[38] OECD, **2016-2021 Schedule of Reviews,** OECD Publishing, Temmuz 2018, s.5.

Tablo 1

Talep Üzerine Bilgi Değişimi Gözden Geçirme Raporları Sonucu

İlk İnceleme Turu	İkinci İnceleme Turu	Belirlenen Reytingler
Çin (Halk Cumhuriyeti), İzlanda, Kore, Litvanya, Meksika, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, İsveç, Kolombiya, Finlandiya	Estonya, Bahreyn, Moritus, Fransa, Guernsey, Jersey, İrlanda, Man Adası, Norveç, İtalya, Monako, Yeni Zelanda, San Marino, Singapur	**Uyumlu**
Arnavutluk, Turks ve Caicos Adaları, Arjantin, Barbados, Belize, Botsvana, Portekiz, İngiliz Virgin Adaları, Brunei Sultanlığı, Bulgaristan, Burkina Faso, Kamerun, Şili, Cook Adaları, Kıbrıs, Makao (Çin), Çek Cumhuriyeti, Suudi Arabistan, El Salvador, Azerbaycan, Eski Yugoslavya Makedonya Cumhuriyeti, Gabon, Gürcistan, Cebelitarık, Yunanistan, Grenada, İsrail, Kenya, Letonya, Lesoto, Lihtenştayn, Lüksemburg, Malezya, Malta, Moritanya, Montserrat, Fas, Hollanda, Nijerya, Niue, Pakistan, Hong Kong (Çin), Polonya, Romanya, Rusya, Senegal, Slovak Cumhuriyeti, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Seyşeller, İsviçre, Uganda, Uruguay	Aruba, Avustralya, Avusturya, Cayman Adaları, Kanada, Bermuda, Brezilya, Danimarka, Bahamalar, Belçika, Almanya, Jamaika, Macaristan, Endonezya, Japonya, Filipinler, Katar, Saint Kitts ve Nevis, Hindistan, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri	**Büyük Ölçüde Uyumlu**
Andorra, Antigua ve Barbuda, Kosta Rika, Dominika,		**Geçici Olarak**[39]

[39] Bu ülkeler Fast-Track (hızlı) gözden geçirme prosedürü altında gözden geçirilmiş ve geçici bir genel not verilmiştir. Bu ülkelere yönelik yakın gelecekte tam bir gözden geçirme yapılması planlanmaktadır.

Dominik Cumhuriyeti, Guatemala, Mikronezya Federe Devletleri, Lübnan, Nauru, Panama, Samoa, Birleşik Arap Emirlikleri, Vanuatu		**Büyük Ölçüde Uyumlu**
Türkiye, Anguilla, Sint Maarten	Kazakistan, Kuraçao, Gana	**Kısmen Uyumlu**
Marshall Adaları		**Geçici Olarak Kısmen Uyumlu**
Tobago ve Trinidad		**Uyumsuz**

Kaynak: OECD, **Ratings,** Ekim 2018, http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/ratings/ (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

Reytingler belirlenirken "bilginin mevcudiyeti", "bilgiye ulaşım" ve "bilgi değişimi" başlıkları referans (terms of reference) olarak alınmış ve bunlar da kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır. "Bilginin mevcudiyeti" başlığı mülkiyet bilgileri, hesap bilgileri ve banka bilgileri; "Bilgiye ulaşım" başlığı ise erişim gücü ile haklar ve güvenceler alt başlıklarına ayrılmıştır. "Bilgi değişimi" başlığı kapsamında ise bilgi değişim araçları, anlaşma ağı, gizlilik, haklar ve güvenceler ile bilgilerin zamanında değişimi alt başlıkları yer almış ve bu kriterler çerçevesinde değerlendirmeler yapılmıştır.[40] Tablo 2'de akran değerlendirmesi sonucu Türkiye'nin aldığı puan her üç başlık için ayrı ayrı gösterilmiştir.

Akran değerlendirmesi sürecinde ülkelerin yeterli ilerleme göstermemesi durumunda, ikinci aşamaya geçmeden ve reytingleri belirlenmeden önce ilave incelemeye tabi tutulması öngörülmüştür. 2017'de ülkelerin bilgi değişimi ve şeffaflık standartlarındaki ilerlemelerden memnun kalınmaması sonucunda hızlandırılmış inceleme prosedürleri geliştirilmiştir. Böylece söz konusu standartların uluslararası boyutta hayata geçirilmesi güçlendirilmeye çalışılmıştır.[41]

[40] OECD, "Exchange of Information on Request", **Handbook for Peer Reviews 2016-2020,** Third Edition, OECD Publishing, 2016, s. 12.

[41] OECD, **Peer Review Process,** 2017, http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/peer-review/#d.en.342254 (Erişim Tarihi: 23 Kasım 2017).

Tablo 2

Talep Üzerine Bilgi Değişimi Standardına Yönelik Türkiye Derecelendirmesi

	Bilginin Mevcudiyeti			**Bilgiye Ulaşım**	
Değerlendirme Türü	A1-Sahiplik	A2-Hesap	A3-Banka	B1-Erişim Gücü	B2-Haklar ve Güvenceler
Reyting	Uyumsuz	Uyumlu	Uyumlu	Kısmen Uyumlu	Uyumlu
	Bilgi Değişimi				
Değerlendirme Türü	C1-Bilgi Değişimi Araçları	C2-Anlaşma Ağı	C3-Gizlilik	C4-Haklar ve Güvenceler	C5-Bilgi Değişiminin zamanı
Reyting	Büyük Ölçüde Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Büyük Ölçüde Uyumlu	Kısmen Uyumlu
Toplam Reyting	**Kısmen Uyumlu**				

Kaynak: OECD, **Jurisdictions that have undergone both Phase 1 and Phase 2 Reviews**, Kasım 2016, http://www.oecd.org/tax/transparency/GFratings.pdf, (Erişim Tarihi: 4 Kasım 2018).

Burada BEPS Eylem Planı'nın şeffaflık kriteri göz önünde bulundurularak talep üzerine bilgi değişimi bağlamında üzerinde durulması gereken konu, *gerçek faydalanıcı (beneficial ownership)* bilgilerinin elde edilebilmesidir. Mali Eylem Görev Gücü (FATF)'nün uluslararası standardına uygun olarak, vergi idareleri tarafından, bütün yasal kuruluşların gerçek faydalanıcı bilgilerinin (sahiplik bilgilerinin) erişilebilirliği OECD'nin akran değerlendirmesi[42] sürecine tabidir.[43]

Mali Eylem Görev Gücü ve Vergi Konularında Bilgi Değişimi ve Şeffaflık Küresel Forumu kriterleri açısından, her iki oluşuma üye olan bir ülke olarak Türkiye'de, kara para aklamayla mücadelede gerçek faydalanıcı bilgilerine ulaşılması oldukça önemlidir. Küresel Forum'un ülkelerin talep üzerine bilgi değişimi konusundaki uluslararası ve şeffaflık standartlarına uyumunu takip etmek için belirlediği reyting ölçümlerinde kısmen uyumlu (partially compliant) olarak değerlendirilmemizin temel sebeplerinden biri, "hamiline yazılı

[42] İleride ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır.

[43] Tax News, **OECD Global Forum Moving on To Beneficial Ownership**, 21 Ağustos 2017, https://www.tax-news.com/news/OECD_Global_Forum_Moving_On_To_Beneficial_Ownership____75041.html (Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2017).

hisse senetleri"nin takibi konusunda ülkemizde yeterli mekanizmaların bulunmayışıdır.[44] Bu bağlamda sorunu çözebilmek adına, hamiline yazılı senetler konusunda uluslararası şeffaflık standartlarını karşılayacak düzenleme çalışmalarında yararlanılmak üzere Küresel Forum tarafından Gelir İdaresi Başkanlığına "Rehber (Guidance Note)" gönderilmiştir. Mevzuat çalışmalarının bu rehberdeki standartlar göz önünde bulundurularak yapılması faydalı olacaktır. Ticaret Bakanlığı'nın bu konudaki çalışmaları hali hazırda devam etmektedir.

Öte yandan OECD, ileriki bölümlerde ayrıntılarıyla açıklanacak olan finansal hesap bilgilerinin ve ülke bazlı raporların karşılıklı ve otomatik değişimine yönelik geliştirdiği Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmalarını, bu defa ağır suçlarla (serious crimes) mücadelede kullanmak için geliştirme yoluna gitmeyi düşünmektedir. Bu da dünyanın suç gelirlerinin önüne geçmede ne kadar kararlı olduğunu göstermektedir.

1.4.1.2. Talep Üzerine Bilgi Değişiminin Aşamaları

Talep üzerine bilgi değişimi birkaç aşama veya adımda gerçekleştirilebilir. Bu aşamalar aşağıda ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

1.4.1.2.1. Talebi Hazırlama ve Gönderme

Birinci adım talebi hazırlama ve göndermedir. Kaynak ülkeden mukim ülkeye istek üzerine aktarılacak olan bilgiyi talep etmeden önce, ilk olarak Akit Devletin, vergi mevzuatına göre kendi ülkesindeki mevcut bütün yöntemleri kullanarak (büyük güçlükler yaratmayacak olanlar dışında) bilgi kaynaklarına bakması gerekmektedir. Aynı zamanda talepte bulunan devlet, talepte bulunduğu devlette kendi olanakları ile (örneğin o ülkedeki diplomatik personeli aracılığıyla) yapabileceği araştırmaları da yapmış olmalıdır.[45]

Talep üzerine bilgi değişimi yöntemiyle örneğin, Türkiye hayali ihracatı önleyebilmek amacıyla ihraç edilen malların gerçekten ihraç edilip edilmediğinin tespiti için ilgili ülke vergi idaresine başvurabilir. Vergi matrahını tespit edebilmek için kaynak ülkeden malın fiyatı, maliyeti, ödenen komisyonlar gibi bilgileri isteyebilir.[46]

---

[44] OECD, **Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Peer Reviews: Turkey,** OECD Publishing, Kasım 2013, s. 7-9.

[45] OECD, "Module 1 on Exchange of Information on Request", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes**, 2006, s. 2.

[46] Ali Çelikkaya ve Aytül Bişgin, "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arasında Bilgi Değişimi: Türkiye'nin Taraf Olduğu Anlaşmalar Açısından Konunun Değerlendirilmesi", **Maliye Dergisi,** Sayı. 163, 2012, s. 84.

Bilginin talep edildiği yetkili makamın, isteği en iyi biçimde yerine getirebilmesi için mümkün olduğunca ayrıntılı ve tüm bilgileri içeren istek taslağının olması gerekmektedir. Bu yüzden çeşitli ülkeler bir istekte nelerin yer alması gerektiğini gösteren bir kontrol listesi (checklist) kullanmaktadır. Örnek vermek gerekirse talebin içeriğinde inceleme ya da soruşturma altındaki mükellefin adı, doğum tarihi (gerçek kişiler için), adresi (e-posta adresi dahil), vergi kimlik numarası, medeni hali (eğer gerekli ve biliniyorsa); aynı zamanda inceleme ve soruşturmayla ilgisi bulunan ve inceleme altında bulunan mükelleflerle ilişkili gerçek veya tüzel kişilerin de adı, adresi, vergi kimlik numarası, sicil numarası ve ilişkili olduğunu gösteren belgelerin yer alması gerekmektedir.[47]

Talep yazı ile yapılmalıdır ancak acil durumlarda daha sonra yazılı olarak teyit edilmek koşuluyla sözlü de yapılabilir. Yetkili idare tarafından isteğe verilecek cevap ise basit ve açık olmalıdır. Talebe cevap verilirken kısaltma kullanılmamalı ve liste dışında olsa bile ilgili olan tüm bilgiler karşı tarafa iletilmelidir. Yazı, talebi yapan devletin anadilinde olmalı ve buna ek olarak istekte bulunulan devletin diline veya ortak bir üçüncü dile de çevrilip gönderilmelidir.[48]

1.4.1.2.2. Talebin Alımı ve Kontrolü

İstekte bulunulan devletin yetkili idaresinin mümkün olan en kısa zamanda talebi aldığını onaylaması gerekmektedir. Ayrıca yetkili makam, talebin geçerli ve tam olup olmadığını kontrol etmelidir. Çünkü bilgi değişimine ilişkin sınırlandırmalardan ötürü cevaplandırılması uygun bir talep olmayabilir.[49]

Yetkili idare istekte bulunan devletin yetkili bir temsilcisini mükellefin görüşmesine katılması için çağırabilir, hatta vergi incelemesinde hazır olmasını isteyebilir. Bu, talepte bulunulan devletin kaynak bağlılığını ve maliyetini azaltması için faydalı olabilir.[50]

Yetkisiz bilgi değişimi, soruşturma ya da incelemelerin başarısını tehlikeye sokabilir. Vergi memurları özel olarak yetkilendirilmedikçe doğrudan karşı ülke yetkili idaresine bilgi veremezler. Yetkili idare atlanılarak doğrudan vergi memurlarından bilgi isteniliyorsa da, vergi

[47] OECD, "Module 1 on Exchange of Information on Request", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes**, 2006, s. 3.

[48] OECD, **Module 1,** s. 3-4.

[49] OECD, **Module 1,** s. 5.

[50] OECD, **Module 1,** s. 5.

memurunun ilgili talebi yetkili idaresine iletip gerekli cevabın idare tarafından verilmesini sağlaması gerekir.[51]

1.4.1.2.3. İstenen Bilginin Toplanması

Çoğu ülkelerde ana kural, bilgi istenen devletin bilgiyi kendi amaçları için kullanacakmış gibi toplama gayretinde bulunmasıdır. Talep edilen bilgi iki türde karşımıza çıkar: vergi idaresinin vergi, gelir, gider beyanı gibi önceden açıkladığı elinin altında hazır bulunan bir bilgi veya temini zaman gerektiren ama elde edilebilir bir bilgi. Temini zaman gerektiren hazır bulunmayan bilgi için mükellefle görüşülmesi gerekebilir, vergi incelemesi yapılabilir ya da banka gibi üçüncü bir taraftan bilgi istenebilir. [52]

1.4.1.2.4. Talebin Cevaplanması

Yetkili makamlar toplanan bilgi temelinde, bilgi talebine cevap hazırlayacaklardır. Bazı ülkelerde cevap vergi idareleri tarafından hazırlanır ve yetkili makam sadece kontrol eder. Bilgi ticaret ve iş sırlarına dokunduğu takdirde, yetkili makam karşı tarafın yetkili makamından bilginin nasıl kullanılması ve hangi koruyucu önlemleri alması gerektiği hakkında bilgi edinebilir.[53]

Bilginin elde edilmesi için gereken zaman bilginin ulaşılabilirliğinin kolay olmasına, dosyalarda yer alıp almamasına ve üçüncü taraflara ihtiyaç olup olmamasına bağlı olarak değişmektedir. İnceleme yaparak veya üçüncü kişilerle bağlantıya geçerek bilgi toplamak doğal olarak daha fazla zaman almaktadır. Her halükarda yetkili idare bilgi talebinin alınmasından itibaren 90 gün içinde talep edilen bilgiyi sağlamalıdır. Talep edilen devletin yetkili makamı 90 gün içinde bilgiyi temin edip göndermezse karşı tarafın yetkili makamına bilgiyi temin edememe sebebini, ortaya çıkan engelleri veya reddetme nedenlerini derhal bildirmesi gerekecektir.[54]

OECD tarafından 2006 yılında hazırlanan talep üzerine bilgi değişimini anlatan el kitabında bir istekte nelerin yer alması gerektiğini gösteren kontrol listesinin yanında, isteğe karşı verilecek cevaba nelerin dahil olacağını gösteren kontrol listesi de yer almaktadır. Bu

[51] OECD, **Module 1,** s. 6.

[52] OECD, **Module 1,** s. 6.

[53] OECD, **Module 1,** s. 7

[54] OECD, **Module 1,** s. 8.

listeye göre cevapta özet olarak incelenen mükellefin adı ve soyadı, adresi, vergi kimlik numarası, ilgili vergiler, mali bilgilerin ilgili olduğu dönemler, istenen belge ve beyannamelerin fotokopisi, bilgilerin toplanmasında kullanılan araçlar gibi bilgiler bulunmalıdır.[55] İdarelerin bu listeyi göz önünde bulundurarak talebi cevaplaması işlerini kolaylaştıracaktır.

1.4.1.2.5. Geri Bildirimin Sağlanması

Uygun durumlarda bilgi isteyen yetkili makam, elde ettiği bilginin kullanışlılığı ve yararlılığı hakkında bilgi talep ettiği ülke makamına geri bildirim yapmalıdır. Beşinci ve son adım olan geri bildirimin sağlanmasının düzenli, zamanında ve kapsamlı olması oldukça önemlidir.

Geri bildirim gelecekteki bilgi paylaşımları adına kaliteli bir ilerleme sağlayacak ve bilgi sunma açısından vergi memurlarının motivasyonunu arttıracaktır. Aynı zamanda yetkili makamlar için kaynak elde etmede yararlı olacaktır.[56]

1.4.2. Kendiliğinden (Spontane) Bilgi Değişimi

OECD Model Anlaşmasının şerhinde belirtildiği gibi kendiliğinden bilgi değişimi, bir devletin incelemeler sırasında elde ettiği ve diğer bir devlet için faydalı olabileceğini düşündüğü bilgiyi istek olmadan, kendiliğinden bu devlete iletmesidir.

Bu yöntemde vergi memurlarının olağan işlemleri sırasında, mesela dosya üzerinde ya da beyannameler üzerinde yaptıkları incelemeler esnasında elde ettikleri ve diğer bir ülkenin işine yarayabileceğini düşündükleri bilgiler gönderilir. Böylelikle devletler, aralarında otomatik bilgi değişimini düzenleyen herhangi bir hukuki metin olmaksızın bilgi değişimini gerçekleştirmiş olur.[57]

OECD'nin 2006 yılında hazırladığı Vergi Amaçları İçin Bilgi Değişimi Hükümlerinin Uygulanması Hakkında El Kitabı'nda kendiliğinden bilgi değişimi ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Buna göre bu bilgi paylaşım yönteminde, diğer akit devlet ile öngörülebilir bir ilgisi bulunan ve daha önce istenilmemiş olan bilginin ilgili devlete iletilmesi söz konusudur. Kendiliğinden bilgi değişimi, genellikle vergi memurlarının aktif katılımı ile işbirliğine dayanmaktadır. Elde edilen

[55] OECD, **Module 1,** s. 7.

[56] OECD, **Module 1,** s. 8.

[57] Cihat Öner, "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi", **Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi SBE, 2008, s. 75.

bilgiler, vergi memurlarının vergi incelemesi ve denetimleri sonucunda tespit ettikleri bilgiler olduğundan genellikle etkili olmaktadır.[58]

Spontane bilgi değişiminin etkililiği ve etkinliği, bilgiyi sağlayan ülkenin vergi memurlarının girişkenliğine ve isteğine bağlıdır. Vergi idareleri kendiliğinden bilgi değişim yönteminin kullanımını cesaretlendirmeyi ve yaygınlaştırmayı amaçlayan stratejiler geliştirmeli, bu amaçla yıllık raporlarda kendiliğinden değişim istatistiklerinin yayınlanması ve vergi memurlarına düzenli ve kapsamlı bilinçlilik eğitiminin verilmesi zorunlu hale getirilmelidir.[59] Çünkü diğer ülkeye faydalı bir bilginin gönderilmesi, karşılığında faydalı bir bilginin alınması ihtimalini de arttıracaktır.

Bilgi değişiminde zaman ve etkinlik çok önemlidir. Gönderilen bilgiler yeterince açık ve net değilse gereksiz yazışmalar ve zaman kaybı ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden bilgi karşı tarafa iletilirken kontrol listesinde hatırlatılan ilgili tüm unsurların eklenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

1.4.2.1. Spontane Bilgi Değişiminin Ortaya Çıkabileceği Durumlar

Kendiliğinden bilgi değişiminin ortaya çıkabileceği durumlar OECD'nin hazırladığı el kitabında aşağıdaki şekilde belirtilmiştir. Buna göre,[60]

- Bilgi gönderen taraf, diğer ülkede önemli bir vergi kaybı olabileceği şüphesine sahipse
- Vergiden kaçınma veya vergi kaçakçılığı ihtimali söz konusu ise
- Herhangi bir ülkenin mukimine yapılan raporlanmamış şüphe yaratan ödemeler tespit edilmişse
- Bir gruba dahil şirketler arasında yapay kar transferi temelli vergi kaybına neden olacak durumlar mevcutsa
- Bir vergi mükellefi ilk bahsi geçen tarafta bir vergi indirimi veya muafiyeti elde etmişse
- Bir ülkede vergiye tabi bir kişi ile başka bir ülkede vergiye tabi diğer bir kişi arasında, bir veya daha fazla ülkeyi kapsayan iş ilişkisi tesis edilmişse

[58] OECD, "Module 2 on Spontaneous Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes**, 2006, s. 3.

[59] OECD, **Module 2,** s. 3.

[60] Salim Karadeniz, "OECD Ülkeleri Arasında Spontane Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı. 339, Kasım 2009, s. 21.

bir taraf önceden yapılmış bir talep olmaksızın, diğer tarafa gerekli bilgileri kendiliğinden iletecektir.

Spontane bilgi değişimini anlatan modülde, kullanıcıların daha iyi anlaması için bu yöntemin faydalı olabileceği senaryolara yer verilmiştir. Örnek vermek gerekirse, A ülkesi istihdam geliri üzerindeki çifte vergilemeden kaçınmak amacıyla muafiyet yöntemini uygulamaktadır. A ülkesinin yerleşik bir kişisi olan M, 2009 yılı boyunca B ülkesinde 183 günden daha fazla çalışmıştır. Bu yüzden A ülkesinde vergiden muaftır. A ve B ülkeleri arasında yapılan vergi anlaşması uyarınca M'nin istihdam geliri üzerindeki vergileme hakları B ülkesine aittir. Bu durumda A ülkesinin 2009 yılı için, M'ye vergi muafiyeti tanıdığına ilişkin olarak B ülkesini spontane olarak bilgilendirmesi gerekecektir.[61]

1.4.2.2. Spontane Olarak Sağlanacak Bilgiler

Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin 7'nci maddesinde de açıklanan kendiliğinden bilgi değişiminde, hangi bilgilerin karşı akit devlete spontane olarak sağlanacağı aşağıda belirtilmiştir:[62]

- Bilginin ilgili olduğu kişilerin kimlik bilgileri (adı, doğum tarihi, vergi numarası vb.)
- Bilginin edinildiği kişilerin kimlik bilgileri ve bilginin ilgili olduğu kişilerle olan ilişkileri
- Eğer bilgi bir aracı kurum kanalı ile yapılan işlemi içeriyorsa aracı kurumun adı ve adresi
- Elde edilen bilgi ve bu bilginin niçin diğer yetkili makamı ilgilendirdiğinin düşünüldüğüne dair açıklama
- Bilginin elde edilme biçimi ve sağlanan bilginin kaynağı
- Vergi mükellefinin veyahut üçüncü kişinin bilgi değişimi hakkında bilgilendirilip bilgilendirilmediğine dair açıklama
- Bilginin edinilmesi hakkında vergi mükellefinin bilgilendirilmesine herhangi bir itirazın olup olmadığı hakkında malumat
- Gerekli olduğunda bağlantı kurulacak veri yetkilisinin adı, telefon numarası, elektronik posta adresi

[61] Salim Karadeniz, **a.g.m.,** s. 22.

[62] OECD, **Module 2,** s. 4 ve Salim Karadeniz, **a.g.m.,** s. 21.

- Sağlanan bilginin kullanımının gizlilik kurallarına bağlı olduğu hakkında bir hatırlatma

Sağlanan bilginin nasıl kullanıldığına dair bir geri bildirim istenilip istenilmediği konusu, karşı tarafa bildirilmesi gereken bilgiler listesinde yer almalıdır. Bu takdirde kendiliğinden bilgi değişim yöntemiyle bilgiyi sağlayan yetkili idare, bilgiyi gönderdiği idareden bilginin kullanılabilirliği açısından kendisine geri bildirim yapmasını isteyecek ve yetkili idare de bunla ilgili bilgiyi kendisine bilgi sağlayan yetkili makama iletecektir. [63]

1.4.2.3. Zorunlu Spontane Bilgi Değişimi

Şeffaflık ile özün önceliği ilkesi temelinde tasarlanan zararlı vergi uygulamalarıyla daha etkin mücadele etme amacına yönelik BEPS'in 5'inci eylemi ile, imtiyazlı (tercihli) vergi rejimleri ile oluşturulan zararlı vergi uygulamalarının küresel çapta etkin şekilde azaltılması hedeflenmiştir. Aslında bu konu yıllardır dünyanın ve OECD'nin gündeminde yer almaktadır. OECD konu ile ilgili "Zararlı Vergi Rekabeti: Yükselen Küresel Sorun" isimli raporunu ilk kez 1998 yılında yayımlamış ve sonrasında 2000, 2001, 2004 ve 2006 yıllarında söz konusu raporu güncellemiştir.[64]

OECD 2002 yılında ise "İşbirliği Yapmayan Vergi Cenneti Ülkeler Listesi"ni oluşturmuş ve vergi cennetlerinde uygulanan tercihli vergi rejimlerinin zararlı özelliklerinin belirlenerek ortadan kaldırılmasına, bu ülkelerin şeffaflık ve etkili bilgi değişimi prensiplerine bağlı kalmalarının sağlanmasına yönelik çalışmalarına başlamıştır.[65] Daha önce OECD bünyesinde bu amaçla kurulan Zararlı Vergi Uygulamaları Forumu (FHTP), 5'inci eylem maddesi altında şu üç hedefi temel almıştır:[66]

i. Üye ülkelerin tercihli rejimlerinin gözden geçirilmesi
ii. OECD üyesi olmayan ülkeleri de dikkate alan bir strateji geliştirilmesi
iii. Mevcut kriterlerin gözden geçirilerek ilaveler yapılması.

---

[63] OECD, **Module 2,** s. 5.

[64] OECD, **The OECD's Project on Harmful Tax Practices: 2006 Update On Progress in Member Countries,** 2006, s. 2.

[65] Nihat Edizdoğan ve Özhan Çetinkaya, "Vergi Cennetleri" ,**Vergi ve Vergi Politikası Üzerine İncelemeler,** Ekin Yayınları, Bursa, 2011, s. 6.

[66] OECD, "Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance", **Action 5: 2015 Final Report**, OECD Publishing, 2015, s. 12.

BEPS Eylem Planının 5'inci eylem maddesi iki bileşeni içermektedir. Bu doğrultuda FHTP hem herhangi bir tercihli rejim için esaslı faaliyet şartını getirmek (nexus yaklaşımı[67]) hem de imtiyazlı rejimlere yönelik bağlayıcı özelgelerin spontane bilgi değişimini sağlamak üzere yetkilendirilmiştir. Buna göre BEPS'in 5'inci eylem maddesi ile tercihli rejimlere ilişkin özelgelerde spontane bilgi değişimi zorunlu kılınmıştır. Yani bir ülke, diğer bir ülkenin ilgisi alanına giren tercihli rejimlere ilişkin özellikle mükelleflere yönelik münferit özelgeleri bilgi değişimine (Exchange of Information on Tax Rulings) tabi tutacaktır. İlgili bilgilerin mümkün olan en kısa zamanda, her halükarda ilgili özelgenin verilmesinden itibaren 3 ayı aşmayacak şekilde değişime tabi tutulması gerekecektir. Bilgiyi alan ülkenin bu bilgileri koruyacak yasal mekanizmaları kurması ayrıca beklenmektedir. Aksi takdirde ülkelerin değişime tabi tuttukları bilgileri sınırlama veya değişimi erteleme hakları saklıdır.[68] Mükellef ve faaliyetler grubuna yönelik sirküler çıkarma şeklindeki genel mahiyetteki özelge türlerinin değişimi henüz öngörülmemiştir. Ancak Forum bu konuda da çalışmalar yapmayı düşünmektedir.[69]

OECD'nin zorunlu kendiliğinden bilgi değişimine yönelik yaptığı akran değerlendirmesi sürecine ilişkin 2017 yılında yayımladığı raporun Türkiye için ayrılan bölümünde; kendiliğinden bilgi değişimi kapsamında Türkiye'nin sadece sınır ötesi tek taraflı peşin fiyatlandırma anlaşmalarına (APA[70]) ve transfer fiyatlandırmasını kapsayan diğer sınır ötesi özelgelere yer verdiği ifade edilmiştir. Öte yandan Türk gelir idaresi vergi mükelleflerine vergi kanunlarındaki özel hükümler hakkında yazılı görüş verebildiğini ancak bunların vergi idaresi ya da vergi mükellefleri üzerinde bağlayıcı olmadığını ve bu nedenle de yazılı

[67] *Nexus yaklaşımı;* firmaların patent, telif hakkı, lisans, ticari marka, model vb. fikri mülkiyet haklarını (IP) elde etmek için yapmış olduğu Ar-Ge harcamaları sonucunda vergisel teşviklere hak kazanmasına imkan veren bir sistemdir. Burada, vergi teşvikleri sağlanırken sadece Ar-Ge faaliyetinde bulunarak gayri maddi hak elde eden mükellefler dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşım, nitelikli harcamaları tek tek belirleyerek gayri maddi haktan sağlanan gelir ile gayri maddi hak için yapılan harcamalar arasında bir bağlantı kurma arayışı içerisindedir. Kısacası bu yaklaşıma göre patent, lisans, telif alınabilecek nitelikli Ar-Ge harcamalarına teşvik verilecektir. (OECD, **OECD Secretary-General Report to G20 Finance Ministers,** İstanbul, Şubat 2015, s. 29-31). IP varlıklarına ilişkin mükellef bilgilerinin otomatik değişimi zaten otomatik bilgi değişimi sürecinde gerçekleşecektir.

[68] OECD, "Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance", **Action 5: 2015 Final Report**, OECD Publishing, 2015, s. 10.

[69] Mustafa Cemil Kara ve Ekrem Karayılmazlar, "Zararlı Vergi Rekabetini Önlemede Yeni Uluslararası Yaklaşım", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı. 328, Ocak 2016, s. 95.

[70] *Peşin fiyatlandırma anlaşmaları;* ilişkili kişilerle yapılan işlemlerde uygulanacak fiyat veya bedelin tespit edilmesinde belli bir süre için kullanılacak yöntemin, mükellef ile idare tarafından anlaşılarak belirlenmesinde kullanılan anlaşmalardır. (Doğan Şenyüz, Mehmet Yüce ve Adnan Gerçek, **Türk Vergi Sistemi**, Ekin Yayınları, Bursa, 13. Baskı, 2016, s.176.) 1 seri numaralı "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ"e göre bu anlaşmaların kapsamına kurumlar vergisi mükellefleri girmektedir. Peşin fiyatlandırma anlaşmasına ilişkin başvuruda bulunan mükellef iki taraflı veya çok taraflı peşin fiyatlandırma anlaşması talep edebilir. Anlaşmaların süresi en fazla 3 yıl olup söz konusu anlaşma imzalandığı tarihten itibaren hüküm ifade etmektedir.

görüşlerin şeffaflık çerçevesinin kapsamı dışında olduğunu belirtmiştir. Türkiye şimdiye kadar 4 özelgeye ilişkin olarak bilgi değişimde bulunmuştur.[71] Türkiye bu konudaki şartları yerine getirmiş olduğundan zorunlu kendiliğinden bilgi değişimine yönelik olarak Türkiye'ye OECD tarafından herhangi bir tavsiye verilmesine gerek duyulmamıştır.

Bugüne kadar 17.000'den fazla özelge tespit edilmiş ve ilgili taraf devletlerle bilgi alışverişi yapılmıştır. Özelgelerde yer alan bilgiler vergi idareleri tarafından yapılacak risk değerlendirmelerinde kullanılacaktır.[72] Çoğu durumda bir özelge birden fazla ülke ile değiştirilecektir ve oluşan değişim sayısı 17.000'den çok daha büyük olacaktır. Dolayısıyla özelgelere ilişkin bilgilerin bu kararlardan etkilenen ülkeler ile zorunlu ve spontane biçimde paylaşılmasının, şeffaflığın gelişmesinde ve vergi cennetleriyle mücadelede etkili bir araç olduğu ortadadır.[73]

1.4.3. Otomatik Bilgi Değişimi

OECD Model Anlaşmasının 26'ncı maddesinin şerhinde belirtildiği gibi otomatik bilgi değişiminde, kaynak ülkede elde edilen çeşitli gelir kategorilerine ait bilgiler (özellikle finansal bilgiler) mukim olunan ülkeye belirli aralıklarla düzenli olarak raporlanır.

Kimi ülkelerde rutin değişim olarak da adlandırılan bu yöntemde mükellef bilgileri, sistematik olarak ve belirli bir periyotta gelirin elde edildiği kaynak ülkeden mukim olunan ülkeye gönderilir. Bloklar halinde gönderilen bilgiler içinde faiz, kar payı, gayri maddi hak bedelleri, ücret, emekli maaşları gibi unsurlar yer almaktadır. Söz konusu bilgiler genellikle finansal kurum, işveren gibi ödeyiciler tarafından yapılan ödemelerin bildirilmesi yoluyla rutin bir şekilde elde edilen bilgilerdir. İkametgah değişiklikleri, gayrimenkul malların alım satımı, KDV iadeleri gibi bilgiler de otomatik bilgi değişiminde iletilebilecek diğer yararlı bilgiler olarak karşımıza çıkmaktadır.[74]

---

[71] OECD, **Harmful Tax Practices - Peer Review Reports on The Exchange of Information on Tax Rulings,** OECD Publishing, 2017, s. 279-281.

[72] OECD, "OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS", **Progress Report July 2017-June 2018,** OECD Publishing, 2018, s.2.

[73] Zeynep Nihan Çamurcu, **Vergi Cennetleri İle Mücadele Aracı Olarak Şeffaflık:"OECD- BEPS 5 Numaralı Eylem Planı (2015 Nihai Raporu) Temelinde Bir Çalışma,** Cilt 2, 2017, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/401507 (Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2018), s. 242.

[74] OECD, "Module 3 on Automatic (or Routine) Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s. 3.

G20 Maliye Bakanları ile Merkez Bankası Başkanları, 5 Kasım 2012 ve 15-16 Şubat 2013 tarihli toplantılarda yayımlanan bildirilerden de anlaşılacağı üzere otomatik bilgi değişimine yönelik OECD çalışmalarının desteklenmesi için büyük çaba sarf etmişlerdir.[75] Çünkü diğer bilgi değişim yöntemlerinde talep edilen bilgiye erişim daha çok yazılı taleple ve iyi niyet kurallarına dayanılarak yerine getirilmekte ve yeterince verimli, hızlı ve güvenli olamamaktadır. Dolayısıyla ülkelerin ihtiyaç duydukları bilgileri hiçbir talep olmadan, bürokratik prosedürlere bulaşmadan otomatik olarak elde etmeleri vergiden kaçınma ve vergi kaçırmayı önlemek adına önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Otomatik bilgi değişiminin, maliyetin en düşük olduğu yöntem olması ve bu yöntem sayesinde vergi idarelerinin herhangi bir çaba sarf etmeden düzenli olarak mükellefler hakkında bilgi sahibi olması, otomatik değişimi faydalı ve tercih edilebilir bir yöntem haline getirmektedir. Yöntemin işlerliği tabi ki vergi idaresinin bu bilgileri toplayacak bir sisteme ve nitelikli elemana sahip olmasına bağlıdır. Bu amaçla, gerekli idari ve bilgi işlem altyapılarının kurulması ve veri güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınması gerekmektedir. Nitekim Dünya Bankası gelişmekte olan ülkelerin otomatik bilgi değişimi uygulamasında karşılaştıkları problemli alanları raporlamıştır. Bunlar bu tür ülkelerde beliren iç mevzuatın acilen reforma tabi tutulması ihtiyacı, yüksek teknoloji maliyetleri, bilgileri etkin bir şekilde analiz edecek ve kullanacak insan kaynaklarından yoksunluk, yasal değişikliklerin zorluğu, bilgi değişimi uygulamalarına olan sınırlı farkındalık hususları olmuştur.[76]

1.4.3.1. Otomatik Bilgi Değişiminin Amaçları

Vergi idarelerinin 21'inci yüzyıldaki vergi sorunlarıyla başarılı bir şekilde mücadele edebilmesi ve vergi mükelleflerinin vergiye uyumunu sağlayabilmesi için kendisini yasal, idari ve bilişim teknolojileri açısından donatması gerekmektedir. Vergi otoriteleri arasında otomatik bilgi değişimi (AEOI) aracılığıyla güçlendirilmiş bir küresel işbirliği kurulması ulusal vergi idarelerinin küreselleşen ekonomiyle uyumlu olmasını sağlayacaktır. Buradan hareketle farklı vergi idarelerinin mükelleflerinin doğru miktarda vergi ödemelerini sağlamada kullandıkları en

[75] Gelir İdaresi Başkanlığı, "Vergi Konularında Bilgi Değişimlerine İlişkin Yeni Gelişmeler Üzerine OECD Raporu", **Vergilendirme (Taxation) Bülteni,** Sayı. 7, 2013, s. 12.

[76] Ersan Öz ve Mustafa Cemil Kara, "Bir Küresel Vergi Uyumu Projesi: BEPS", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 414, Şubat 2016, s. 179.

önemli işbirliği araçlarından otomatik bilgi değişimi ile hedeflenenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:[77]

- Mukim olunan ülkedeki vergi uyumunu en üst seviyeye çıkarmak
- Finansal kuruluşların maliyetini azaltmak
- Tek bir küresel standart (Single Global Standard) oluşturarak gerekli bütün güvenlik önlemlerini almak
- Vergi kaçakçılığını önleyerek vergi gelirlerini arttırmak
- Yerel vergi idarelerinde risk analizi için veri tabanı oluşturmak
- Vergi mükelleflerini ilgili tüm bilgileri vermeye teşvik ederek gönüllü uyumluluğu arttırmak

Otomatik bilgi değişimi yoluyla elde edilecek bilgiler mukimin bağlı olduğu vergi idaresinin kendi bilgilerini doğrulamak için kullanılabilecek, mükellefin belirttiği yabancı gelir kaynaklarının araştırılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca AEOI kapsamında önemli varlık edinimine ilişkin bilgiler de şahısların net varlık değerlerinin gözden geçirilmesinde yol gösterici olacaktır. Böylece bildirilen gelirlerle yapılan işlemlerin birbirini destekleyip desteklemediği görülebilecektir.[78]

Reform olarak kabul edilecek bu bilgi değişim yönteminde yabancı kaynaklardan manyetik veya dijital ortamda otomatik olarak elde edilecek bilgiler, elektronik yolla veya manuel şekilde eşleştirilerek mükellefin beyan ettiği gelirle karşılaştırılır.[79] Söz konusu karşılaştırmalar sayesinde vergi kaçırılıp kaçırılmadığı tespit edilmiş olur.

1.4.3.2. Otomatik Bilgi Değişiminin Temel İşleyiş Süreci

Otomatik bilgi değişiminin temel işleyiş sürecini OECD bir şablonda özetlemiştir. Buna göre, bilgilerin otomatik değişiminin işleyiş süreci yedi adımda gerçekleşmektedir.

İlk olarak ödeme yapan acente, mükelleften ve/veya bilgi üreten kişiden bilgileri toplamaktadır. Daha sonra ödeme yapan kimse ya da ödeme yapan acente bilgiyi vergi idarelerine rapor etmektedir. Üçüncü aşamada kaynak ülke vergi idareleri, mükellefin ikamet

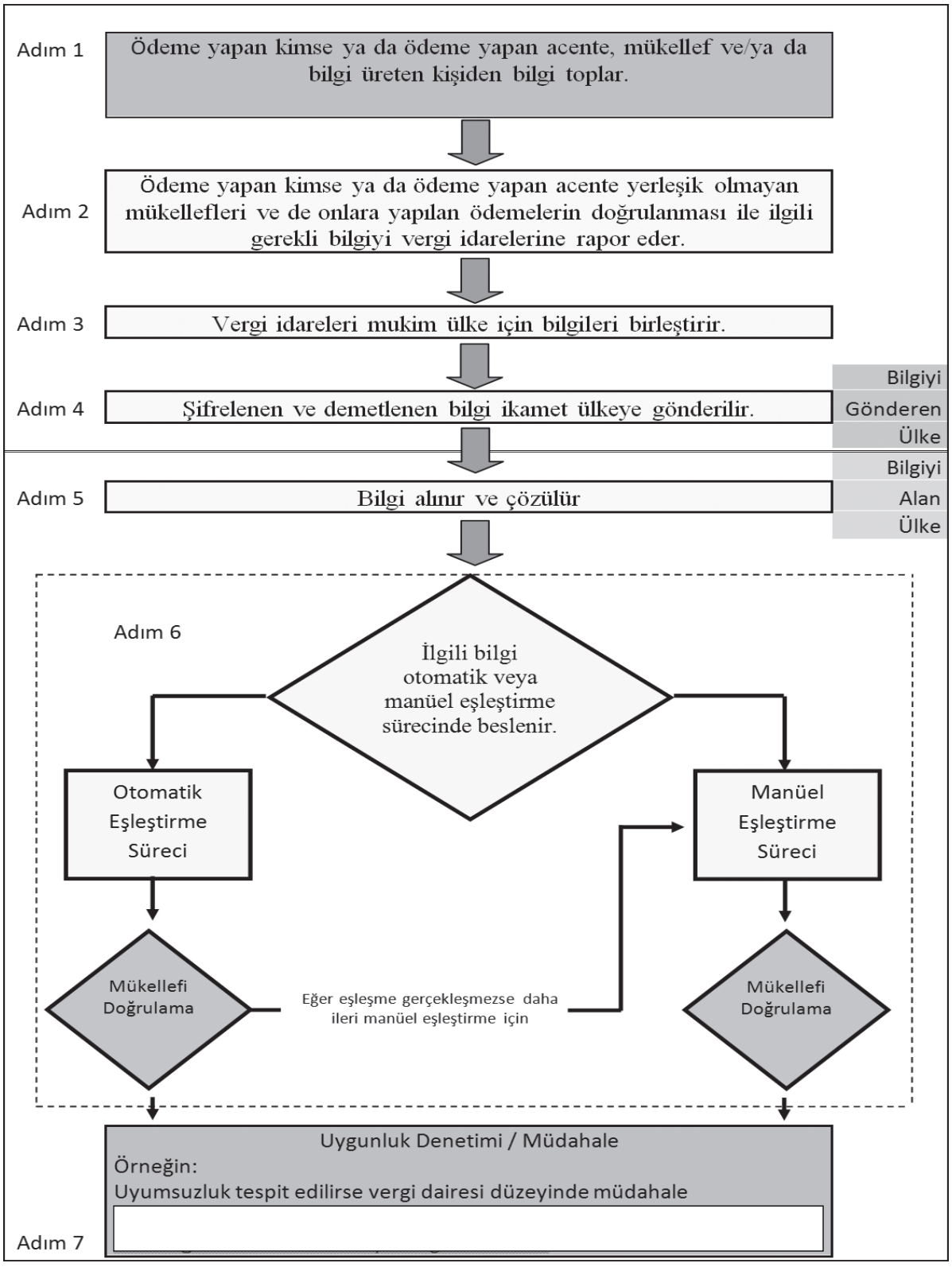
[77] OECD, **Module 3,** s. 3.

[78] Serkan Acuner, "Avrupa Birliği'nde Vergiye Tabi Bazı Gelirler İçin Otomatik Bilgi Değişimindeki Son Gelişmeler", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı. 305, Şubat 2014, s. 146.

[79] OECD, **Module 3,** s. 3.

ettiği ülke için bilgileri birleştirmektedir. Sonraki adımda bilgileri şifreleyerek mükellefin ikamet ettiği ülkeye göndermektedir. Beşinci adımda gönderilen bilgiler ikamet ülke tarafından çözülmektedir. Daha sonra, bilgiyi alan ülke otomatik veya manüel eşleştirme süreci içerisinde ilgili bilgiyi beslemekte ve son olarak sonuçları analiz ederek uygunluk denetimini gerçekleştirmektedir.[80] Buradan anlaşılacağı üzere, bilgi değişimi sürecinde ilk dört adım bilgiyi gönderen ülkenin sorumluluğunda, geriye kalan adımlar bilgiyi sağlayan ülkenin sorumluluğundadır. Otomatik bilgi değişimindeki adımlar aşağıda şekil 1 üzerinde gösterilmiştir.

[80] OECD, "Automatic Exchange of Information: The Next Step", **Information Brief,** Ocak 2014, http://s01.s3c.es/imag/doc/2014-02-12/06.ObservatorioFiscal.pdf (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017), s. 3.

Şekil 1: Otomatik Bilgi Değişimi Süreci

Kaynak: OECD, "Automatic Exchange of Information: The Next Step", **Information Brief,** Ocak 2014, http://s01.s3c.es/imag/doc/2014-02-12/06.ObservatorioFiscal.pdf (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017), s. 3.

Şekilden anlaşılacağı üzere, bilgi otomatik veya manüel eşleştirme sürecinde mükellefin beyanıyla karşılaştırılmaktadır. Karşılaştırma sonucunda uygunluk denetimi veya vergi idaresinin müdahalesi olabilecektir. Örneğin idare ulusal mevzuat dahilinde mükellefin beyanında düzeltme ve buna bağlı olarak idari yaptırımlar öngörebilecektir. Bilginin eşleştirilmesi sürecinde alınan bilginin yetersizliği tespit edilirse daha fazla bilgi talep edilebilecektir.[81]

1.4.4. Eş Zamanlı Vergi İncelemesi

Geleneksel bilgi değişim yöntemleri olarak adlandırılan talep üzerine, kendiliğinden ve otomatik bilgi değişimi yöntemlerinin dışında başka yöntemlerin de mevcut olduğunu belirtmiştik. Buna göre bu üç yöntemden farklı olarak eş zamanlı vergi incelemesinde, birden fazla devletin eş zamanlı ve bağımsız bir şekilde birbirlerini ilgilendiren mükellefleri kendi ülkelerinde incelemeye tabi tutup edindikleri bilgileri birbirlerine raporlamaları söz konusudur.

Eş zamanlı vergi incelemesi, iki ya da daha fazla devletin elde ettikleri bilgileri değişime tabi tutmaları amacıyla, her bir devletin kendi ülkesinde, her ikisinin de ortak ya da ilişkili çıkarlarının olduğu vergi mükelleflerinin vergisel işlemlerini eş zamanlı ve birbirinden bağımsız olarak incelemeleri için geliştirilmiş bir bilgi değişim yöntemidir.[82]

Eş zamanlı vergi incelemesi yönteminin işlevlerine bakılacak olursa, bu yöntemin uluslararası vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınma ile mücadelede vergi idareleri tarafından kullanılan etkin ve uygun bir kontrol aracı olduğu görülmektedir. İncelemeler hem doğrudan hem de dolaylı vergiler ile ilgili olabilmektedir. Bu yöntem sayesinde hukuk kurallarının kötüye kullanımı veya suistimali engellenmiş olmaktadır.[83]

Eş zamanlı vergi incelemesi, vergi idareleri arasındaki bilgi değişiminin yüksek seviyedeki etkinliğini garanti etmekte ve ayrıca yükümlülerin ilgili tüm iş ilişkilerinin gözden geçirilmesi açısından kapsamlı bilgi edinilmesini mümkün kılmaktadır. Eş zamanlı vergi incelemesinde devletlerin vergi otoriteleri, araştırma ve incelemeleri eş güdümlü olarak birlikte yürüttükleri için inceleme masrafları devletler arasında paylaşılmakta ve bu da mükelleflerin

---

[81] Serkan Acuner, "Avrupa Birliği'nde Vergiye Tabi Bazı Gelirler İçin Otomatik Bilgi Değişimindeki Son Gelişmeler", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı. 305, Şubat 2014, s. 147.

[82] OECD, "Module 5 on Conducting Simultaneous Tax Examinations", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s. 4.

[83] OECD, **Module 5,** s.4.

vergiye gönüllü uyumlarının sağlanmasına yönelik maliyeti azaltmaktadır. Ayrıca incelemelerin çifte vergilendirmenin önlenmesinde önemli bir rol oynadığı da yadsınamaz bir gerçektir.[84]

Eş zamanlı vergi incelemesi yöntemini yıllardır kullanan ülkeler, bu kontrol aracının faydalı ve verimli olduğunu söylemektedir. Örneğin İskandinav ülkeleri (Danimarka, Finlandiya, Grönland, Norveç, İsveç, İzlanda) çok taraflı eşzamanlı vergi incelemelerini uzun zamandır yaptıklarını ve gerek dolaysız vergiler gerekse dolaylı vergiler alanında olumlu sonuçlar aldıklarını ifade etmektedirler.[85] Dolayısıyla eş zamanlı vergi incelemesi bilgi değişimi yönteminin kullanımı giderek artmaktadır.

Eş zamanlı vergi incelemesi yöntemiyle elde edilen bilgiler, yetkili makamlar aracılığıyla 10 aşamada değişime tabi tutulacaktır. Bu aşamalar ayrıntılarıyla açıklanacaktır.

1.4.4.1. Olayın Seçimi

Eş zamanlı vergi incelemesinde birinci aşama olayın seçimidir. Bu bağlamda öncelikle yıllık bazda incelenecek vergi mükellefleri tanımlanmalıdır. Bu görev, ilgili vergi idaresinin denetim elemanı ile sık sık iletişim kurmayı gerektirecektir. İncelemeleri yürütecek olanlar inceleme konusu muhtemel olaylarla ilgili tartışmak ve görüşme yapabilmek için bir araya geleceklerdir.[86]

İncelemeye tabi olacak durumların sayısı belirlenirken vergi idarelerinin kaynak sınırları göz önünde bulundurulmalıdır. Her bir eş zamanlı vergi incelemesinde incelemeyi yürüten yetkili, aşağıda belirtilen olay seçim kriterlerini kullanarak diğer ilgili bilgilerle birlikte niçin o davayı seçtiği hakkında meslektaşını bilgilendirmelidir:[87]

- Taraf ülkelerin vergi kanunlarına uymayan göstergelerin varlığı
- Mükelleflerin belli bir dönemde beklenilenden önemli ölçüde daha kötü bir ekonomik performansla karşılaşması durumu
- Mükellefin özellikle uzun dönemli kayıplarının mevcudiyeti

[84] OECD, **Module 5,** s.4.

[85] OECD, **Module 5,** s.4.

[86] OECD, **Module 5,** s.10.

[87] OECD, **Module 5,** s.10.

- İlgili dönemde mükellefin karlılığına bakmaksızın az vergi ödemesi ya da hiç ödememesi

1.4.4.2. Uygun Olay Üzerinde Anlaşma

Bir önceki aşamada belirtilen kriterlere göre yapılan olay seçiminin ardından her bir eş zamanlı vergi inceleme koordinatörü, vergi idarelerindeki uygun personel ile birlikte söz konusu olayla ilgili eş zamanlı vergi incelemesine katılımın istenip istenmeyeceği konusunda karara varmalıdır. Bu kararı verirken vergi idaresi, kendi kaynaklarındaki bilgiyle beraber eş zamanlı vergi incelemesine yönelen vergi idaresinden alacağı bilgiyi de göz önüne almalıdır. Ayrıca üstlenilecek incelemenin reddi ya da kabulü nedenleriyle birlikte bildirilmelidir.[88]

1.4.4.3. Ön İncelemelerin Gerçekleştirilmesi

İnceleme elemanlarının ilk planlama toplantısı düzenlenmeden önce tercihen bazı görevleri yerine getirmeleri gerekecektir. Bunlar gelir vergisi beyannamelerinin ve finansal durumların analizi, ilgili rakamların ve oranların hesaplanması, temel vergi sorunlarının belirlenmesi ve tanımlanması ve ilgili olabilecek diğer konuların tespiti şeklinde sıralanabilir. Ayrıca grup organizasyonları da incelenerek grup yapısı, sahiplik, grup işlemleri, şirketler arası hesaplar, vergi idarelerinde bulunan önceki yazışmalar, davalar, yargı kararları gibi mevcut bazı bilgilerin gözden geçirilmesi gerekecektir.[89]

1.4.4.4. Mükellef ile İletişim

Eş zamanlı vergi incelemesine taraf olan idarelerce mükellef ile iletişim, eş zamanlı bir şekilde ya da mümkün olduğunca yakın zamanlarda olmalıdır. İletişim üçüncü aşama olan ön incelemeler sırasında yahut ön incelemelerden sonra ve beşinci aşama olan ilk planlama toplantısından önce sağlanmalıdır.[90]

---

[88] Salim Karadeniz, "OECD Ülkeleri Arasında Eş Zamanlı Vergi İncelemeleri" **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı. 330, Şubat 2009, https://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/4882 (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2017), s. 3.

[89] OECD, **Module 5,** s.12.

[90] Salim Karadeniz, **a.g.m.,** s. 4.

1.4.4.5. İlk Planlama Toplantısı

Eş zamanlı vergi incelemesini teklif eden ülkenin atadığı yetkili memurun, seçilmiş olayın asıl incelemesine başlamadan önce ilk planlama toplantısı düzenlemesi gerekmektedir. Bu toplantıyı düzenlemelerindeki amaç aşağıdaki şekilde sıralanabilir:[91]

- İncelemede ortak çıkar alanlarını tanımlamak
- Eş zamanlı vergi incelemesinin etkin bir şekilde koordine edilmesini sağlamak için birlikte strateji geliştirmek
- İncelemeleri yürütmek için her bir ülkenin sunduğu teklifleri değerlendirmek
- Ülkelerin neleri incelemeye tabi tutacaklarını belirlemek
- Bitiş tarihini kararlaştırmak
- İlgili teknik konuları tartışmak
- Bilginin ülkeler arasında nasıl değiştirilebileceği hakkında en iyi uygulama üzerinde anlaşmaya varmak
- Bir ülkedeki vergi incelemelerine diğer ülkelerin denetim elemanlarının katılıp katılamayacağını öğrenmek
- İncelemenin bir bölümünün bilgisayar üzerinden yapılıp yapılamayacağını belirlemek

1.4.4.6. Toplantı ve Mükellefler ile Görüşmeler

Denetçiler ve mükellef arasındaki ilk toplantıda atanmış yetkili, eş zamanlı vergi incelemesi hakkında ve incelemenin yapılmasını sağlayan yasal dayanaklar ile konuyla ilişkisi olan vergi idareleri arasında bilgilerin nasıl değiştirilebileceği konusunda mükellefi bilgilendirmelidir. Denetçiler mükelleflerden; iş hacimleri, organizasyon yapıları, raporlama ve hesap sistemlerinin tanımı, dış denetçi raporları, diğer ülkelerdeki grup şirketler ile olan ekonomik işlemler hakkındaki ayrıntıları, transfer fiyatlandırması üzerine grup politikaları hakkındaki detayları, yönetim kurulu kayıtları gibi bilgileri öğrenmeye çalışmalıdır.[92]

1.4.4.7. İleriki İncelemelerin Yapılması

Etkili ve verimli bir eş zamanlı vergi incelemesi yapabilmek için ülkelerin vergi memurları arasında yakın işbirliği gerekmektedir. Uygulanabildiği kadarıyla çalışma programları aynı anda yürütülmeli ve düzenli aralıklarla iletişime geçilmelidir. Eş zamanlı

[91] OECD, **Module 5,** s.14.

[92] OECD, **Module 5,** s.15.

incelemelerden kazanılan deneyimleri paylaşmak amacıyla ve planlanan ileriki girişimler için gerektiğinde denetçilerle toplantılar düzenlenmelidir.[93]

1.4.4.8. Olayın Sonuçlandırılması

Taraflardan biri eş zamanlı vergi incelemesinin devam etmesinin artık bir yararı olmayacağını düşünürse durumu diğer ülke ya da ülkelere yazıyla bildirerek geri çekilebilir. İncelemenin sonlandırılması tarafların birbirine danışarak ve belli bir koordinasyon dahilinde yerine getirilmelidir. Bu aşamada incelemenin yapıldığı konulara ilişkin olarak mükellef hakkında ortak bir tutum için anlaşılmalıdır. Söz konusu çalışmalar mükellefle yapılacak son müzakerelerden önce tamamlanmalıdır.[94]

1.4.4.9. Son Rapor

Eş zamanlı vergi incelemesinin sonunda atanmış yetkili, inceleme sonuçlarının özetini içeren kapsamlı bir rapor hazırlamalıdır. Rapor şeffaflığı sağlamak adına, eş zamanlı incelemeye katılan diğer ülkelerle de paylaşılmalıdır. Eş zamanlı vergi incelemesi, uygulanan hukuk kurallarının kötüye kullanımını ortaya çıkarttığı için raporda bu suistimallerle ilgili iyileştirmelere yer verilmelidir. Ayrıca rapora mükelleflerin incelemeyi nasıl algıladıkları, inceleme esnasında karşılaştıkları problemler ve zorluklar, mükelleflerin yorumları ve tepkileri gibi konular da işlenmelidir. İleride daha iyi bir eşzamanlı inceleme yapabilmek için incelemeyi yürütenlerin bu konudaki görüşleri ve tavsiyeleri raporda yer almalıdır.[95]

1.4.4.10. Süreç İyileştirme

Eş zamanlı vergi incelemelerini yürütenler, eş zamanlı vergi incelemesi uyum prosedür ve programlarındaki değişimleri uygulamaya çalışmalıdır. Söz konusu prosedür ve/veya programlardaki herhangi bir değişiklik, incelemeden sorumlu kişiler vasıtasıyla diğer ilgili ülkelerin bilgisine sunulmalıdır. Ayrıca prosedür ve programlar üzerindeki çalışmalar bu değişiklikleri yansıtacak şekilde güncellenmelidir.[96]

---

[93] OECD, **Module 5,** s.16.

[94] OECD, **Module 5,** s.17.

[95] Salim Karadeniz, **a.g.m.,** s. 5.

[96] OECD, **Module 5,** s.20.

1.4.5. Yurt Dışında Vergi İncelemesi

Bilgi değişimi geleneksel olarak yazılı bir şekilde yürütülür. Ancak yazılı yöntem zaman alan bir süreçtir. Özellikle bilgi değişiminin diğer tarafı için acil bilgilere ihtiyaç duyulduğunda yavaş işleyen bürokrasi içinde bilgi edinilmesi ve bu bilgilerin kullanılması uzayabilmektedir. Bu açıdan mükelleflerin yabancı ülkede de olsa yakın bir şekilde incelenmesi diğer bir deyişle yurtdışında vergi incelemesi yapılması gerekmektedir. [97]

Yurt dışında vergi incelemesi, bir devletin yapmış olduğu vergi incelemesine diğer ülke ya da ülkelerin talep etmesi halinde iç mevzuatının belirlediği sınırlar çerçevesinde katılmalarına izin vermesidir.[98] Vergi incelemesine katılan yabancı devletin vergi inceleme yetkilileri incelemelere aktif ya da pasif katılım gösterebilir. Bazı ülkeler yabancı vergi memurlarının vergi incelemelerine sadece pasif katılımına izin vermektedir. Böyle durumlarda yabancı vergi memurlarının katılımı, incelemenin ilgili bir bölümünü gözlemlemek ve sadece incelemeyi yürüten devletin vergi memurlarıyla doğrudan irtibata geçmek şeklinde sınırlı hale getirilebilir. Bu tür yurt dışı vergi incelemelerinde yabancı vergi memurlarının mükelleflerle ya da diğer kişilerle doğrudan görüşmesine izin verilmez.[99]

Bazı ülkelerse yabancı vergi memurlarının incelemelere aktif katılımına izin verebilir. Böyle durumlarda yabancı vergi memurlarının mükellefle ilgili bilgi ve belgeleri incelemesine ayrıca mükellefle doğrudan görüşebilmesine müsaade edilir. Bunun için öncelikle mükelleflerin rızası gerekmektedir. Aynı zamanda diplomatik yollarla bir ön izin elde edilmesi de gerekebilir. Bu uygulama özellikle mükelleflerin kayıtlarını yurt dışında tutabildikleri durumlarda işe yaramaktadır.[100] Çünkü böyle hallerde mükellefler kayıtlarını mukimi olduğu ülkeye getirmektense memurların gelip yerinde inceleme yapmasını tercih edeceklerdir.

Yabancı vergi idaresinin memurları istekte bulunulan ülkenin vergi idareleri tarafından, ülkelerine gelip ilgili mükellefler ile görüşme yapma ve belgeleri inceleme konusunda yazılı bir izinle yetkilendirilebilir. Bu durumlarda istekte bulunulan ülke, mükelleflerle yapılacak görüşmelerin hepsinde ya da bir kısmında kendi vergi memurunun da

---

[97] OECD ve Council of Europe, **The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol,** OECD Publishing, 2011, s. 53.

[98] OECD, "Module 6 on Conducting Tax Examinations Abroad", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s. 4.

[99] Cihat Öner, "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi", **Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi SBE, 2008, s. 82.

[100] OECD, **Module 6,** s.4.

hazır bulunmasını isteyebilir. Yabancı vergi memurlarının bu görüşmelerde mükellefleri herhangi bir bilgiyi açıklama konusunda zorlama yetkileri yoktur.[101]

Yurt dışı vergi incelemeleri de eş zamanlı vergi incelemeleri gibi önemli ve etkili bir vergiye gönüllü uyum aracı olarak gösterilmektedir. Ayrıca vergi idareleri aynı mükellef veya mükellef grubu üzerinde birlikte çalıştıkları için mükelleflerin vergiye gönüllü uyum masraflarını da paylaşmış olacaklardır. Böylece zamandan ve maliyetler tasarruf edilecektir.[102]

Yurtdışında vergi incelemesi yöntemine Türkiye'nin Bermuda, Jersey ve Guernsey ile yaptığı bilgi değişim anlaşmalarında da yer verilmiş ve her üç anlaşmanın da 6'ncı maddesinde şöyle ifade edilmiştir: *"Önceden makul bir bildirimde bulunulması halinde, bir taraf, ilgili kişilerden alınacak ön yazılı izinle gerçek kişileri sorgulamak ve kayıtları incelemek amacıyla diğer tarafın yetkili makam temsilcilerinin kendi topraklarına girmesine izin verebilir. Bahsi geçen bu ikinci tarafın yetkili makamı, ilk bahsedilen tarafın yetkili makamına ilgili gerçek kişilerle yapılması planlanan görüşmenin zamanını ve yerini bildirecektir."*[103]

Yurt dışı vergi incelemelerinde süreç aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanan 8 aşamadan oluşmaktadır.

1.4.5.1. Bilgi Değişimi Usullerine Uygun Bilgi İsteği

Bir ülke yurt dışında inceleme yapılmasına dair isteğini yöneltmeden önce diğer bilgi değişim yöntemleriyle bilgiye ulaşmaya çalışmalı, ardından bu yönteme başvurmalıdır. Birinci aşama bilgi talebidir. Talep başvuran ülkenin yetkili idaresi vasıtasıyla belli kurallar ve standartlar dahilinde yapılmalıdır. İstek yapılırken talep üzerine bilgi değişimi kılavuzundaki bir istekte nelerin olması gerektiğini gösteren kontrol listesi dikkate alınmalıdır.[104]

---

[101] OECD, **Module 6,** s.4.

[102] OECD, **Module 6,** s.5.

[103] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Jersey Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/JERSEY.pdf, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bermuda Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/BERMUDA.pdf (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017) ve **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Guernsey Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/Guernsey.pdf (Erişim Tarihi: 2 Kasım 2018).

[104] OECD, **Module 6,** s.9.

1.4.5.2. Yurt Dışı Vergi İncelemesi İsteğine İlişkin Karar

Yurt dışı vergi incelemesinin yapılıp yapılmayacağına dair karar, yurt dışı vergi inceleme koordinatörlerine danışılarak ve bazı sorular göz önünde bulundurularak alınmalıdır. Bu sorulardan bazıları şunlardır:[105]

- İstekte bulunan ülkenin yabancı bir ülkede inceleme yapması dava konusunun zamanında ve başarılı bir şekilde çözümünü sağlayacak mı ve talep eden ülke bu konuda kendine güveniyor mu?
- Vergi davası diğer yöntemler kullanılarak çözülebilir mi?
- Başvuran ülkenin vergi idaresi, inceleme yapılacak olan ülkenin yurt dışı vergi incelemesi hakkındaki politikalarından haberdar mı?
- Başvuran ülkenin vergi idaresi, yurt dışında inceleme yapacak memurları için yeterli fon kaynağına sahip mi?
- Olay yurt dışında inceleme yapılmasını gerektirecek kadar önemli ve ciddi mi?

1.4.5.3. İstekte Bulunma

Yukarıda belirtilen kriterler dikkate alınarak yurt dışı vergi incelemesinin yapılabilmesine ilişkin karar verilir verilmez, istekte bulunan ülkenin yetkili idaresi istekte bulunulan ülkenin yetkili idaresine isteği yazılı bir şekilde hazırlayıp göndermelidir. Yazıda isteğin amaçları, yurt dışı vergi incelemesinin neden gerektiği, yetkili memurların isimleri gibi inceleme yapılacak konuyla ilgili detaylar belirtilmelidir.[106]

1.4.5.4. İsteğin Kabulü veya Reddi

İnceleme yapmak isteyen ülkenin isteğine ilişkin red veya kabul kararını verecek olan, incelemenin yapılmak istendiği ülkenin yetkili idaresidir. İdare bu konudaki kararını, tıpkı başvuran ülkenin yaptığı gibi yurt dışı vergi incelemesi koordinatörlerine danışarak ve belli bazı konuları dikkate alarak vermelidir. Örneğin, yabancı vergi memurlarının ülke içindeki varlığının yurt içi hukuka aykırı olup olmadığı ya da egemenliğin ihlali sayılıp sayılmayacağı, başvuran ülkenin istekte bulunulan ülke olsaydı isteği kabul edip etmeyeceği, istenilen bilginin

[105] OECD, **Module 6,** s.10.

[106] OECD, **Module 6,** s.11.

yeterince var olup olmadığı, bu tür incelemenin ne kadar gerekli olduğu gibi soruların kabul veya ret kararı verilirken göz önünde bulundurulması gerekmektedir. [107]

1.4.5.5. Usul ve Başlangıç Hakkında Bilgilendirme

Rica kabul edilir edilmez incelemenin yapılacağı ülke başvuran ülkenin yetkili idaresini incelemenin yeri, zamanı, ilgili lojistik düzenlemeleri, incelemenin yapılması için gereken şartlar ve prosedürleri hakkında bilgilendirmelidir.[108]

1.4.5.6. Yurt Dışında Vergi Araştırması Yapacak Memurlar

Yurt dışında inceleme yapmak isteyen ülkenin memurları, incelemeyi yapacakları ülkenin sorumlu memurları tarafından şart koşulan durumlar ve kurallar çerçevesinde ve bunların izin verdiği ölçüde incelemelere katılabilirler. İncelemenin yapıldığı ülkenin sorumlu memurları, yabancı vergi memurlarının incelemelere aktif bir şekilde katılımına izin verebileceği gibi (örneğin mükellefle görüşürken soru yöneltmeleri) katılımları pasif olacak şekilde sınırlandırabilirler (örneğin vergi incelemeleri sırasında yalnızca hazır bulunma).[109]

1.4.5.7. Son Rapor

Yurt dışında yapılan incelemelerin sonunda yabancı vergi memurları tıpkı eş zamanlı vergi incelemelerinin sonunda sunulduğu gibi, elde edilen sonuçların özetini ve bu sonuçları elde etmek için yapılan çalışmaların değerlendirmesini içeren kapsamlı bir rapor sunmalıdır.

Raporda öncelikle mükellefler kısa bir şekilde tanıtılmalıdır. Denetlenen mükelleflerin sayısı, incelemelere katılan vergi memurlarının sayısı, elde edilen sonuçlar, incelemeler sırasında mükelleflerin karşılaştıkları sorunlar ve tepkileri, incelemeyi yapan memurların görüşleri gibi başlıklar raporda yer almalıdır.[110]

---

[107] OECD, **Module 6,** s.12.

[108] OECD, **Module 6,** s.13.

[109] Salim Karadeniz, "Yurtdışında Vergi İncelemesi Yapılabilir mi?", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı. 335, Temmuz 2009, s. 26.

[110] OECD, **Module 6,** s. 15.

1.4.5.8. Yurt Dışı Vergi İncelemelerini Geliştirmeye Yönelik Önlemlerin Uygulanması ve Gözden Geçirme

Eş zamanlı vergi incelemelerindeki süreç iyileştirme aşamasında sözü edildiği gibi, yurt dışı vergi incelemeleri uyum prosedür ve programlarındaki değişiklikler, değişen dünya koşullarına ayak uydurulması açısından son raporda yer alan öneriler temel alınarak ve yurt dışı vergi inceleme koordinatörlerine de danışılarak bir an önce uygulanmaya çalışılmalıdır.[111]

1.4.6. Endüstriyel (Sektörel) Çapta Bilgi Değişimi

Uluslararası işlemler arttıkça, vergi anlaşmalarının taraflarının karşılıklı çıkarları bulunan özel konulara ve belli endüstriyel alanlara yönelik birbirlerinin uzmanlığına ve bilgi paylaşımına olan ihtiyaçları da artmıştır. Vergi idarelerinin karşılaştıkları küresel sorunlarla tek başlarına mücadele etmeleri zordur ve söz konusu yöntem bu sorunlara cevap olarak ortaya çıkmıştır.

Endüstriyel çapta bilgi değişimi, özellikle bir vergi mükellefini değil bütün bir ekonomik sektörü ilgilendiren bilgi değişimi türüdür. Bu bilgi değişimi yönteminin amacı, dünya çapında uygulanan endüstriyel metotlar ve işlem yöntemleri hakkında kapsamlı bilgi elde etmek ve vergi memurlarının, endüstriyel faaliyetleri ile ilgili olarak mükellefleri daha bilgili ve verimli bir şekilde incelemelerini sağlamaktır.[112]

Endüstriyel çapta bilgi değişiminde idare bu yetkiyi, OECD Model Anlaşması bazlı iki taraflı vergi anlaşmalarından ya da diğer geçerli bilgi değişim araçlarından almaktadır. Bu değişim anlaşmaya taraf olan devletlerin yetkili idareleri arasındaki resmi yazışmalar aracılığıyla başlatılır. Değişime dair yazışmalar ikili veya birden fazla devletin katılımı ile çok taraflı olabilir.[113]

---

[111] OECD, **Module 6,** s.16.

[112] OECD, "Module 4 on Industry-wide Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s.2.

[113] OECD, **Module 4,** s.2.

Yetkili idareler arasındaki ilk yazışmalarda dikkat edilecek hususlara aşağıda yer verilmiştir:[114]

a) Değişimi istenen bilginin konusu detaylandırılmalı
b) Parametreler kurulmalı
c) İlgili vergi idaresince bilgiyi değiştirmek ve karşılamakla görevlendirilmiş personel atanmalı
d) Kullanımının sınırlanmasına ve ifşasına dair gerekli önlemleri alınmış olan ve yetkili idarelerin yazışmaları çerçevesinde değiştirilebilecek belgeler onaylanmalı
e) Toplantı tarihi ve yeri kararlaştırılmalı

Anlaşmaya taraf olan akit devletlerin vergi müfettişleri ve vergi memurları değişimler süresince periyodik olarak aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelebilirler:[115]

a) Yeni ve acil konuların yanı sıra karşılıklı çıkarları bulunan endüstrilerin halihazırdaki gelişimini tartışmak
b) Ortak kaygı olan tekrarlayan konuları birlikte araştırmak
c) Belli endüstri çalışmalarını yapabilmek için kaynakları toplamak
d) Endüstrilerde serbest piyasa fiyatları ve marjlarını kuran karşılıklı metodolojileri tartışmak
e) Önemli uluslararası konular üzerindeki seminerleri yürütmek

OECD üyesi ülkeler arasında endüstriyel çapta bilgi değişimine bilhassa bankacılık, emtia, elektronik, balıkçılık, bilişim teknolojileri, sigortacılık, petrol ve gaz, ilaç, telekomünikasyon, elektrik ve su gibi temel hizmetleri içeren sektörler konu olmaktadır. Sayılan sektörlerin yanı sıra, endüstriyel çapta bilgi değişiminin kapsamı aşağıdaki belli bazı makro stratejik konuları da kapsayacak şekilde genişletilebilir:[116]

- Sermaye yapıları
- Finansal anlaşmalar
- Fikri mülkiyet
- Birleşme ve devralmalar

[114] OECD, **Module 4,** s.2.

[115] OECD, **Module 4,** s.3.

[116] OECD, **Module 4,** s.3.

- Özelleştirmeler
- Malların değerlemesi ve amortismanı

Söz konusu bilgi değişimine ilaç endüstrisi ve balıkçılık sektöründen örnekler verilebilir. Bu bağlamda ilaç endüstrisini ilgilendiren endüstri çapında bilgi değişimi işlemlerinde; endüstrinin bölümlenmesi (üreticiler, dağıtıcılar, karlılık, ürün grubu), devlet düzenlemeleri (politikalar, kurallar, referans fiyatlama, devlet yardımları), transfer fiyatlandırması yöntemleri, teknik eğitim ürünleri, araştırma ve geliştirme uygulamaları (vergi teşvikleri, maliyet paylaşımı ayarlamaları) gibi hususlara yer verilmektedir. Balıkçılık sektörüne ilişkin endüstri çapında bilgi değişimlerinde ise endüstri ve pazar bilgisinin kaynakları, resmi kayıtlar ve istatistikler, vergi idaresi tarafından tutulan kayıtlar (beyannameler, mali tablolar vs.), devlet kontrolleri, genel vergi kaçırma ve vergiden kaçınma teknikleri gibi konulara ilişkin veriler istenmektedir.[117]

Endüstriyel çapta bilgi değişiminde, tipik olarak bazı mükelleflerin belli finansal ilişkilerine ilişkin bilgileri değişime konu olmaz. Ancak elbette uygun bilgi değişim yöntemi kullanılarak söz konusu bilgiler temin edilebilir. Bu kapsamda talep üzerine veyahut kendiliğinden bilgi değişim yöntemleri kullanılabileceği gibi eş zamanlı vergi incelemeleri yöntemine de başvurulabilir.

[117] Salim Karadeniz, "OECD Ülkeleri Arasında Endüstri Çapında Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 346, Haziran 2010, s. 18.

İKİNCİ BÖLÜM

OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİ ÜZERİNE OECD VE ABD ÇALIŞMALARI

2.1. Otomatik Bilgi Değişimi Üzerine ABD Çalışmaları: FATCA

2008 küresel ekonomik krizi ve sonrasında yaşanan gelişmeler ile kıyı ötesi vergi kaçakçılığındaki artışlar, Amerika Birleşik Devletleri'nin otomatik bilgi değişimi konusunda daha kapsamlı çalışmalar yürütmesini gerektirmiştir. Bu amaçla ABD, vergi etiği ve vergi şeffaflığını da göz önüne alarak kendi mevzuatını değiştirip diğer ülkelerle yaptığı hükümetler arası anlaşmalarla Amerikan vatandaşlarının Amerika dışındaki finansal varlıklarının Amerikan Gelir İdaresine (IRS) raporlanmasını sağlayacak bir sistem oluşturmuştur. İşte bu sistemin dayanağı FATCA olarak anılan Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasasıdır.

18 Mart 2010 tarihinde kabul edilen 111-147 sayılı İstihdam Düzenlemeleri İçin İşe Alım Teşvik Kanununun (HIRE) bir bölümü olarak düzenlenen FATCA yasası ABD dışındaki finansal kuruluşlara, yurtdışındaki varlıklarından gelir elde eden ABD'li mükellefleri ve kazandıkları gelirleri IRS'e bildirme yükümlülüğü getirmektedir. 600 sayfaya yakın bu yasal düzenleme, çok fazla teknik terimi içeren oldukça karmaşık ve kapsamlı bir düzenlemedir.[118]

Yasa yeni bir raporlama sistemi ile ABD vergi sisteminin ulus ötesi alanlara ulaşmasına imkan sağlamışken ABD dışındaki, başta finansal kuruluşlar olmak üzere, pek çok kuruluşa da dolaylı ya da doğrudan sorumluluk getirmiştir. Nisan 2013'te Amerika Birleşik Devletleri'nin beş Avrupa Birliği ülkesiyle FATCA yasası kapsamındaki bilgi değişim anlaşmasını imzalamasıyla ilk uluslararası geçerlilik sağlanmıştır.

2.1.1. FATCA'nın Amacı

18 Mart 2010 tarihinde ABD Maliye Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan FATCA ile birlikte Amerikan vatandaşlarının uluslararası alanda vergi kaçırma faaliyetini engellemek için, ABD dışındaki finansal kuruluşlar (yabancı finansal kuruluşlar), müşterileri olan ABD

[118] Gökben Altaş, "ABD Yabancı Hesaplar Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA)", **Gösterge,** Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Yayını, 2014, s. 68.

vergi mükelleflerinin finansal varlıklarını bildirmekle yükümlü tutulmuşlardır. Bu düzenlemelerin temel amacı, ABD vergi mükelleflerinin gelirlerinin tamamının kavranarak kayıt altına alınıp ABD vergi gelirlerini artırmak ve bunla birlikte vergi erozyonunu durdurmaktır.[119]

Amerika'nın FATCA düzenlemesinden sonra OECD, finansal bilgilerin otomatik değişimi için CRS'yi geliştirmiştir. FATCA aslında, OECD'nin finansal hesap bilgilerin raporlanması için geliştirdiği ortak raporlama standardının Amerika'daki karşılığıdır. Amerika FATCA ile esas olarak, ABD vatandaşlarının ve ABD'de yerleşik kişi ve kurumların yurtdışındaki varlıklarından kazandıkları gelirlerinden vergi kaçırılmasını önlemeyi amaçlamıştır.[120] OECD'nin geliştirdiği ortak raporlama standardı ile Amerika'nın düzenlediği FATCA arasındaki en büyük fark da burada ortaya çıkmaktadır. CRS'de mukimlik esasken, FATCA uygulamasında hem vatandaşlık hem de mukimlik esas alınmıştır.[121]

Hazinenin tahminlerine göre, ABD vatandaşlarının yatırımlarını yurtdışına kaydırarak ABD'de gelirlerini beyan etmemesi suretiyle oluşan vergi kaybı yaklaşık 100 milyar doları bulmaktadır.[122] Bu düzenleme sonucunda ise IRS'in vergi gelirlerinde yılda 1 milyar dolar tutarında artış sağlanacağı tahmin edilmekle birlikte, düzenlemenin temel amacının ABD mükelleflerinin dünya genelindeki hesap bilgilerinin tespit edilmesi olarak dikkat çekmiştir.[123] Çıkış noktası Amerika'nın küresel mali kriz dönemindeki bütçe gelirlerini artırmak olsa da şu an gelinen noktada amaç, varlıklarını Amerika dışına aktarmış mükelleflerin gelirlerini tespit ederek vergi gelirlerini artırmaktır.[124]

2.1.2. FATCA Kapsamındaki Anlaşma Modelleri

Bilgi değişimine konu olacak bilgiler, bilgiyi paylaşan ülkenin ulusal mevzuatında yer alan kişisel bilgilerin gizliliği ve korunmasına ilişkin hükümlerine aykırılık oluşturabilir. Paylaşılan bilgilerde gizlilik kurallarına riayet edilmesi gerektiği aşikârdır. İşte bu yüzden ABD

[119] KPMG, "FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act)", **2012/98 sayılı Mali Bülten,** 2012.

[120] Gökben Altaş, "ABD Yabancı Hesaplar Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA)", **Gösterge,** Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Yayını, 2014, s.68.

[121] OECD, **Automatic Exchange of Financial Account Information**, Background Information Brief, 2015, s. 6.

[122] Begüm Kitiş ve Göktürk Tamay, "FATCA:Uyum Süreci Giderek Yaklaşıyor", **KPMG Gündem,** Sayı. 10, 2012, s. 23.

[123] Mehmet Onur Yurdakul, "ABD'ye Yönelen Yasadışı Fon Akımlarına Karşı Bir Araç Olarak FATCA Yasası ve Olası Etkileri", **Uzman Bakış Dergisi**, Sayı. 1, 2013, s. 99.

[124] Leyla Ateş, "FATCA Türkiye İçin Ne İfade Ediyor?", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı. 301, 2013, s. 67.

Maliye Bakanlığı bilgi değişiminin bir hükümetler arası yaklaşımın ürünü olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiş ve bu amaçla FATCA'nın uygulanmasına ilişkin olarak hükümetler arası anlaşma modelini ortaya çıkarmıştır.[125]

Amerikan Gelir İdaresine raporlama yapılabilmesi için Model 1 ve Model 2 olmak üzere iki yöntem geliştirilmiştir. Bu iki model kapsamında Amerika Birleşik Devletleri, 100'den fazla ülke ile otomatik bilgi değişimi konusunda FATCA Anlaşmasını imzalamış ya da anlaşma imzalamak üzere özde anlaşmıştır.

FATCA kapsamında otomatik bilgi değişimi yapabilmek için bir Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasına gerek yoktur. Çünkü Amerikan Maliye Bakanlığı söz konusu anlaşma modellerini, bir bilgi değişimi ya da bir çifte vergilendirme anlaşması olmadığı durumlarda imzalanmak üzere hazırlamıştır.[126]

Türkiye'nin ABD ile halihazırda 1 Ocak 1998'den beri uygulanan bir Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması mevcut olup bu anlaşmanın bilgi değişimini içeren 26'ncı maddesi uyarınca tarafların her tür ve tanımdaki vergiler ile ilgili olan bilgilerin karşılıklı değiştirilmesi imkanı bulunmaktadır. FATCA doğrudan yabancı finansal kuruluşlar üzerine sorumluluk yüklediği için de ABD hükümeti çifte vergilendirme anlaşması imzaladığı ülkeleri FATCA düzenlemelerinden muaf tutmamıştır.[127]

2.1.2.1. Model 1: Hükümetler Arası Anlaşmalar

Ülkelerin FATCA'nın gerektirdiği şartlara uyumunu kolaylaştırmak için ABD Maliye Bakanlığı'nca hazırlanan Model 1 IGA (hükümetler arası anlaşma), 26 Temmuz 2012 tarihinde yayımlanmıştır. Amerika ile FATCA'yı kabul eden imzacı diğer ülkeler arasındaki bir ortaklık anlaşması olan IGA'yı imzalayan ilk ülkeler Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere'dir.[128]

---

[125] Hamza Kahriman ve Umut Tepekule, "Uluslararası Vergilemede Yeni Bir Otomatik Bilgi Değişimi Olarak FATCA", **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2014, s. 101.

[126] Leyla Ateş, "FATCA Türkiye İçin Ne İfade Ediyor?", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı.301, 2013, s. 70.

[127] Mehmet Onur Yurdakul, "ABD'ye Yönelen Yasadışı Fon Akımlarına Karşı Bir Araç Olarak FATCA Yasası ve Olası Etkileri", **Uzman Bakış Dergisi**, Sayı.1, 2013, s. 101.

[128] Reuters, **FATCA and CRS**, 2017, http://fatca.thomsonreuters.com/about-fatca/intergovernmental-agreement/ (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2017).

Model 1'de anlaşma, ABD ve ilgili ülkelerin maliye otoriteleri arasında imzalanır. FATCA'yı imzalayan ülkelerdeki finansal kurumlar ABD kişisi olarak tespit ettikleri gerçek ve tüzel kişi müşterilerinin hesap bilgilerini doğrudan kendilerinin ulusal vergi idarelerine raporlar, ulusal vergi idareleri de ilgili bildirimleri IRS'e iletir.[129]

Model 1, 1A ve 1B olmak üzere ikiye ayrılır ve ABD ile ilgili ülkeler arasında imzalanacak ikili anlaşmalar neticesinde hükümetler arası bilgi değişimine dayanır. Model 1A karşılıklılık ilkesine göre düzenlenmiştir. Yani ABD de karşı tarafa bilgi verecektir. Model 1B ise sadece anlaşmaya taraf ülkenin ABD'ye tek taraflı bilgi paylaşımına imkan vermektedir. Model 1'in imzalanmış olması durumunda finansal kuruluşlar öncelikle faaliyette bulundukları devlete karşı sorumlu olurlar. Yükümlülüklerini yerine getirmezlerse yerel yasal yaptırımlarla karşılaşırlar.[130]

2.1.2.2. Model 2: İkili İşbirliği Anlaşmaları

Model 2'de ABD ile yabancı finansal kuruluşlar arasında imzalanan ikili anlaşmalar ile finansal kurumlar, bildirimi yerel idarelerine değil doğrudan IRS'e raporlar. Model 1'de anlaşma hükümetle imzalanırken, ABD hükümetinin dahil olmadığı Model 2'de yabancı finansal kuruluşlar anlaşmayı direkt IRS ile imzalamaktadır. 15 Kasım 2012 tarihinde yayımlanan Model 2 kapsamında anlaşma imzalayan ilk ülkeler ise Avusturya, Bermuda, Şili, İsviçre ve Japonya'dır.[131]

Model 2 de 2A ve 2B olmak üzere ikiye ayrılır. Model 2A, bir ülkenin ABD ile arasında bir Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması ya da Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması olmaksızın bilginin talep edildiği türdür. Model 2B ise halihazırda ABD ile aralarında bir Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması ya da Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalamış olan devletlerdeki finansal kuruluşlardan bilginin talep edilebildiği modeldir.[132]

---

[129] Reuters, **FATCA and CRS**, 2017, http://fatca.thomsonreuters.com/about-fatca/intergovernmental-agreement/ (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2017).

[130] Ilgın Tüfekçi ve Nilhan Fidan, "Yabancı Hesaplar Vergi Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA) Genel Bakış", **Vergide Gündem,** Fatca Özel Sayısı, 2014, s. 3-4.

[131] Reuters, **FATCA and CRS**, 2017, http://fatca.thomsonreuters.com/about-fatca/intergovernmental-agreement/ (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2017).

[132] Funda Başaran Yavaşlar, "Türk Vergi Hukukunda Uluslararası Bilgi Değişimine İzin Veren Hukuki Kaynakların Tespiti ve Değerlendirilmesi", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı. 401, Ocak 2015, s. 36.

Model 2, daha basit bir modeli ifade etmekle birlikte bu modele istinaden yapılan anlaşmalar, Model 1 çerçevesinde yapılan anlaşmalara göre daha maliyetlidir. Bunun sebebi, Model 2 uygulamasında bilgi doğrudan IRS'e aktarılacağı için her finansal kuruluşun IRS ile ayrı raporlama sistemi kurmak zorunda olmasıdır. Ayrıca eğer büyük bir finansal kuruluş Model 2'yi tercih ederken ülkesi Model 1'i seçmişse, veri transferi faaliyette bulunulan ülkenin merkezi birimi aracılığıyla yapılacaktır.[133]

Sonuç olarak anlaşmalar hangi model çerçevesinde yapılırsa yapılsın söz konusu modeller ile, finansal kuruluşların bilgi aktarırken ulusal ve uluslararası hukuk kurallarına mümkün olduğunca yüksek bir şekilde uyum sağlamaları hedeflenmiştir.

2.1.3. Bildirim Yükümlülükleri

Bildirim yapacak ve yapılacak kuruluşlar, bildirime tabi konular ile FATCA kapsamına girmeyen kuruluş ve konular aşağıda ayrıntılanmıştır.

2.1.3.1. Bildirim Yapacak Kuruluşlar

FATCA kapsamında yabancı finansal kuruluşların yanı sıra finansal olmayan yabancı kuruluşların da bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu çerçevede raporlama yükümlülüğüne sahip kuruluşlar şöyle sıralanabilir.[134]

Yabancı Finansal Kuruluşlar (FFI)[135]

- Mevduat kabul eden bankacılık ve benzeri işlemleri gerçekleştiren kurumlar
- Müşterilerinin finansal varlıklarını elinde tutan saklama kurumları
- Aşağıdaki hizmetlerden en az birini veren yatırım kuruluşları
    - Para ve sermaye piyasası araçları işlemlerinde aracılık yapan kuruluşlar
    - Bireysel ve kolektif portföy yönetimi yapan kuruluşlar
    - Müşterilerine ait yatırımların yönetimi ve işletimini yapan diğer kurumlar

[133] Mehmet Onur Yurdakul, "ABD'ye Yönelen Yasadışı Fon Akımlarına Karşı Bir Araç Olarak FATCA Yasası ve Olası Etkileri", **Uzman Bakış Dergisi**, Sayı.1, 2013, s. 100.

[134] Gökben Altaş, "ABD Yabancı Hesaplar Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA)", **Gösterge,** Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Yayını, 2014, s.72-73.

[135] Yasada yabancı finansal kuruluşlar katılımcı kuruluşlar, uyumlu kuruluşlar ve kısıtlı kuruluşlar olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmış olup bildirim yükümlülükleri ve şekilleri farklılık göstermektedir.

- 50.000 dolardan fazla değere sahip sigorta sözleşmesi yapan sigorta şirketleri ile hayat ve emeklilik sözleşmeleri yapan sigorta şirketleri

Finansal Olmayan Yabancı Kuruluşlar (NFFE)

Çeşitli istisnalar dışında bu şirketler FATCA kapsamında ortaklarına ait çeşitli bilgileri, hesabının bulunduğu finansal kuruluşa temin etmekle yükümlüdür. Finansal olmayan yabancı kuruluşları istisna olan kuruluşlar, aktif kuruluşlar ve pasif kuruluşlar olmak üzere üç başlık altında sınıflandırmak mümkündür.

İstisna Olan Kuruluşlar: Aşağıdaki kuruluşların FATCA kapsamında herhangi bir bildirim yükümlülükleri yoktur:[136]

- Halka açık finansal olmayan şirketler ile iştirakleri (yüzde 50 ve daha fazla payı olan)
- ABD'de kurulu şirketler
- Yabancı merkez bankaları ile kamu kuruluşları
- IRS düzenlemelerine göre belirlenmiş vergi kaçırma olasılığı düşük şirketler
- Faaliyetlerinin ilk iki senesinde bulunan şirketler
- Tasfiye aşamasındaki şirketler
- Özel amaçlı şirketler
- Uluslararası örgütler

Aktif Kuruluşlar: Finansal işler haricinde faaliyetleri bulunan şirketlerdir. Türkiye ile ABD arasında 29 Temmuz 2015'te imzalanan Bilgi Değişim Anlaşmasının EK I'inin "Özel Kural ve Tanımlar" başlıklı 6'ncı bölümünün B fıkrasının 4'üncü bendinde, aktif şirketlerin brüt gelirlerinin yüzde 50'sinden azının temettü, faiz geliri gibi pasif gelirlerden oluşması veya pasif gelirlerinin toplam gelirler içindeki payının en fazla yüzde 50 olması gerektiği belirtilmiştir.[137] Aktif statüde bulunan şirketlerin istisna olan kuruluşlar gibi FATCA kapsamında stopaj ve bildirim yükümlülükleri yoktur.

Pasif Kuruluşlar: Bu kuruluşlar, şirkette kontrol gücü olan ABD'li kişi ya da bir ortağının ABD'li (önemli ABD'li ortak) olup olmadığını tespit edip, ilgili yabancı finansal

[136] Gökben Altaş, **a.g.m.,** s. 72.

[137] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması**, 2015, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/haberler/FATCA/FATCA_Turkce.pdf (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2017).

kuruluşa bildirmekle yükümlüdür. Şirketin ABD'li bir ortağı yoksa bile, şirket bunu belgelemelidir. Önemli ortaklık şirkette doğrudan veya dolaylı olarak yüzde 10 ve daha fazla paya veya oy hakkına sahip olan kişileri ifade etmektedir. Eğer şirket içinde kontrol gücü olan ya da önemli ortak olan ABD'li kişi varsa, söz konusu kişilerin isim, adres ve ABD kimlik numaraları stopaj temsilcilerine bildirilmelidir.[138]

Görüldüğü üzere FATCA sadece saklama kuruluşlarını, mevduat kuruluşlarını, yatırım şirketlerini veya sigorta şirketlerini ifade eden finansal kuruluşları değil finansal olmayan kuruluşları da yakından ilgilendirmektedir.

2.1.3.2. Bildirim Yapılacak Kişiler/Kuruluşlar

Kişi veya kuruluşlar aşağıdaki özelliklerden birini taşıması durumunda ABD'li kişi olarak belirlenecek ve FATCA'nın konusunu oluşturacaktır.[139]

- ABD yerleşikliği veya ABD vatandaşlığı
- ABD kanunları ile kurulmuş şirket
- ABD doğum yeri
- ABD telefon numarası
- ABD posta veya ikametgâh adresi
- ABD'li vakıf
- ABD'deki bir hesaba verilen düzenli ödeme talimatı bulunması
- ABD adresi olan bir kişiye vekaletname veya imza yetkisi verilmesi

Yukarıda sayılan 8 kriterin dışında, müşterinin ABD vergi mükellefi olabileceğine dair ciddi şüphe uyandırabilecek herhangi bir bulgu tespit edilirse yabancı finansal kuruluş tarafından dikkate alınacaktır.

2.1.3.3. Bildirim Yapılacak Konular

Yabancı finansal kuruluşların IRS'e yıllık olarak bildirecekleri raporlanacak bilgiler aşağıdaki gibidir.[140]

---

[138] Gökben Altaş, **a.g.m.,** s. 73.

[139] Ilgın Tüfekçi ve Nilhan Fidan, "Yabancı Hesaplar Vergi Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA) Genel Bakış", **Vergide Gündem,** Fatca Özel Sayısı, 2014, s. 3.

[140] Gökben Altaş, **a.g.m.,** s. 73.

- Hesap sahibinin adı, adresi ve vergi numarası
- Hesap sahibinin hesap numarası
- Bildirim yapan yabancı finansal kuruluşun adı ve Küresel Aracı Kuruluş Kimlik Numarası (GIIN)
- Hesap sahibinin ilgili takvim yılı sonundaki hesap bakiyesi
- İlgili takvim yılı boyunca hesaba yatırılan faiz, temettü ve diğer gelirlerin toplam tutarı
- İlgili takvim yılı boyunca hesaba yatırılan menkul kıymet ve gayrimenkul alım-satım ve itfa bedelinden sağlanan brüt hasılat

Bütün bunlarla birlikte daha önce de belirtildiği gibi Model 1A kapsamında ABD'li finansal kuruluşlar da karşılıklılık prensibi gereği müşterisi olan ilgili ülke vatandaşının adı, adresi, hesap ve kimlik numarası ile bu hesaba yapılan faiz, temettü geliri gibi ödemeleri IRS vasıtasıyla ilgili ülkenin maliye otoritesine gönderecektir.

2.1.3.4. FATCA Kapsamına Girmeyen Konular

Yasada yapılacak bildirimler açıklanmışken bildirim yapılmasına gerek olmayan konular da belirtilmiştir. Bireysel emeklilik ya da emeklilik maaşı hesapları, belirli süreli hayat sigortası sözleşmelerini içeren hesaplar, miras olarak tutulan hesaplar ve bloke hesaplar FATCA kapsamı dışına çıkarılmıştır.[141] Ayrıca IRS raporlama için eşik değerler belirlemiştir. Buna göre, toplam varlığı 50.000 dolar üzerinde olan gerçek kişi müşteriler ile toplam varlığı 250.000 dolar üzerinde olan tüzel kişi müşterilerin raporlanması zorunlu tutulmuştur.[142]

2.1.4. Stopaj Yükümlülüğü

ABD, yerli kurumlar için geçerli olan mevcut raporlama yükümlülüğünü FATCA ile yabancı finansal kurumlara yaymış ve böylece raporlama yükümlülüğünü uluslararası bir boyuta taşımıştır. Diğer ülkelerdeki finansal kuruluşların bu raporlamayı yapmaması durumunda ise ABD bu kişilerin aşağıda belirtilen gelirleri üzerinden yüzde 30 oranında stopaja başlayacaktır:[143]

---

[141] Fevzi Rifat Ortaç ve Işıl Fulya Orkunoğlu Şahin, "Bilgi Değişimi ve Türkiye - Amerika Birleşik Devletleri Vergi Bilgi Değişimi Anlaşması", **Vergi Sorunları Dergisi,** Şubat 2018, Sayı 353, s.17.

[142] Ilgın Tüfekçi ve Nilhan Fidan, **a.g.m.,** s. 4.

[143] Arne Riis ve Diğerleri, "How will FATCA Impact Multinationals?, **Practical International Tax Strategies,** Sayı. 17, 2013, s. 3.

I. Amerikan kaynaklı temettü, faiz, kira
II. Diğer sabit ya da belirlenebilir yıllık veya periyodik kazanç, kar ve gelirler (ücret, maaş vb.)
III. Birleşik Devletler içerisindeki kaynaklardan temettü ya da faiz üretebilen Amerikan mülklerinin satışından elde edilen gayri safi hasılat.

FATCA'nın temel müeyyidesi olarak hakkında yüzde 30 oranında kesinti yapılması öngörülen kişi ve kuruluşlar ise şöyle sıralanabilir.[144]

- Bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen yabancı finansal kuruluşlar (yabancı yüksek riskli yatırım fonları, özel sermaye fonları ve diğer yabancı yatırım araçları dahil)
- Bilgi paylaşımına yanaşmayan hesap sahipleri (recalcitrant account)
- Finansal olmayan yabancı kuruluşlar (ortakları arasında ABD mükellefi olup olmadığının tespiti için istenilen bilgileri sağlamazlarsa)

Dolayısıyla ülkeler ve finansal kuruluşlar bu stopaj mükellefiyetiyle karşılaşmamak ve Amerikalı müşterilerini kaybetmemek için söz konusu yükümlülüğün altına girmek durumuyla karşı karşıyadır.

2.2. Otomatik Bilgi Değişimi Üzerine OECD Çalışmaları: CRS ve CbCR

Otomatik bilgi değişimi üzerine yapılan çalışmalar, Avrupa Birliği'nin tasarruf direktifleri ile başlamış, daha sonra ABD'nin FATCA konusundaki çalışmaları ile devam etmiştir. Amerika'nın finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimini düzenleyen FATCA yasasının ardından OECD tarafından da aynı çerçevede bir düzenleme yapma gereksinimi duyulmuş ve finansal hesap bilgilerinin otomatik olarak raporlanmasında kullanılacak olan ortak raporlama standardı (CRS) geliştirilmiştir. Bunu transfer fiyatlandırması dokümantasyonunda kullanılacak olan ülke bazlı raporların otomatik olarak değiştirilmesi için geliştirilen ülke bazlı raporlama (CbCR) çalışmaları takip etmiştir.

[144] David Spencer, "Memorandum on the U.S. Foreign Account Compliance Act", **Tax Justice Briefing**, 2010, s.5.

2.2.1. Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimi: CRS

Ülkemizin de üyesi olduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından 21 Temmuz 2014 tarihinde "Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standart (Standard for Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters)" yayımlanmıştır. Kısaca ortak raporlama standardı olarak adlandırılan standardı ilk etapta başta G20 ülkeleri, ABD ve AB olmak üzere 65 ülke uygulamayı taahhüt etmişken, bugün itibariyle 107 ülke ortak raporlama kapsamında bilgi değişimi yapmayı taahhüt etmiş bulunmaktadır.

9 Nisan 2013'te Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere'nin Maliye Bakanları, Amerika ile imzaladıkları FATCA (Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası) benzeri bir anlaşmanın kendi aralarında da imzalanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu kapsamda otomatik bilgi değişiminde tek ve küresel bir standardın oluşturulması için çalışmalara başlanmış ve 6-7 Eylül 2013 tarihinde Paris'te yapılan OECD Bakanlar Toplantısı'nda finansal bilgi değişiminin yıllık otomatik bir formatta standardize edilmesine ilişkin olarak karar alınmıştır.[145]

Yayınlanan yeni raporlama standardı ile her ülkenin gerçek kişi veya kurum mukimlerinin vergiden kaçınmasının önlenmesi ve ilgili ülkelerin vergi gelirlerinin artırılması amaçlanmıştır. Ortak raporlama standardı 16 Kasım 2014 tarihli G20 Liderler Zirvesinde karşılıklılık temelinde kabul edilmiştir. Yasal alt yapı hazırlıkları tamamlanır tamamlanmaz G20 ülkelerinin kendi aralarında ve diğer ülkelerle 2017 ve 2018 yılında otomatik bilgi değişimine başlayacakları konusunda hem fikir olunmuştur.[146]

2.2.1.1. Otomatik Bilgi Değişimi Grubu

AEOI grubu, 2009'da faaliyete geçen Vergi Konularında Bilgi Değişimi ve Şeffaflık Küresel Forumu'nun 3 önemli çalışma grubundan biridir. Küresel Forum üyelerinden oluşan ve yeni otomatik bilgi değişimi standardını geliştirmek için 2013 yılında kurulan gönüllü bir gruptur. Yeni standardın uygulanmasının izlenmesi ve gözden geçirilmesi için bir mekanizma oluşturulması görevini üstlenmiştir. Aynı zamanda gruba, bilginin otomatik alışverişinin güvenli bir ortamda gerçekleşmesini sağlamak amacıyla veri güvenliği ve gizlilik kurallarını

[145] Mazars, "OECD Taraf Ülkeler Arası Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standartlar Yayımlanmıştır.", **2014/148 sayılı Sirküler,** 2014.

[146] Mazars, "Otomatik Bilgi Değişimi Anlaşmaları Kapsamında Yurt Dışında Mukim Gerçek Kişi ve Kurumların Türkiye'deki Finansal Hesaplarına İlişkin Bilgilerin Gelir İdaresi Başkanlığı'na Bildirimine Dair Genel Tebliğ Taslağı", **2017/087 Sayılı Sirküler,** 2017.

değerlendirmesi görevi de verilmiştir. Bu kapsamda grup düzenli olarak toplantılar yaparak Küresel Forum'un genel kuruluna gerekli raporlamayı yapmaktadır. Standardın uygulanışını izlemek için AEOI grubu bir akran değerlendirmesi süreci (peer review process) başlatmıştır.[147]

ABD, Çin, İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya, Rusya gibi ülkelerin aralarında bulunduğu 82 üyesi vardır ve birinin Dünya Bankası Grubu olduğu üç uluslararası organizasyon da gruba dahildir. Grup başkanı İtalya'dır; Kolombiya, Hollanda, Jersey ve Hindistan ise başkan yardımcısı olan ülkelerdir. Türkiye gruba dahil değildir.[148]

AEOI grubunun otomatik bilgi değişiminde tek bir küresel standart için yaptığı çalışmalar sayesinde artık, finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimi standardı altında her yıl önceden kabul edilmiş bilgiler herhangi bir istek olmaksızın otomatik ve yıllık olarak gönderilecektir.

2.2.1.2. Otomatik Bilgi Değişiminin Yasal Dayanakları

Günümüzde devletlerin vergisel bilgi değişimini sağlamada kullandıkları temel kaynaklar, Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının 26'ncı maddesi ve 3 Kasım 2011'de G20 ülkeleri tarafından imzaya açılan Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesidir. Bunlar dışında iki taraflı yapılan Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşmaları da bilgi değişiminin yapılabilmesi adına önemli bir uluslararası kaynaktır.

Otomatik bilgi değişimimin yasal dayanakları, OECD'nin hazırladığı Vergi Amaçları İçin Bilgi Değişimi Hükümlerinin Uygulanması Hakkında El Kitabının otomatik bilgi değişimine ayrılmış üçüncü modülünün 3'üncü paragrafında şöyle sıralanmıştır:[149]

- İki taraflı Gelir Vergisi Konvansiyonunun bilgi değişimi maddesi
- Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin 6'ncı maddesi
- 2003/48/EC sayılı Avrupa Birliği Tasarruf Direktifi

[147] OECD, **Automatic Exchange of Information Group,** http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/ (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2017).

[148] OECD, **AEOI Group Members,** https://www.oecd.org/tax/transparency/automatic-exchange-of-information/role-of-the-global-forum/AEOI-group-members.pdf (Erişim Tarihi: 18 Nisan 2018).

[149] OECD, "Module 3 on Automatic (or Routine) Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s.4.

- 2011/16/EU sayılı Vergilendirme Alanında İdari İşbirliği Üzerine AB Konsey Direktifinin 8'inci maddesi
- CIAT Model Anlaşmasının 4'üncü maddesinin 3'üncü paragrafı
- 1798/2003 sayılı KDV Alanında İdari İşbirliği Hakkında AB Konsey Düzenlemesinin 17'nci maddesi
- vb.

Temel yasal dayanaklardan OECD Model Anlaşmasının "Bilgi Değişimi" başlıklı 26'ncı maddesi, ülkelerin yetkili makamlarının bilgi değişimi yapabilmelerine yetki veren maddedir. OECD Model Anlaşması yıllar itibariyle gelişen ihtiyaçlara paralel olarak çeşitli değişikliklere ve güncellemelere tabi tutulmuştur. En son 2012 yılında yapılan değişiklikle maddenin birinci fıkrası şu şekilde son halini almıştır: *"... Akit Devletler, eyaleti, politik alt bölümleri veya mahalli idareleri adına alınan her tür ve tanımdaki vergilerle ilgili iç mevzuat hükümlerinin uygulanması veya idaresi ile ilgili olduğu öngörülen bilgileri değişime tabi tutacaklardır..."*.[150]

Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi (The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters)" bilgi değişiminin tek taraflı anlaşmalardan ziyade çok taraflı anlaşmalarla daha etkili olacağı kanısıyla hareket edilerek ortaya çıkarılmış bir bilgi değişim aracıdır.

İlk olarak 1988 yılında OECD ve Avrupa Konseyi (Council of Europe) tarafından oluşturulan idari yardımlaşma sözleşmesi, Nisan 2009'da Londra zirvesinde G20 ülkelerinin çağrısına istinaden tadil edilip 2010 yılında bir protokolle herkese açılmıştır. Sözleşme son düzeltmeleriyle 1 Haziran 2011'de OECD ve Avrupa Konseyi genel sekreterleri tarafından imzalanmış ve vergiden kaçınma ve vergi kaçaklığıyla baş edebilmek adına bilgi değişiminde uluslararası standartlara ulaşmak için en kapsamlı çok taraflı araç olarak karşımıza çıkmıştır.[151]

Sözleşmeye İngiltere, Çin, İtalya, Japonya, Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya, Güney Afrika, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler başta olmak üzere toplamda

[150] OECD, **Model Tax Convention on Income and Capital,** Condensed Version, OECD Publishing, 2017, s. 45.

[151] OECD, **Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters,** Şubat 2018, http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/convention-on-mutual-administrative-assistance-in-tax-matters.htm (Erişim Tarihi: 17 Şubat 2018).

125 ülke taraf olmuş, 108 ülke ise yürürlüğe koymuştur.[152] Türkiye'nin 3 Kasım 2011'de imzaladığı sözleşme 1 Temmuz 2018'de yürürlüğe girmiştir.[153] Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi sayesinde Türkiye, aralarında çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması veya bilgi değişim anlaşması olmadığı ülkelerle de karşılıklı bilgi değişimi yapabilecek duruma gelmiştir.[154]

Sözleşmede bilgi değişimi talep üzerine, otomatik, kendiliğinden bilgi değişimi, eş zamanlı vergi incelemeleri ile yurtdışında vergi incelemeleri olarak 5 kısımda toplanmıştır. Aynı zamanda "tahsilat yardımı" ve "belgelerin tebliği" iş birliği yöntemleri arasında sayılmıştır. Bunlar "idari yardım türleri" olarak adlandırılmıştır.[155]

OECD yukarıda açıklanan bu iki enstrümanın dışında, Gelir ve Sermaye Üzerine Vergi Anlaşması Modeli temelli her ülkeyle imzalayabileceği Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının yanı sıra daha çok kamuoyunda vergi cenneti olarak nitelendirilen ülke ve yönetimler ile imzalanmak üzere bir anlaşma geliştirme yoluna gitmiş ve 2002'de "Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması (TIEA)"nı oluşturmuştur.

Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması, vergi idarelerinin kendi mukimlerinin vergi cennetlerinde ve onların aracılığıyla gerçekleştirdikleri kıyı ötesi yatırım faaliyetlerinden elde ettikleri kazançların bilgisine ulaşmak amacıyla yaptıkları anlaşmadır. Şu ana kadar 600'den fazla Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması imzalanmıştır.[156]

Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşmalarına göre bilgi değişimi yalnızca talep üzerine ve yurt dışında vergi incelemeleri yöntemleriyle gerçekleştirilebilmektedir. Bunun yanı sıra anlaşmalarda tarafların bu yöntemler dışında kullanılacak diğer usuller üzerinde karşılıklı

---

[152] OECD, **Jurisdictions Participating in The Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters**, 28 Ağustos 2018, http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/Status_of_convention.pdf (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2018).

[153] T.C. Resmi Gazete, **Bazı Anlaşmaların Yürürlük Tarihlerinin Tespit Edilmesi Hakkında Karar,** 26 Haziran 2018 gün, 30460 sayı.

[154] Timur Çakmak, **Vergi Amaçları Nedeniyle Yapılan Uluslararası Bilgi Değişim Anlaşmaları ve Bu Anlaşmaların İç Vergi Hukukuna Etkileri**, 20 Mart 2016, https://www.kpmgvergi.com/Blog/Pages/FullBlog.aspx?article=504 (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2017).

[155] OECD ve Council of Europe, **The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol,** OECD Publishing, 2011, s. 11.

[156] Leyla Ateş, "Vergisel Bilgilerin Otomatik Değişimi Standardı ve Türkiye", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Özel Sayı Cilt 2, 2015, s. 671.

olarak anlaşabilecekleri belirtilmiş, 2015 yılında çıkarılan bir protokol[157] ile de talep üzerine bilgi değişim yöntemine ilave olarak kendiliğinden ve otomatik bilgi değişiminin önü açılmıştır.

Türkiye ilk Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşmasını Jersey ile 23 Kasım 2010'da imzalamıştır. Daha sonra Cebelitarık, Bermuda, Guernsey ve Man Adası ile de imzalayarak anlaşma sayısını 5'e çıkarmıştır. Bunlardan sadece Jersey, Bermuda ve Guernsey ile olan anlaşmalar yürürlüğe girmiştir.[158] Ancak henüz söz konusu üç ada ülkesiyle aramızda herhangi bir bilgi alışverişi olmamıştır.

2.2.1.3. Otomatik Olarak Raporlanacak Bilgiler

Otomatik bilgi değişiminde bulunacak ülkelerin aslında özel bir anlaşma ya da mutabakat zaptı (MOU) imzalama zorunluluğu olmamasına rağmen, uygulamada bazı ülkeler böyle bir anlaşma yapma gerekliliği duymaktadır. Yapılan anlaşmalarda otomatik olarak değiştirilecek bilgilerin türleri belirtilmekte, bilgileri raporlama ve alma, uygun format kullanımı ve vergi kimlik numarası gibi başlıkların kuralları detaylandırılmaktadır.[159]

Buna göre Vergi Amaçları İçin Bilgi Değişimi Hükümlerinin Uygulanması Hakkında El Kitabında ülkeler arasında yapılan anlaşmalarda, anlaşma gereği otomatik olarak değiştirilecek bilgiler şu şekilde sıralanmıştır.[160]

- Kar payı (temettü)
- Faiz gelirleri
- Gayri maddi hak bedelleri (telif hakkı, patent ücretleri gibi)
- Sermaye değer artış kazançları (hisse senedi ve tahvillerin satışından elde edilen kar)
- Yöneticilerin elde ettiği ücretler
- Sporcular ve sanatçılar tarafından elde edilen gelirler
- Taşınmaz mal gelirleri ve sahipleri
- Emeklilik maaşları ile ücret ödemeleri

---

[157] Model Protocol for the Purpose of Allowing the Automatic and Spontaneous Exchange of Information Under a TIEA.

[158] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye'nin Sonuçlandırdığı Bilgi Değişimi Anlaşmalarının Listesi,** http://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2018).

[159] OECD, "Module 3 on Automatic (or Routine) Exchange of Information" **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes,** 2006, s. 4.

[160] OECD, **Module 3,** s. 4.

- Kamu hizmeti karşılığı elde edilen gelirler
- İkametgah değişiklikleri
- KDV/ÖTV gibi dolaylı vergi bilgileri
- Sosyal güvenlik ödemeleri
- Kumar, miras, bağış yoluyla edinilen mallar ve gelirler
- İş yeri açma ve kapama faaliyetleri

OECD tarafından mükellef bilgilerinin manyetik bantlar aracılığıyla iletilebilmesi için 1992 yılında Standart Manyetik Format (SMF) adlı bir program geliştirilmiştir. 1997 yılında mevcut program güncellenmiş, daha sonra 2004'te otomatik bilgi değişimi için Standart İletim Formatı (STF) adında "yeni nesil" iletim formatı tasarlanmıştır.[161] Genişletilebilir işaretleme dili (XML) temelli ve vergi kimlik numarasına dayalı bu veri tabanı ile uluslararası alanda vergisel konularda etkin bir otomatik bilgi değişimi sağlanması amaçlanmıştır. OECD'nin 2004'te geliştirdiği bu format, 2010 yılında FATCA yasasını çıkartacak olan ABD için de öncü olmuştur.

2.2.1.4. Ortak Raporlama Standardı

Birçok yönüyle ABD'nin FATCA düzenlemesine benzeyen ortak raporlama standardı, düzenlemeyi kabul eden ülkelerin kendi finansal kuruluşlarından finansal hesaplara ilişkin bilgileri temin ederek anlaşmaya taraf olan diğer ülkelerle her sene otomatik olarak bilgi değişiminde bulunmasını sağlayan standart olarak karşımıza çıkmaktadır.[162]

Eylül 2014'te G20 Maliye Bakanları, Kasım 2014'te de G20 Liderleri tarafından onaylanan CRS, 2014'te yayınlanan Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standart çalışmasında 9 ayrı bölümde anlatılmıştır. Birinci bölüm genel raporlama koşulları başlığını taşımaktadır ve burada finansal kurumların raporlayacakları bilgiler belirtilmiştir. İkinci bölümde ise raporlanması gereken finansal hesapların tespitinde kullanılacak genel durum tespit koşulları (general due diligence requirements) açıklanmıştır. Buna göre CRS açısından raporlanacak hesapların tespitinde mukimlik temel alınacaktır.

[161] OECD, **Module 3,** s. 5.

[162] Ateş Konca ve Berk Taşkın, "Ortak Raporlama Standartları", **Vergide Gündem,** 1 Aralık 2017, http://www.vergidegundem.com/tr_TR/makale?categoryName=Vergide&publicationNumber=12&publicationYear=2017&publicationId=4729812 (Erişim Tarihi: 26 Aralık 2017).

OECD Model Anlaşmasının "Mukim" başlıklı 4'üncü maddesinde bir akit devlet mukimi; o devletin mevzuatı gereğince ev, ikametgah, kanuni ana merkez, yönetim yeri veya benzer yapıda diğer herhangi bir kriter nedeniyle orada vergiye tabi olan kişi şeklinde tanımlanmıştır.[163] Ülkemizde, Gelir Vergisi Kanununun 3'üncü ve 4'üncü maddesindeki şartları taşıyan gerçek kişiler ile Kurumlar Vergisi Kanununun 3'üncü maddesi uyarınca kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan kurumlar mukim sayılmaktadır. İşte bu şartları taşıyan mükellefler Türkiye dışındaki finansal kuruluşlarda varlıklara sahip olması halinde CRS'yi uygulamaya koyan ülkeler tarafından Türkiye'ye bildirilecektir.

CRS'nin durum tespit yükümlülükleri kapsamında finansal kurumlar, öncelikle müşterilerini gerçek kişi ve kurumsal olarak iki ayrı kategoride sınıflandıracaktır. Bundan sonra hem gerçek kişilerin hem de kurumların hesapları mevcut ve yeni hesap olarak iki şekilde tanımlanacaktır. Çünkü bu iki hesap için müşteri tanıma, müşteri tespit prosedürleri ile müşteriden toplanması gereken evraklar farklılık göstermektedir. Karşılıklı anlaşmaya girecek olan ülkelerin mutabık kalacağı tarihten önce açılan hesaplar (örneğin 1 Ocak 2013) *mevcut hesap*, bu tarih sonrasında açılan hesaplar ise *yeni hesap* olarak adlandırılacaktır.[164]

*Mevcut bireysel hesapla*ra ilişkin olarak nakit değer sigorta sözleşmesi ya da yıllık gelir sigorta sözleşmesi (anüite sözleşme) incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen hesaplar olarak geçmektedir. 31 Aralık itibariyle hesap bakiyesi veya değeri 1.000.000 doları aşmayan hesaplar ise düşük değerli hesaplar olarak nitelendirilmiş ve incelemeye tabi kılınmıştır. Bu hesapların bildirilmesi gereken hesap olup olmadığının tespitinde hesap sahibinin ikametgahı kontrol edilecek, bunun için de elektronik kayıt araştırması yapılacaktır.[165] Araştırma sonucunda hesap sahibinin mukimliği tespit edilerek finansal kuruluş tarafından raporlama yapılıp yapılmayacağına karar verilecektir. 1.000.000 doların üzerinde yüksek tutarlı bir hesap mevcut ise elektronik kayıt araştırmasına ek olarak gelişmiş inceleme yöntemi olan evrak üzerinde kayıt araştırması yapılacaktır. Elektronik kayıt araştırması sonucu bilgi elde edilemediği durumlarda evrak üzerinde kayıt araştırmasına başvurulup müşteri dosyası üzerinden inceleme yapılacaktır. Bir başka seçenek olarak da ilişki yöneticisi sorgulama yöntemine başvurulacaktır.[166] *Yeni bireysel hesapla*rda ise bir inceleme

[163] OECD, **Model Tax Convention on Income and Capital**, Condensed Version, OECD Publishing, 2017, s. 30.

[164] OECD, **Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters,** Second Edition, OECD Publishing, Mart 2017, s. 52.

[165] OECD, **a.g.e.,** s. 32.

[166] OECD, **a.g.e.,** s. 34-35.

sınırı yoktur. Bu hesapların bakiyeleri ne olursa olsun incelemeye tabi tutularak mukimliği yani raporlama kapsamında olup olmadığı saptanacaktır.[167]

*Mevcut kurum hesapları*na ilişkin olarak 31 Aralık itibariyle hesap bakiyesi veya değeri 250.000 doları aşmayan hesapların incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmemektedir. Hesap bakiyesi veya değeri 31 Aralık itibariyle 250.000 doları aşan bir mevcut kurum hesabı ile hesap bakiyesi veya değeri 31 Aralık itibariyle 250.000 doları aşmayan ancak takip eden herhangi bir takvim yılının son günü itibariyle 250.000 doları aşan bir mevcut kurum hesabının incelemeye tabi tutularak raporlamaya konu olup olmadığının tespit edilmesi gerekecektir.[168] *Yeni kurum hesapları*nda ise inceleme sınırı yoktur. Yeni açılan tüm kurum hesapların tamamının incelemeye konu edilerek bildirileceklerin tespiti yapılacaktır.[169]

CRS'nin sekizinci bölümünde raporlama yapacak olan finansal kuruluşlar ile raporlama yapmayacak olan finansal kuruluşlar, finansal hesaplar, aktif ve pasif kurumlar gibi terimlerin tanımı yapılmıştır. Buna göre yatırım kuruluşları, mevduat kuruluşları, saklama kurumları, bazı belirlenmiş sigorta şirketleri raporlama yapacak kuruluşlar olarak belirtilmişken kamu kuruluşları, merkez bankaları, uluslararası örgütler bildirim yükümlülüğü olmayan kuruluşlar olarak sayılmıştır.

Şu ana kadar 107 ülke standartlara ilişkin taahhüt vermiş durumdadır. Almanya, Fransa, Danimarka, Finlandiya, Norveç, İsveç, Yunanistan, Hollanda, Güney Afrika, Birleşik Krallık, İspanya, İtalya gibi ülkelerin dahil olduğu 49 ülke Eylül 2017'den itibaren otomatik bilgi değişimine başlamayı taahhüt ederken Çin, Kanada, Avusturya, Avustralya, Japonya, İsrail, Rusya, Suudi Arabistan, İsviçre, Panama ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu 53 ülke ise gerekli çalışmaları 2018'e kadar tamamlayacaklarının sözünü vermişlerdir. Arnavutluk, Maldivler, Peru ve Kazakistan 2020, Nijerya 2019 yılından itibaren bildirimde bulunacağını

[167] PWC, "Otomatik Bilgi Değişiminde Yeni Dünya: Common Reporting Standards", **Bankacılık ve Sermaye Piyasaları Bülteni,** 2015, s. 4.

[168] OECD, **Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters,** Second Edition, OECD Publishing, Mart 2017, s. 38.

[169] PWC, "Otomatik Bilgi Değişiminde Yeni Dünya: Common Reporting Standards", **Bankacılık ve Sermaye Piyasaları Bülteni,** Şubat 2015, s.4.

beyan etmiştir. Uganda, Kenya, Dominik Cumhuriyeti, Mısır ve Moğolistan'ın aralarında bulunduğu 42 ülke ise herhangi bir taahhütte bulunmayan ülkeler olarak yer almışlardır.[170]

Tablo 3

Otomatik Bilgi Değişiminde Ülkelerin Taahhüt Durumu

2017'de İlk Değişimlere Başlayacağını Taahhüt Eden Devletler (49)
Anguilla, Arjantin, Belçika, Bermuda, İngiliz Virjin Adaları, Bulgaristan, Cayman Adaları, Kolombiya, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Faroe Adaları, Finlandiya, Fransa, Almanya, Cebelitarık, Yunanistan, Guernsey, Macaristan, İzlanda, Hindistan, İrlanda, Man Adası, İtalya, Jersey, Kore, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Meksika, Montserrat, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, San Marino, Seyşeller, Slovakya Cumhuriyeti, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, İsveç, Türk ve Caicos Adaları ve Birleşik Krallık.
2018'e Kadar İlk Değişimlere Başlayacağını Taahhüt Eden Devletler (53)
Andorra, Antigua ve Barbuda, Aruba, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belize, Brezilya, Brunei Darussalam, Kanada, Şili, Çin, Cook Adaları Kosta Rika, Kuraçao, Dominika, Gana, Grönland, Grenada, Hong Kong (Çin), Endonezya, İsrail, Japonya, Kuveyt, Lübnan, Makao (Çin), Malezya, Marşal Adaları, Moritus, Monako, Nauru, Yeni Zelanda, Niue, Pakistan, Panama, Katar, Rusya, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Samoa, Suudi Arabistan, Singapur, Sint Maarten, İsviçre, Trinidad ve Tobago, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Uruguay, Vanuatu.
2019/2020'ye Kadar İlk Değişimlere Başlayacağını Taahhüt Eden Ülkeler (5)
Nijerya (2019), Arnavutluk (2020), Kazakistan (2020), Maldivler (2020), Peru (2020).
İlk Değişimler İçin Henüz Herhangi Bir Tarih Vermeyen Ülkeler (42)
Ermenistan, Benin, Botsvana, Burkina Faso, Kamboçya, Kamerun, Çad, Fildişi Sahili, Cibuti, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Mısır, El Salvador, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti, Gabon, Gürcistan, Guatemala, Guyana, Haiti, Jamaika, Kenya, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Moritanya, Moldova, Moğolistan, Karadağ, Fas, Nijer, Papua Yeni Gine, Paraguay, Filipinler, Ruanda, Senegal, Sırbistan, Tanzanya, Tayland, Togo, Tunus,

[170] OECD, **AEOI: Status of Commitments**, Ekim 2018, http://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-commitments.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

Uganda, Ukrayna.

Kaynak: OECD, AEOI: Status of Commitments, Ekim 2018, http://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-commitments.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

2.2.1.5. CRS MCAA'nın Amacı ve Anlaşma Maddeleri

2014'te yayımlanan Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standart; Giriş, Yetkili Makam Anlaşması Modeli (MCAA) ve Ortak Raporlama Standardı (CRS) ile bu modellerle ilgili yorumlardan oluşan 3 bölüm ve 7 ekten oluşmaktadır. Görüldüğü üzere, OECD'nin finansal hesap bilgilerinin otomatik bilgi değişimine ilişkin bu tek küresel standardı CRS'ye ek olarak MCAA'yı da içermektedir.

Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması olan MCAA, bilgilerin değişimi ile ilgili detaylı kuralların çerçevesini çizmekle birlikte CRS ile arasında sıkı bir ilişki vardır. Bilgi değişiminin en iyi şekilde sağlanması için gereken modeli sunan bu anlaşma, finansal bilgilerin değişimine izin veren yasal altyapıdır. Bu kapsamda CRS'yi uygulamak için MCAA'yı imzalamak gerekmektedir.[171] Yetkili makam anlaşma modeli ile birden fazla ülke arasında otomatik bilgi değişiminin nasıl gerçekleştirileceği düzenlenerek uygulamada birlik sağlanmaya çalışılmaktadır.

CRS MCAA 8 ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tanımlar yapılmış, ikinci bölümde ise değişimi yapılacak olan bilgilerin niteliği ve türleri belirtilip hesap sahiplerinin vergi mükellefiyetlerinin saptanmasına ilişkin kriterlere değinilmiştir. Buna göre ikinci bölümde belirtilen ve FATCA düzenlemesiyle benzer olan finansal kurumlarca raporlanacak bilgiler şunlardır:[172]

- Müşterinin adı, adresi, mukim olduğu ülke, vergi kimlik numarası ve doğum tarihi (kurumsal müşterilerde kurumun yanı sıra sermayedarlarına dair aynı bilgiler)
- Hesap numarası
- Raporlamayı yapan finansal kurumun adı ve raporlama için kendisine verilen kimlik numarası

[171] OECD, **Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters,** OECD Publishing, Mart 2017, s. 14.

[172] OECD, **The CRS Multilateral Competent Authority Agreement (MCAA),** 2018 http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2018).

- Hesap bakiyesi ya da değeri (ilgili yıl sonu ya da raporlama dönemi sonu bakiyesi, hesap kapatılmış ise kapanış bakiyesi)
- Toplam faiz, temettü ve benzeri gelir tutarı
- Toplam alım-satım kazanç tutarı

Üçüncü bölümde bilgi değişiminin zamanı ve yöntemi açıklanmaktadır. İlgili yıla ait değişimi yapılacak olan bilgilerin değişiminin, takip eden yılın Eylül ayı sonuna kadar (en geç 9 ay içinde) yetkili otoritelerce yapılmış olması gerektiği belirtilmiştir. Yetkili idareler ikinci bölümde sıralanan bilgileri, genişletilebilir işaretleme dilindeki bir ortak raporlama standardı şemasında otomatik olarak değiştireceklerdir.[173]

Dördüncü bölüm uygulama ve uyum işbirliği başlığını taşımaktadır. Yanlış veya eksik bir raporlama olması durumunda veya bir finansal kuruluşun uyumsuzluk göstermesi halinde ülkelerin bu konuda birbirlerini bilgilendirmeleri gerekliliği düzenlenmiştir. Akit devletlerin her birinin uyumsuzluklara karşı yerel hukuk kurallarını uygulaması gerekmektedir.[174]

Beşinci bölümde gizliliğin ve bilginin muhafaza edilmesi konuları yer almaktadır. Değiştirilen tüm bilgilerin gizlilik kuralları ve güvenlik şartları çerçevesinde kullanılması ve kişisel bilgilerin yeterli seviyede korunması gerektiği ifade edilmiştir. Her yetkili idarenin bir gizlilik veya güvenlik zafiyeti olması durumunda bunu diğer devlete bildirmesi gerekecektir.[175] Altıncı bölüm değişiklikler ve istişareleri düzenlemektedir. Buna göre, eğer bu anlaşmanın yorumlanması veya uygulanmasında zorluklar artarsa her iki idare de uygun önlemler alınması için bir müzakere yapılmasını talep edebilecektir. Anlaşma yetkili idareler tarafından başka bir anlaşmanın hazırlanması koşuluyla yazılı bir şekilde değiştirilebilecektir.[176]

Yedinci bölüm askıya alma ve son verme dahil anlaşmanın süresi ve anlaşmanın diğer şartlarını içermektedir. Burada anlaşmanın hangi tarihte yürürlüğe gireceği, nasıl askıya alınabileceği tarif edilmiştir. Yetkili idareler diğer idareye önceden yazıyla haber vererek

---

[173] OECD, **The CRS Multilateral Competent Authority Agreement (MCAA),** 2018 http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2018).

[174] OECD, **Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters,** Second Edition, OECD Publishing, Mart 2017, s. 26.

[175] OECD, **The CRS Multilateral Competent Authority Agreement (MCAA),** 2018 http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2018).

[176] OECD, **a.g.e.,** s. 26.

anlaşmayı sona erdirebilecek ya da erteleyebilecektir.[177] Koordinasyon Kurulu Sekretaryası başlığını taşıyan sekizinci bölümde ise sekretaryanın bu anlaşma uyarınca aldığı bildirimleri yetkili makamlara ileteceği, yeni bir yetkili makam anlaşma imzaladığında anlaşmanın imzacılarına bildirimde bulunacağı ifade edilmiştir.[178]

Çok taraflı yetkili makam anlaşması (MCAA), otomatik değişimin karşılıklılık prensibi temelinde karşılıklı bir anlaşma olarak geliştirilmiştir. Ancak söz konusu modelin karşılıklı olmayan değişimlere de kolayca uyarlanabileceği belirtilmiştir.

Anlaşmayı şu ana kadar Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 104 ülke imzalamıştır. Fakat Türkiye henüz yürürlüğe koymamıştır. ABD'nin tek taraflı yaklaşımına karşı OECD'nin çok taraflı olarak geliştirdiği bu yeni standardı, ülkelerin yarısından çoğu uygulamaya koymuştur. Türkiye ise 2018 sonu itibariyle otomatik bilgi değişimine başlamayı taahhüt etmiştir.[179]

2.2.2. Ülke Bazlı Raporların Otomatik Değişimi: CbCR

Otomatik bilgi değişiminin bir diğer önemli ayağı da transfer fiyatlandırması dokümantasyonunda ortaya çıkmaktadır. Google, Apple veya Amazon gibi yüksek karlı ABD'li çok uluslu şirketlerin vergi planlama çabaları ve ABD dışındaki kazançları üzerindeki düşük efektif vergi oranları, son zamanlarda kamuoyunda tartışma konusu haline gelmiştir. Bu şirketlerin faaliyette bulundukları ülkelerde neredeyse hiç kurumlar vergisi ödememeleri, büyük ihtimalle karlarını vergi cennetlerine aktardıkları yönünde düşüncelere yol açmıştır. Bu kapsamda OECD önlem olarak BEPS Eylem Planını yayımlamıştır. Burada transfer fiyatlandırmasının ve finansal raporlamada yeterli düzeyde şeffaflığın olmamasının kar aktarımını kolaylaştırdığı savunulmuş ve finansal muhasebe alanında ülke bazlı raporlama (CbCR) yöntemiyle daha fazla şeffaflık çağrısında bulunulmuştur.[180] Böylece BEPS Eylem Planı ile transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülükleri tekrar incelenerek

---

[177] OECD, **a.g.e.,** s. 27.

[178] OECD, **The CRS Multilateral Competent Authority Agreement (MCAA),** 2018 http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2018).

[179] OECD, **Signatories of The Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information and Intended First Information Exchange Date,** 29 Ekim 2018, https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/MCAA-Signatories.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

[180] Maria Theresia Evers, Ina Meier ve Christoph Spengel, "Transparency in Financial Reporting: Is Country-by-Country Reporting Suitable To Combat International Profit Shifting?", **Bulletin For International Taxation,** IBFD Publishing, Haziran/Temmuz 2014, s. 295-296.

dokümantasyonda üç aşamalı olarak standardize edilmiş bir yaklaşımla vergi idareleri için açıklık ve kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.

19 Temmuz 2013'te açıklanan 15 maddelik BEPS Eylem Planının 13'üncü maddesinde, projenin dört asgari küresel standardından[181] biri olarak kabul edilen *"Transfer fiyatlandırması dokümantasyon ve ülke bazlı raporlama uygulaması"* çalışılmıştır. Bu eylem OECD'nin yayınlamış olduğu Uluslararası Şirketler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nin 5'inci bölümünde yer verilen transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülüklerinde değişiklikler öngörmüştür.

Buna göre, çok uluslu şirketlerin tüm grup üyelerinin standart bilgilerini içeren bir "*ana dosya*"; özellikle yerel vergi mükellefinin maddi işlemlerine atıfta bulunan bir "*yerel dosya*" ve ÇUŞ grubunun gelirinin ve ödenecek vergilerinin küresel olarak tahsisi ile ilgili belirli bilgileri içeren bir "*ülke bazında rapor*" olmak üzere üç aşamalı bir raporlama sistemi (three-tiered approach) geliştirilmiştir.[182] Bu yaklaşımla ülkeler arası bilgi paylaşımını teşvik etmek hedeflenmiştir.

2.2.2.1. Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon Yükümlülüğünün Amaçları

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı" başlıklı 13'üncü maddesinde tanımlandığı üzere; kurumlar ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılacaktır.[183] Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı bir sermaye şirketine ait vergilendirilmemiş gelirin, ortaklara veya onların yakınlarına (yani ilişkili kişilere) kira, ödünç, satış ve imalat sözleşmesi gibi sözleşmelerle transfer edilerek kurumlar vergisi matrahından kaçırılmasıdır. Kazanç dağıtımı, hukuki işlem görünümü verilerek bu işlemlerin arkasına gizlendiğinden örtülü kazanç dağıtıldığı anlaşılmaz.[184] İşte bu yeni nesil belgelendirme anlayışı, ilişkili kişilerle gerçekleştirilen işlemlerde "emsallere

[181] BEPS Eylem Planının gerçekleştirilebilmesi için ülkelerin temel olarak benimsemesi gereken diğer üç asgari standart; zararlı vergi uygulamalarıyla mücadele edilmesi, ihtilaf giderici mekanizmaların etkin hale getirilmesi ve anlaşmaların suiistimalinin önlenmesi olarak belirlenmiştir.

[182] OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** OECD Publishing, 2015, s. 14.

[183] T.C. Resmi Gazete, **5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu,** 21 Haziran 2006 gün, 26205 sayı.

[184] Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu ve Nami Çağan, **Vergi Hukuku,** Turhan Kitabevi, Ankara, 18. Baskı, 2010, s. 341.

uygunluk ilkesi"ne göre işlem yapıldığına karar verebilmek ve vergi idarelerinin büyük resmi görebilmesini sağlamak adına geliştirilmiştir.

BEPS'in 13'üncü eylem çalışması ile belgelendirme yükümlülükleri gözden geçirilerek birçok değişiklik yapılmış ve transfer fiyatlandırması dokümantasyon yükümlülüklerinin amaçları dört başlık halinde yeniden ele alınmıştır:[185]

- Transfer fiyatlandırması risk değerlendirme bilgilerini vergi idarelerine en doğru şekilde sağlamak
- Mükelleflerin ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine ve transfer fiyatlandırması düzenlemelerine uygun şekilde işlem yapmalarını sağlamak
- Vergi otoritelerine kapsamlı ve uluslararası bilgi sunulmasını mümkün kılarak vergi yönetimi için saydamlığı arttırmak
- Mükelleflere yükümlülüklerini gerçekleştirmeleri için araç ve teşvik sunarak denetimin artmasını sağlamak

Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için istenilen bilgilerin ülkelerin vergi otoriteleri arasında düzenli bir şekilde otomatik olarak değiştirilmesi, dolayısıyla da bir bilgi paylaşım sistemi tesis edilmesi gerekmektedir.

2.2.2.2. Ülke Bazlı Raporlamanın Aşamaları

Yeni transfer fiyatlandırması belgelendirme sistemi, daha önce de ifade edildiği üzere ana dosya, yerel dosya ve ülke bazlı rapor şeklinde 3 aşamalı bir sistem üzerine kurulmuş ve OECD'ye üye olan veya olmayan birçok ülke, mevcut yerel mevzuatını bu sisteme uyumlandırma çalışmalarına başlamıştır. Aşamalar aşağıda ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

2.2.2.2.1. Ana Dosya (Master File)

Çok uluslu şirketlerin merkez ofisleri tarafından hazırlanacak olan ana dosya; şirketler grubunun organizasyon yapısı, faaliyet gösterdiği işler, ilişkili finansal faaliyetleri, sahip olduğu gayri maddi varlıkları ile vergisel pozisyonu hakkında bilgi içeren ve vergi yükünün ne şekilde dağıldığının genel çerçevesini çizen rapordur. Bu belgelendirme ÇUŞ grubunun tamamını kapsayacaktır. ÇUŞ'ların küresel operasyonlarını ve transfer fiyatlandırması

[185] Mazars, "OECD'nin 13 No'lu BEPS Eylem Planı Çerçevesinde Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon ve Ülke Bazında Raporlama Uygulama Paketi Yayınlanmıştır.", **2015/119 sayılı Sirküler,** 2015 ve Tahir Erdem, "Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazında (Country-by-Country) Raporlama Konusunda Yaşanan Gelişmeler", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı. 326, Kasım 2015, s. 15.

politikalarını ortaya koyan ve ÇUŞ grubuna bağlı şirket tarafından mukimi olduğu her vergi idaresine sunulan rapor olarak tanımlanabilir.[186]

Ana dosyanın amacı, ÇUŞ grubunun transfer fiyatlandırması uygulamalarına ekonomik, yasal, mali ve vergisel açıdan küresel olarak üst düzey bir genel bakış sağlamaktır.[187] Standart bir ana dosyada yer alması gereken başlıklar, OECD'nin 2015 yılında yayınladığı Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlamaya İlişkin Final Raporu'nda 5 ana grupta toplanmış ve şu şekilde ifade edilmiştir:[188]

2.2.2.2.1.1. Organizasyon Yapısı

Ana belgelendirme dosyasının ilk grubunda yer alması öngörülen bilgiler, çok uluslu şirketler grubundaki şirketlerin hukuki ve ortaklık yapısı ile sermaye durumları hakkındaki bilgiler olarak tanımlanabilir. Bu şirketlerin faaliyette bulunduğu ülkeler ve faal olan işletmelerin coğrafi konumunu gösteren bilgiler de bu kategoride yer almalıdır.

2.2.2.2.1.2. Faaliyet Yapısı

Nihai ana şirket tarafından hazırlanacak ana dosyanın ikinci grubunda faaliyet yapısına dair bilgilere yer verilmelidir. Buna göre:

- Ticari karı oluşturan temel unsurlar
- Grubun tedarik zinciri içindeki en büyük 5 ürün veya hizmete yönelik ve grup konsolide cirosunun yüzde 5'inden fazla ciro içerisinde yer alan herhangi bir mal ve hizmete ilişkin açıklama (Gerekli açıklama bir grafik veya diyagram şeklinde olabilir.)
- ÇUŞ grubunun üyeleri arasındaki önemli hizmet düzenlemelerinin bir listesi ve kısa açıklaması (Hizmetin içeriği, hizmet sağlayıcının hangi ülkede faaliyet gösterdiği, hizmet maliyetlerinin nasıl dağıtıldığı ve transfer fiyatının nasıl belirlendiğine ilişkin bilgi.)
- Grubun önemli mal ve hizmetleri için ana coğrafi pazarlara ilişkin bilgi

[186] Sencer Turunç ve Ayben Ünel, "BEPS Sonrası Transfer Fiyatlandırmasında Belgelendirmeye İlişkin Yeni Kurallar", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 425, Ocak 2017, s. 28-30.

[187] OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** OECD Publishing, 2015, s. 14.

[188] Gökçe Gücüyener, "BEPS Projesi Eylem Planı Kapsamında Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlama", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı. 326, Kasım 2015, s. 71 ve OECD, **a.g.r.,** s. 26.

- Mali yıl boyunca meydana gelen tahakkuklar, satın almalar, faaliyetlerle ilgili yeniden yapılandırma işlemlerinin tanımı
- Grup tedarik zinciri içinde belirtilen işlemlerle ilgili olarak gerçekleştirilen işlev, üstenilen risk ve kullanılan varlıklara ilişkin analiz

gibi bilgiler, ana belgelendirme dosyasında yer alması gereken başlıklar olarak belirlenmiştir.

2.2.2.2.1.3. Maddi Olmayan Varlıklara İlişkin Bilgiler

ÇUŞ grubunun sahip olduğu gayri maddi varlıklara ilişkin aşağıda yer alan bilgiler ana belgelendirme dosyasında yer almalıdır:

- Transfer fiyatlandırması açısından önemli olan gayri maddi varlıklara ve bu varlıkların hukuki sahiplerine ilişkin liste
- Belirlenmiş ilişkili kuruluşlar arasındaki maddi olmayan duran varlıklarla ilgili olarak anlaşmaların listesi
- Grubun Ar-Ge'ye ve maddi olmayan varlıklara ilişkin transfer fiyatlandırma politikalarının genel bir tanımlaması
- Mali yıl boyunca ilişkili kuruluşlar arasındaki maddi olmayan duran varlıklara yapılan önemli transferlerin genel tanımlaması.

2.2.2.2.1.4. Grubun Şirketler Arası Mali Faaliyetleri

Çok uluslu şirketler grubunun ana dosyasında yer alacak finansal aktivitelerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibi olmalıdır:

- Grubun faaliyetlerini nasıl finanse ettiğine dair genel bir açıklama ve önemli olduğu düşünülen ilişkisiz borç verenlerle yapılan sözleşmeler
- ÇUŞ'ların ilişkili kurumlar arasındaki finans anlaşmalarına yönelik genel transfer fiyatlandırması politikasına dair bilgi
- Şirketler grubu içinde merkezi finansman işlevi üstlenen bir şirket varsa, bunun hakkında bilgi.

2.2.2.2.1.5. Grubun Finansal ve Vergisel Durumu

Beşinci ve son grupta yer alması gereken bilgiler final raporunda aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- Grubun ilgili yıla ilişkin konsolide edilmiş mali tablosu
- Şirketler grubunun mevcut tek taraflı peşin fiyatlandırma anlaşmalarının bir listesi ve bunlara ilişkin kısa bir bilgilendirme.

Çok uluslu şirket grubunun konsolide mali tablo bilgisi rapora dahil edilirken konsolide gelir, ilgili ülkenin muhasebe standartlarına göre belirlenecektir. Bu çerçevede Türkiye merkezli çok uluslu şirketlerin toplam konsolide grup geliri tespit edilirken Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS) dikkate alınacaktır.[189]

2.2.2.2.2. Yerel Dosya (Local File)

Yerel dosya yani ilgili ülkeye özgü belgelendirme dosyası, çok uluslu şirketler grubunun faaliyette bulunduğu ülkedeki şirketlerince hazırlanan standart bilgilerin bulunduğu dosya türüdür. Ana dosyadan farklı olarak yerel dosyada, belirli bir ülke ile diğer grup şirketleri arasındaki önemli işlemlere değinilmektedir. Yerel dosya şirketin ilişkili kişileri ile gerçekleştirdiği ürün, hizmet, lisans, kredi/faiz vb. mal ve hizmet alım ve satım işlemlerine ilişkin detaylı bilgileri içermektedir. Bunlar, ana dosyada yer alan bilgileri tamamlayıcı nitelikte olan bilgilerdir.[190]

ÇUŞ grubunun her bir işletmesi mukimi olduğu ülkenin vergi idaresine yerel dosyayı sunacaktır. Dosyayı sunacak olan işletmelerin büyüklüğü, dosyanın içeriği ve ibraz tarihi gibi ayrıntılar ülkelerin kendileri tarafından belirlenecektir.[191]

Bu dosyada yerel şirketin yönetim yapısına ilişkin bilgiler, yerel şirketin raporlama yaptığı yönetim mercii ve bulundukları ülkeler, işlem tür ve hacimleri, ilişkili kişilerle yapılan işlemlere ilişkin bilgiler, işlemin emsallerine uygunluğunun tespiti için seçilen transfer fiyatlandırması yöntemleri ve seçilme nedenleri hakkında detaylı açıklama ile yerel şirketin finansal bilgileri ayrıntılı olarak yer almaktadır.[192] Söz konusu bilgiler OECD'nin Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlamaya İlişkin Final Raporu'nda 3 ana

---

[189] Centrumconsulting, "Ülke Bazlı Raporlama (CBCR) Kapsamında Çok Uluslu Türk Şirketlerinin Yükümlülükleri", **Uluslararası Vergi Bülteni,** 2016, www.centrumdenetim.com (Erişim Tarihi: 23 Ekim 2017).

[190] Ernst & Young, "Ülke Bazında Raporlama (Country-by-Country Reporting- CbCR) Uygulamasını Transfer Fiyatlandırması Mevzuatına Almış Ülkelerdeki İştiraki Olan Türkiye Merkezli Şirketleri 2016 Yılında Bekleyen Yükümlülükler", **009 sayılı Sirküler**, 2016.

[191] Sencer Turunç ve Ayben Ünel, "BEPS Sonrası Transfer Fiyatlandırmasında Belgelendirmeye İlişkin Yeni Kurallar", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 425, Ocak 2017, s. 30.

[192] Aylin Obalı ve Baran Gencer, **Ülke Bazında Raporlama Yatırımcıları Nasıl Etkileyecek?.** 5 Şubat 2016, http://muhasebenet.net/haber.php?haber_id=11927 (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2017).

grupta detaylı olarak açıklanmaktadır. Buna göre yerel dosyada ilk grupta yerel şirket yapısı, ikinci grupta kontrol edilen işlemler, üçüncü grupta ise finansal bilgiler hakkında açıklamaların yapılması gerektiği görülmektedir.

2.2.2.2.2.1. Yerel Şirket Yapısı

OECD'nin yayınladığı Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlamaya İlişkin Final Raporu'nda belirtildiği üzere, yerel dosyada bulunması gereken yerel şirket yapısına dair bilgiler aşağıda sıralanmıştır:[193]

- Yerel şirketin yönetimi ile ilgili bilgi, organizasyon yapısı ve yerel yönetim raporlarının hangi şirket ve ülkeye raporlandığına dair açıklama
- Yerel şirketin izlediği iş stratejileri hakkında bilgi ve yakın zamanda bir yeniden yapılandırma geçirip geçirmediğine dair açıklama
- Başlıca rakiplere yönelik bilgiler.

2.2.2.2.2.2. Kontrol Edilen (İlişkili) İşlemler

Bu kategoride yer alması gereken bilgilerden bazıları şöyledir:[194]

- Kontrol edilen işlemlerin tanımı (Örneğin imalat hizmetleri temini, mal alımı, hizmet sağlama, krediler, maddi olmayan duran varlık ruhsatı vs.) ve hangi koşullarda bu işlemlerin gerçekleştiğine dair bilgi
- Kontrol edilen işlemlerin her biri için yapılan grup içi ödemeler, makbuzlar
- Kontrol edilen işlemler içinde yer alan ilişkili işletmelerin tanımlanması ve bunlar arasındaki ilişki
- Yerel şirket tarafından imzalanan tüm şirketler arası sözleşmelerin kopyaları
- En uygun transfer fiyatlama yöntemi ve bu yöntemi seçme nedenleri
- Transfer fiyatlandırmasının uygulanmasında kullanılan önemli varsayımların ve finansal bilgilerin özeti
- Karşılaştırılabilir seçilmiş kontrol edilemeyen işlemlerin listesi ve açıklaması (dahili veya harici)
- Mevcut tek taraflı ve ikili/çok taraflı peşin fiyatlandırma anlaşmalarının bir kopyası.

[193] OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** OECD Publishing, 2015, s. 27.

[194] OECD, **a.g.r.,** s. 27-28.

2.2.2.2.2.3. Finansal Bilgiler

Yerel dosyada yer alması gereken finansal bilgiler aşağıdaki gibidir:[195]

- Yerel şirketin mali tabloları ve yıllık finansal hesapları
- Analizde kullanılan karşılaştırılabilir veriler için ilgili mali verilerin özet çizelgeleri ve bu verilerin elde edildiği kaynaklar.
- Mali verilerin mali tablolarda nasıl kullanıldığını gösteren bilgi ve tahsis çizelgeleri.

Yerel dosyada bulunması gereken bilgilere bakıldığında, Türkiye'nin bu bilgileri halihazırdaki mevzuatına göre Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu ile temin ettiği sonucuna varılmaktadır. Nitekim yeni transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülüğünü mevzuatımıza uyarlama çalışmalarında getirilen ülke raporunun, içinde yıllık transfer fiyatlandırması raporu ve formunun da yer aldığı 3 form olarak hazırlanacağı değerlendirilmektedir.

2.2.2.2.3. Ülke Bazlı Rapor

"Ülke Bazında Transfer Fiyatlandırması Raporu" ÇUŞ'ların tüm ülkelerde elde ettikleri gelirlerinin küresel dağılımı/paylaşımı ile ilgili bilgileri, her bir ülkede ödedikleri vergileri ve ekonomik faaliyetleri içeren bir rapordur. Diğer bir ifadeyle ülke bazlı raporlama; grup şirketlerinin kar, gelir, personel ve varlıkları ile vergi dağılımlarının faaliyet gösterdiği ülkeler ve şirketler bazında istatistiki bir şekilde topluca sunulmasıdır.[196]

OECD, 2015 final raporunda ülke bazlı raporlamaya yönelik 3 tablodan oluşan bir taslak şablona yer vermiştir. Şablondaki ilk tabloda, her bir ülke bakımından grup şirketleri arasında gelirin, ödenen vergilerin ve ticari faaliyetlerin dağılımının gösterilmesi amaçlanmıştır. Buna göre, tablo 4'te gösterilen ilk tabloda yer alan ve doldurulması gereken başlıklar şunlardır:[197]

- Çok uluslu şirketin faaliyette bulunduğu her bir ülke
- Faaliyette bulunduğu iş alanları

---

[195] OECD, **a.g.r.,** s. 28.

[196] OECD, **OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Action 13: Country by Country Reporting Implementation Package,** OECD Publishing, 2015, s. 12.

[197] OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** OECD Publishing, 2015, s. 29.

- Elde ettiği gelir
- Vergi öncesi kar (zarar)
- Ödenmiş gelir ve kurumlar vergisi
- Tahakkuk etmiş gelir ve kurumlar vergisi
- Sermaye
- Dağıtılmamış karlar (geçmiş yıl karları)
- Çalışan sayısı
- Nakit ya da nakit benzeri dışındaki maddi varlıkları

Tablo 4

Vergi Bölgesinin Gelir, Vergi ve Faaliyetlerinin Dağılımının Genel Görünümü

Çok Uluslu Şirket									
Hesap Dönemi									
Vergi Bölgesi	Gelirler			Brüt Kâr (Zarar)	Nakit Ödenen Gelir Vergisi	Tahakkuk Edilen Gelir Vergisi	Sermaye	Ortalama Çalışan Sayısı	Maddi Duran Varlıklar
	İlişkisiz İşlemler	İlişkili İşlemler	Toplam						

Kaynak: OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** OECD Publishing, 2015, s. 29.

Tablo 5'te yer alan ikinci tabloda her bir ülke bakımından, çok uluslu şirket grubunu meydana getiren tüm şirketlerin listesi ve bunların faaliyet alanları yer almaktadır. Bu kapsamda ilgili ÇUŞ grubu itibariyle aşağıdaki ana faaliyet başlıklarının doldurulması gerekmektedir:

- Araştırma ve geliştirme
- Satın alma veya tedarik
- Üretim veya imalat
- Satış, pazarlama veya dağıtım

- İdari, yönetim ve destek hizmetleri
- Mali hizmetler
- Sigorta
- Mevcut hisse senetleri
- İlişkili olmayan taraflara sunulan hizmetler

Tablo 5

ÇUŞ Grubunun Tüm Kuruluşlarının Listesi

Çok Uluslu Şirket															
Hesap Dönemi															
Vergi Bölgesi	Vergi Bölgesinde Faaliyet Gösteren Şirketler	Vergi Bölgesi	Ana Faaliyet Alanları												
			Ar-Ge	Gayri Maddi Hak Sahibi ya da Yöneticisi	Satın Alma ya da Tedarik Etme	İmalat veya Üretim	Satış, Pazarlama ve Dağıtım	İdari, Yönetim veya Destek Hizmetleri	İlişkisiz Şirketlere Servis Sağlanması	Grup içi Finansman	Finans Hizmetleri	Sigorta	Hisse veya Özkaynağa Dayalı Finansman Aracı Sahibi	Dormant	Diğer
	1.														
	2.														
	3.														
	1.														
	2.														
	3.														
	4.														

Kaynak: OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** 2015, s. 30.

2015 final raporunda yer alan üçüncü tabloda ise gerekli olduğu düşünülen veya ülke bazlı raporda belirtilen zorunlu bilgilerin anlaşılmasını kolaylaştıracak kısa bilgi veya açıklamalara yer verilmesi öngörülmektedir.[198]

Anlaşılacağı üzere ülke bazlı raporlamayı yapabilmek için öncelikle bir işletmeler grubu olmak ve bu grubun da çok uluslu bir grup olması gerekmektedir. Bunun dışında çok uluslu şirketler grubunun bir önceki mali yılda yıllık konsolide grup geliri 750 milyon avro veya daha fazla olmalıdır. Raporlama, 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren geçerli olacaktır ve 2016 mali yılı için hazırlanacak raporlar en geç 31 Aralık 2017 tarihine kadar teslim edilecektir.[199] Raporun, ana merkezin bulunduğu ülkedeki vergi otoritesine teslim edilerek ilişkili şirketlerin bulunduğu ülkelerdeki vergi otoriteleriyle paylaşılmasıyla şirketlerin gelir, kar, vergi, sermaye, dağıtılmamış karlar, maddi varlıklar ve personeli hakkında bilgi edinilmiş olacaktır.

Ülke bazlı raporlamaya ilişkin süreçte, öncelikle konsolide grup geliri 750 milyon avro ya da üzerinde olan ÇUŞ grubunun ana şirketi her bir ülkede bulunan yavru şirketlerin vergiyle ilgili bilgilerini toplar. İkinci aşamada ÇUŞ grubunun ana şirketi mukimi olduğu vergi idaresine raporu gönderir. Son aşamada ise rapor, grubun şirketleri ve şubelerinin olduğu (vergi mükellefiyetinin bulunduğu) ülkelerle paylaşılır.[200]

Temmuz 2018 itibariyle, CbC raporlarını değiştirme taahhüdünde bulunan ülkelerle 1700'ün üzerinde ikili değişim aktive edilmiştir ve CbC raporlarının ilk otomatik değişimi Haziran 2018'de gerçekleşmiştir.[201]

2.2.2.3. CBC MCAA'nın Amacı ve Anlaşma Maddeleri

OECD, ortak raporlama standardının uygulanabilmesi için benimsediği çok taraflı yetkili makam anlaşmasını bu defa, ülke bazlı raporların vergi idareleri arasında otomatik olarak değiştirilebilmesi için geliştirmiş ve CbC MCAA yani Ülke Bazlı Raporların Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasını (Multilateral Competent Authority

---

[198] OECD**, a.g.r.,** s. 30.

[199] OECD, **OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Action 13: Country by Country Reporting Implementation Package,** OECD Publishing, 2015, s. 13.

[200] Sencer Turunç ve Ayben Ünel, "BEPS Sonrası Transfer Fiyatlandırmasında Belgelendirmeye İlişkin Yeni Kurallar", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 425, Ocak 2017, s. 32.

[201] OECD, **Country-by-Country Exchange Relationships**, Temmuz 2018, http://www.oecd.org/tax/beps/country-by-country-exchange-relationships.htm, (Erişim Tarihi: 14 Ağustos 2018).

Agreement for the Automatic Exchange of Country-by-Country Reports) 2016 yılında imzaya açmıştır. Şu ana kadar anlaşmayı 74 ülke imzalamış, ancak 58 ülke yürürlüğe koymuştur.[202]

Ülke bazında raporların değişimine ilişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasının amacı, bir ÇUŞ grubunun ilgili kurumunca mukim olunan devlette hazırlanan ve mukim olunan devletin vergi idaresine sunulan ülke bazlı raporun, aynı ÇUŞ grubunun faaliyette bulunduğu diğer tüm devletlerdeki vergi idareleri arasında yıllık olarak otomatik değişiminin sağlanabilmesi için gereken kuralları belirlemektir.[203]

Ülke bazlı raporların otomatik değişimine yönelik Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması 9 bölümden oluşmaktadır. Anlaşma metninin birinci bölümü tanımlar başlığını taşımaktadır. Bu bölümde yetkili makam, grup, çok uluslu şirketler grubu gibi kavramlar tanımlanmıştır. İkinci bölümde ÇUŞ grupları itibariyle bilgi değişimi anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise bilgi değişiminin zamanı ve şekline yönelik bilgilere yer verilmiştir. Dördüncü bölüm uyum ve yürürlük üzerine işbirliği başlığını taşırken, beşinci bölümde gizlilik ve veri koruma önlemlerine değinilmiştir. Altıncı bölüm danışma, yedinci bölüm değişiklikler, sekizinci bölüm anlaşma şartları ve dokuzuncu bölüm işbirliği sekreterliği başlığını taşımaktadır. [204]

Model yasa tasarısı hükümleri, ülkelerin hukuk ve vergi sistemi dikkate alınmaksızın hazırlanmıştır. Dolayısıyla hükümetler kendi yasal sistemlerine bu modeli uyarlayabilecek ve gerekli değişiklikleri yapabileceklerdir.[205]

Ülke Bazlı Raporların Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması ile ülke bazlı raporların imzacı ülkeler arasında otomatik ve iki taraflı şekilde değişimi sağlanmış olacaktır. Anlaşmanın öngördüğü yeni transfer fiyatlandırması dokümantasyon yükümlülüğü ile çok uluslu şirketlerin her bir ülkede yaptıkları işlemlere ilişkin yıllık toplu bilgi elde edilecektir. Vergi idarelerinin bu şirketlerin yapısını ve işlemlerini

---

[202] OECD, **Signatories of the Multilateral Competent Authority Agreement on the Exchange of Country-By-Country Reports (CbC MCAA) and Signing Dates,** 18 Ekim 2018, https://www.oecd.org/tax/beps/CbC-MCAA-Signatories.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

[203] Tahir Erdem, "Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazında (Country-by-Country) Raporlama Konusunda Yaşanan Gelişmeler", **Vergi Sorunları Dergisi,** Sayı. 326, Kasım 2015, s. 15.

[204] OECD, "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report,** OECD Publishing, 2015, s. 45-51

[205] OECD, **a.g.r.,** s. 37.

takip etmesi kolaylaşacak ve daha kapsamlı ve güvenilir transfer fiyatlandırması risk değerlendirme analizleri yapması sağlanacaktır.

Türkiye bu anlaşmayı henüz imzalamamıştır. Ancak ülke bazlı raporlama ile merkezi Türkiye'de olup yeni düzenlemeleri kabul eden ülkelerde iştirakleri bulunan çok uluslu şirketlerin, yeni raporlama yükümlülüğünden etkilenmemesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla Türkiye'nin bir an önce bu sürece dahil olup ülke bazında raporlamaya ilişkin yasal düzenlemesini yürürlüğe koyması gerekecektir.

2.2.2.4. ABD'de Ülke Bazlı Raporlama

Türkiye gibi ABD de anlaşmaya imza atmayan ülkeler arasında yer alarak hali hazırda böyle bir raporlama yükümlülüğü altına girmemiştir. Ancak ülke bazlı raporlamaya ilişkin çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda çok uluslu ABD'li şirketler grubunun ülke bazlı raporlamadan sorumlu olabilmesi, 850 milyon dolar veya daha fazla konsolide gelire sahip olması koşuluna bağlanmıştır. Ülke bazlı raporlama için "Form 8975" ve "Çizelge A (yani CbC rapor)"nın kullanılması öngörülmüştür. Bu form grubun gelirini, ödenen vergileri ve diğer ekonomik faaliyet göstergelerini ülke bazında bildirmede kullanılmak için tasarlanmıştır. Formun ABD'li çok uluslu şirketler grubunun 30 Haziran 2016 veya takip eden vergi dönemleri için doldurulması gerekecektir. Vergi beyannamesiyle birlikte verilecek olan form ve çizelge, modernleştirilmiş e-dosya (MeF) sistemiyle uyumlu IRS onaylı XML şema biçiminde dosyalanacaktır.[206]

IRS, Form 8975 bilgilerinin değişimini, iki taraflı yetkili makam anlaşması imzaladığı ülkelerle otomatik olarak yapacaktır. Bununla birlikte, ABD'li şirket grubunun bilgileri yalnızca bu grubun iş yaptığını bildirdiği ülkelerle değiştirilecektir. Değiştirilen bilgiler gizli tutulacak ve değişime izin veren geçerli hukuki belge uyarınca korunacaktır. Gerektiğinde genel raporlama ile ilgili cezalar uygulanacaktır.[207]

ABD finansal bilgilerin otomatik değişimi için kendi düzenlemesi FATCA'yı geliştirmişken, ülke bazlı raporlama için kendisinin de üyesi olduğu OECD düzenlemesini

---

[206] IRS, **U.S. Multinational Enterprises,** 17 Şubat 2018, https://www.irs.gov/businesses/international-businesses/us-multinational-enterprises (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2018).

[207] IRS, **Frequently Asked Questions (FAQs) - Country-by-Country Reporting,** 18 Mayıs 2018, https://www.irs.gov/businesses/international-businesses/frequently-asked-questions-faqs-country-by-country-reporting#GeneralA1 (Erişim Tarihi: 2 Haziran 2018).

temel almayı tercih etmiştir. Bu doğrultuda IRS'in internet sitesinde CbC raporlama bilgisinin kullanımı, alınan bilgilerin değerlendirilmesi ve analizinde OECD düzenlemelerinin rehber alınacağı ifade edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİNDE TÜRKİYE

Türkiye'nin yakın zamanda otomatik bilgi değişimine yönelik imzaladığı önemli yeni nesil anlaşmalardan biri ABD'nin FATCA Anlaşması iken, bir diğeri OECD'nin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması'dır. Ancak finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimine ilişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması imzalanmışken, BEPS'in 13'üncü eylemi kapsamında hazırlanacak transfer fiyatlandırması belgelendirmesine ilişkin raporların ülkeler arasında otomatik değişimine imkan veren Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması henüz imzalanmamıştır. Bu bölümde otomatik bilgi değişimine yönelik Türkiye'nin yaptığı çalışmalara yer verilmiş olup FATCA Anlaşması ve Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmalarının uygulanabilmesi için çıkarılan taslak tebliğler incelenmiştir.

3.1. Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşması

2015'in Temmuz sonu itibariyle "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması"nın imzalanmasıyla ülkemizin finans sektöründe uzun zamandır beklenen konuda önemli bir adım atılmıştır.

Vergi konularında şeffaflık sağlamaya yönelik olarak geliştirilen otomatik bilgi değişimi, G20 ve OECD kapsamında yapılan çalışmalarla küresel bir araca dönüşmüştür. Türkiye de bu gelişmelere kayıtsız kalmamış ve otomatik bilgi değişiminde ABD'nin geliştirdiği söz konusu modeli OECD ve AB ülkeleri gibi kabul etmiştir. Türkiye'nin ABD ile imzaladığı FATCA kapsamındaki bilgi değişim anlaşmasıyla her iki ülkenin de uyumsuzluk göstermediği sürece, her tür ve tanımdaki vergiler ile ilgili olarak iç mevzuat hükümlerinin yürütülmesi için gerekli olan bilgileri karşılıklı olarak raporlayabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

FATCA Anlaşmasının temel dayanağı, 28 Mart 1996 tarihinde imzalanan ve uygulamasına 1 Ocak 1998'de geçilen Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının "Bilgi Değişimi"ne ilişkin 26'ncı maddesidir. Bu madde yalnızca vergi amaçlı bilgi değişimine yetki verdiği için "Türkiye-ABD Bilgi Değişimi

Anlaşması" kapsamında değişime tabi tutulan bilgiler de taraf ülkelerce yalnızca vergi amaçlı olarak kullanılabilecektir.

3.1.1. Müzakere Süreci

22 Mart 2013 tarihinde Gelir İdaresi Başkanlığında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör temsilcilerinin katılımıyla yapılan değerlendirme toplantısında, ABD yetkili makamları ile Model 1 üzerinde müzakerelere başlanılması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile ABD Hükümeti arasında FATCA ile birlikte karşılıklı otomatik bilgi değişimi yapılmasını öngören Model 1 çerçevesinde yürütülen müzakereler sonucunda ABD ile özde anlaşma sağlanmış ve 3 Haziran 2014 tarihi itibarıyla ülkemiz özde (prensipte) anlaşma (agreed in substance) sağlanan ülkeler listesine eklenmiştir.[208]

Özde anlaşma sağlanmış olmasına bağlı olarak 31 Aralık 2014 tarihine kadar Anlaşmanın imzalanması koşuluyla, Türkiye'de faaliyette bulunan finansal kurumların 1 Temmuz 2014 tarihi itibarıyla FATCA'ya uyumlu kabul edileceği öngörülmüştür. Ancak daha sonra imza koşulu olarak belirtilen bu süre ABD tarafından uzatılmış ve anlaşmanın imza sürecinde Türk Finansal Kuruluşları FATCA'ya uyumlu olarak kabul edilmeye devam edilmiştir.[209]

Görüşmeler neticesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması (Kısaca Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşması ya da FATCA Anlaşması) 29 Temmuz 2015 tarihinde imzalanmıştır. Akabinde 6677 sayılı anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun 16 Mart 2016'da Resmi Gazete'de yayımlanmış ve anlaşma 2016/9229 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanıp 5 Ekim 2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.[210] Böylece ABD vergi gelirlerinin artırılabilmesi ve

---

[208] Gelir İdaresi Başkanlığı, **FATCA Anlaşması İle İlgili Sıkça Sorulan Sorular,** 2015 http://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat/fatca-sorular (Erişim Tarihi: 25 Şubat 2018).

[209] Gelir İdaresi Başkanlığı, **FATCA Anlaşması İle İlgili Sıkça Sorulan Sorular,** http://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat/fatca-sorular (Erişim Tarihi: 25 Şubat 2018).

[210] TC. Resmi Gazete, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması ve Eki Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun,** 16 Mart 2016 gün, 29655 sayı ve **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması ve Eki Mutabakat Zaptının Onaylanması Hakkında Karar,** 5 Ekim 2016 gün, 29848 sayı.

Amerikan vatandaşlarının uluslararası alanda beyan dışı bıraktıkları gelirlerinin tespit edilebilmesi amacıyla yürürlüğe konulan yasal düzenlemeyle Türkiye de yükümlülük altına girmiştir.

3.1.2. Bildirim Zamanı ve Yöntemi

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının 3'üncü maddesinde bilgi değişiminin zamanı ve şekli tarif edilmiştir. Maddenin 3'üncü fıkrasında anlaşma kapsamındaki bilgilerin, 2014 takvim yılı ve takip eden tüm yıllara ilişkin olarak sağlanacağı ve değişime konu edileceği belirtilmiştir. Aynı maddenin 5'inci fıkrası uyarınca değişime tabi bilgiler, bilginin ait olduğu takvim yılının sona ermesini takiben 9 ay içinde raporlanacaktır.[211]

Anlaşma kapsamında Türk Gelir İdaresinin IRS'e ilk raporlama tarihi 30 Eylül 2015 olarak belirlenmiştir. Ancak imza sonrasında anlaşmanın yürürlüğe girmesi için zamana ihtiyaç duyulduğundan, IRS'e ilk raporlama tarihi mutabakat zaptında belirtildiği üzere ABD'nin de kabul etmesi şartıyla 30 Eylül 2016 olarak kararlaştırılmıştır. Ancak Eylül 2016 tarihi itibarıyla henüz Türk tarafının, anlaşmanın "Anlaşmanın Süresi" başlıklı 10'uncu maddesi uyarınca, gerekli iç işlemlerini tamamladığını ABD'ye yazılı olarak bildirememesi nedeniyle anlaşmayı yürürlüğe koyamaması Türk finansal kuruluşlarını FATCA'ya uyumsuz sayılma riskiyle karşı karşıya getirmiştir.[212] Ancak IRS'in öncesinde, 15 Ağustos 2016 tarihinde, web sitesinde yayınladığı duyuruda 113 ülkeye yer vererek, ABD ile anlaşmayı imzalamış olan ancak henüz yürürlüğe koymayan ülkelerin anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli gayreti göstermeleri ve iç işlemlerini makul bir sürede tamamlamaları şartıyla anlaşma yürürlükteymiş gibi FATCA'ya uyumlu olarak kabul edeceğini ifade etmesi Türkiye'yi rahatlatmıştır.[213] Böylece Türkiye'nin FATCA'ya uyumluluğu güncellenmiştir.

Duyurunun akabinde Türkiye, anlaşmayı Bakanlar Kurulu Kararı ile Resmi Gazete'de yayımlayarak onaylamıştır. Dolayısıyla IRS'in internet sitesinde Türk finans şirketleri

---

[211] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması**, 2015, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/haberler/FATCA/FATCA_Turkce.pdf (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2017).

[212] Erhan Eren, **FATCA'da Son Gelişmeler**, Ekim 2017, https://www.kpmgvergi.com/Blog/Pages/FullBlog.aspx?article=829 (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2018).

[213] IRS, **FATCA'ya Uyumlu Ülkeler Listesi**, Ağustos 2016, https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2018).

FATCA'ya uyumlu sayılmaya devam etmektedir.[214] Ancak Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının 10'uncu maddesi gereği, Türkiye'nin en kısa sürede gerekli iç işlerini tamamladığını ABD'ye yazılı olarak bildirmesi suretiyle anlaşmayı yürürlüğe koyup raporlamaya başlaması gerekmektedir.[215] Aksi takdirde bildirime ilişkin bir gelişme olmazsa ülkemizin listeden çıkartılarak FATCA'ya uyumsuz olduğu düşünülebilecektir. İç hazırlık ve yürürlük süreci halen devam etmektedir.

FATCA'da bilgilerin değişim yöntemi olarak, Yetkili Makam Düzenlemesinin 3'üncü maddesinde ifade edildiği gibi, FATCA Metadata XML Şemasının kullanılması öngörülmüştür.[216] Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından FATCA raporlaması ile ilgili alt yapı hazırlıkları büyük ölçüde tamamlanmış, raporlama formatı olan XML şemasının hazırlanmasına ilişkin kitapçık finansal kuruluşlar ile paylaşılmıştır. B-Trans[217] sistemi üzerinden FATCA XML raporlaması için bir portal oluşturulmuş ve pilot olarak belirlenen bankaların hazırlamış olduğu raporlar sisteme yüklenmiştir.[218] Halihazırda Türkiye'deki finansal kuruluşlar, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın koordinatörlüğünde bilgi değişim altyapısını hazırlamış ve müşterilerinin durum tespitlerini yapabilecek ve buna göre raporlayabilecek duruma gelmiştir.

3.1.3. Temin Edilecek ve Değiştirilecek Bilgiler

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının 2'nci maddesinde, finansal kuruluşlar tarafından temin edilecek ve değiştirilecek bilgilere yer verilmiştir. Buna göre; bildirim yükümlülüğüne sahip her bir Türk finansal kuruluşu müşterilerinin mevcut portföylerini, durum tespit yükümlülüklerini[219] dikkate alarak bildirimi zorunlu ABD hesabı olup olmadığı yönünde

---

[214] IRS, **FATCA'ya Uyumlu Ülkeler Listesi**, Nisan 2018, https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx (Erişim Tarihi: 11 Eylül 2018).

[215] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması**, 2015, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/haberler/FATCA/FATCA_Turkce.pdf (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2017).

[216] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye Cumhuriyeti Yetkili Makamları Arasındaki Yetkili Makam Düzenlemesi,** 2015, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuatek/uluslararasi_mevzuat/ABD_yet_mak_duzenleme.pdf (Erişim Tarihi: 7 Mayıs 2018).

[217] B-Trans, bilgi transfer sisteminin kısa yazılışıdır. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı tarafından sisteme sokulmuştur.

[218] Ernst&Young, "FATCA anlaşması kapsamında Türkiye'nin raporlama tarihi hakkındaki değerlendirmelerimiz.", **080 sayılı Sirküler,** 2016.

[219] İleride ayrıntılarıyla açıklanacaktır.

inceleyecek ve bildirimi zorunlu hesap olması durumunda hesaba ilişkin olarak aşağıdaki bilgileri raporlaması gerekecektir:

- Hesap sahibi olan her bir belirli ABD kişisinin adı, adresi, ABD vergi kimlik numarası
- Hesap numarası
- Bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun adı ve kimlik numarası
- İlgili takvim yılının veya diğer uygun bildirim döneminin sonu itibariyle veya hesabın böyle bir yıl içerisinde kapatılması halinde hesabın kapatılmasından hemen önceki hesap bakiyesi veya değeri
- Hesabın mevduat hesabı olması durumunda, takvim yılı veya diğer uygun bildirim dönemi boyunca hesaba ödenen veya alacak kaydedilen faizin toplam brüt tutarı
- Hesabın saklama hesabı olması halinde, temettülerin toplam brüt tutarı ve diğer gelirlerin toplam brüt tutarı

Anlaşmada Türk finansal kuruluşlarının Amerikan Gelir İdaresine raporlayacakları bilgiler yukarıdaki gibi tek tek sıralanmışken, her bir bildirim yapan ABD finansal kuruluşunun her bir bildirimi zorunlu Türk hesabına ilişkin olarak Türk Gelir İdaresine raporlayacağı bilgilere de yer verilmiştir:

- Türkiye mukimi olan hesap sahibinin adı, adresi, Türk vergi kimlik numarası
- Hesap numarası
- Bildirim yapan ABD finansal kuruluşunun adı ve kimlik numarası
- Mevduat hesabına yapılan faiz ödemesinin brüt tutarı
- Hesaba ödenen veya alacak kaydedilen ABD kaynaklı temettülerin brüt tutarı
- ABD Gelir Vergisi Kanunu uyarınca bildirime tabi olduğu kadarıyla hesaba ödenen veya alacak kaydedilen diğer ABD kaynaklı gelirin brüt tutarı

Sonuç olarak her iki taraf da bu bilgileri, tüm bildirimi zorunlu hesaplar bakımından temin edecek ve Türkiye-ABD Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının 26'ncı maddesi hükümleri çerçevesinde birbirleri ile otomatik olarak paylaşacaktır.

3.1.4. Durum Tespiti Yükümlülükleri

Anlaşma uyarınca IRS'e bildirim yapması gereken Türk finansal kuruluşlarının, tuttukları hesapların bildirilmesi gereken hesap olup olmadığını belirlemeleri amacıyla Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inde açıklanan tarama yöntemlerini

kullanmaları gerekecektir. Bu kapsamda hesapları, mevcut veya yeni ve bireysel hesap veya kurum hesabı ayrımı konusunda belirli unsurlara göre inceleyip raporlayacaklardır.

Anlaşmanın EK I'inin "Özel Kural ve Tanımlar" başlıklı 6'ncı bölümünün 5'inci maddesine göre "mevcut hesap", bildirim yapan finansal kuruluş tarafından 30 Haziran 2014 itibarıyla tutulan bir finansal hesap olarak ifade edilmiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki 1 Temmuz 2014 tarihinde veya daha sonra açılan hesaplar "yeni hesap" olarak dikkate alınacaktır.

3.1.4.1. Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Mevcut bireysel hesaplar inceleme yöntemleri bakımından; incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen hesaplar, düşük değerli hesaplar için inceleme yöntemleri ve yüksek değerli hesaplar için gelişmiş inceleme yöntemleri olarak üç gruba ayrılmıştır.

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inin "Mevcut Bireysel Hesaplar" başlıklı 2'nci bölümünün A fıkrasına göre aşağıdaki şartları taşıyan hesaplar incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen hesaplar olarak nitelendirilmiştir:

- 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle bakiyesi veya değeri 50.000 doları aşmayan mevcut bireysel hesaplar
- 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle bakiyesi veya değeri 250.000 dolar veya altında olan nakdi değer sigorta sözleşmesi ya da düzenli ödeme sözleşmesi niteliğindeki mevcut bireysel hesaplar
- 50.000 dolar veya altında bakiyesi olan mevduat hesapları
- Türkiye ya da ABD kanunlarının nakdi değer sigorta sözleşmesi veya düzenli ödeme sözleşmesini ABD mukimlerine satışını engellemesi koşuluyla nakdi değer sigorta sözleşmesi veya düzenli ödeme sözleşmesi niteliğinde mevcut bireysel hesaplar

Buna göre yukarıdaki eşik değerlere sahip hesaplar incelemeye tabi tutulmayacak ve dolayısıyla raporlamaya dahil edilmeyecektir. Ancak bu hesaplar sonradan yüksek değerli hesap haline gelirse inceleme ve bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmesi gerekecektir.[220]

[220] Tahir Erdem, "Fatca'da Durum Tespit Yöntemlerinin Bireysel Hesaplara Uygulanması I", **Yaklaşım Dergisi,** Sayı. 275, 2015, s. 14.

3.1.4.1.1. Düşük Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Mevcut bireysel hesapların durum tespit yöntemleri, düşük değerli ve yüksek değerli hesaplar için farklı düzenlenmiştir. Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inin 2'nci bölümünün B fıkrasına göre aşağıdaki hesaplar düşük değerli hesaplar olarak sınıflandırılmıştır:

- 30 Haziran 2014 tarihi itibarıyla bakiyesi veya değeri 50.000 doları aşan mevcut bireysel hesaplar
- 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle nakdi değer sigorta sözleşmesi veya düzenli ödeme sözleşmesi için 250.000 doları aşan mevcut bireysel hesaplar
- Ancak bütün bunlarla birlikte 1.000.000 doları aşmayan mevcut bireysel hesaplar

Düşük değerli hesaplar için temel inceleme yöntemi aynı fıkranın 1'inci maddesinde elektronik kayıt araştırması olarak belirlenmiştir. Buna göre; bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun, tuttuğu elektronik olarak taranabilir verilerde her bir ABD göstergesi (ABD vatandaşlığı veya mukimliği, ABD doğum yeri, ABD posta veya ikametgah adresi, ABD telefon numarası gibi) için inceleme yapması gerekmektedir. ABD göstergelerinden herhangi birinin elektronik araştırmada tespit edilmesi durumunda, bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun hesabı, "bildirimi zorunlu ABD hesabı" olarak değerlendirmesi gerekmektedir.

3.1.4.1.2. Yüksek Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inin 2'nci bölümünün D fıkrasına göre aşağıdaki hesaplar yüksek değerli hesaplar olarak nitelendirilmiştir:

- Bakiyesi veya değeri 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle 1.000.000 doları aşan mevcut bireysel hesaplar
- Bakiyesi veya değeri 2015 veya takip eden herhangi bir yılın 31 Aralık günü itibarıyla 1.000.000 doları aşan mevcut bireysel hesaplar

Bu hesap türleri için gelişmiş inceleme yöntemleri uygulanacaktır. Gelişmiş inceleme yöntemleri elektronik kayıt araştırmasına ek olarak evrak üzerinde kayıt araştırmasını ve yönetici bilgisine başvuruyu içermektedir.

Gelişmiş inceleme yöntemlerinde de temel inceleme yöntemi elektronik kayıt araştırmasıdır. Aynı fıkranın 3'üncü maddesine göre veri tabanının yeterli bilgi içerdiği durumda sadece bu yöntemin kullanılması yeterlidir. Dolayısıyla evrak üzerinde kayıt

araştırmasına gerek bulunmamaktadır. Bunun için, bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun tuttuğu elektronik olarak taranabilir verileri her bir ABD göstergesi için incelemesi gerekmektedir.

Elektronik veri tabanlarının incelenmesi sonucu yeterli bilgiler bulunamadığı takdirde, 2'nci madde uyarınca, bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun yüksek değerli hesaplar bakımından, müşterilerinin güncel ana dosyasını ve gerekirse hesapla bağlantılı olan aşağıdaki belgeleri her bir ABD göstergesi için incelemesi gerekmektedir:

- Hesaba ilişkin olarak toplanan en güncel kanıt niteliğindeki belgeler
- En güncel hesap açma sözleşmesi veya belgesi
- Bildirim yapan Türk Finansal Kuruluşu tarafından kara para aklama ile mücadele/müşterini tanı yöntemlerine göre elde edilen en güncel belgeler
- Halihazırda geçerli olan herhangi bir temsil veya imza yetkisi belgesi
- Halihazırda geçerli olan herhangi bir düzenli fon transferi talimatı

Elektronik olarak ve evrak üzerinde yapılan araştırmalarla bir tespit yapılamıyorsa D fıkrasının 4'üncü maddesi uyarınca "Doğru Bilgi İçin İlişki Yöneticisi Sorgulama" yöntemine başvurulacak, hesap sahibiyle ilişkili kurum yöneticisinin hesap sahibi hakkındaki bilgileri alınacaktır. Yine tespit yapılamıyorsa hesap FATCA dışında tutulacaktır.[221]

Son olarak anlaşmanın E fıkrasının 3'üncü maddesine göre; bildirim yapan Türk finansal kuruluşu bir yüksek değerli hesaba gelişmiş inceleme yöntemlerini bir kere uyguladıysa, aynı yüksek değerli hesap için herhangi bir yılda bu yöntemleri (doğru bilgi için ilişki yöneticisi sorgulama hariç) tekrar uygulamasına gerek yoktur.

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasında mevcut bireysel hesaplar, düşük değerli ve yüksek değerli hesaplar şeklinde kategorize edilerek bunlar için farklı durum tespit yöntemleri belirlenmiştir. Düşük değerli hesaplardan ayrı olarak yüksek değerli hesaplar için ise gelişmiş inceleme yöntemleri oluşturulmuştur. Ancak mevcut bireysel hesaplar için yüksek ve düşük değerli hesap ayrımı yapılmışken mevcut kurum hesaplarında böyle bir ayrıma gidilmemiştir.

[221] Gökben Altaş, "ABD Yabancı Hesaplar Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA)", **Gösterge,** Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Yayını, 2014, s.78.

3.1.4.2. Yeni Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Yeni bireysel hesaplar ise mevcut bireysel hesaplardan farklı olarak incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen hesaplar ile diğer yeni bireysel hesaplar olarak iki gruba ayrılmıştır.

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inin "Yeni Bireysel Hesaplar" başlıklı 3'üncü bölümün A fıkrasına göre aşağıda yer alan yeni bireysel hesapların incelenmesine, tanımlanmasına veya bildirimi zorunlu ABD hesabı olarak bildirilmesine gerek bulunmamaktadır:

- Hesap bakiyesi herhangi bir takvim yılının veya diğer uygun bildirim döneminin sonunda 50.000 doları aşmayan bir mevduat hesabı
- Nakit değeri herhangi bir takvim yılının veya diğer uygun bildirim döneminin sonunda 50.000 doları aşmayan bir nakdi değer sigorta sözleşmesi

Aynı bölümün B fıkrasında belirtilenlere göre; yukarıdaki hesaplar dışında kalan diğer yeni bireysel hesaplar bakımından ise, hesap açılışında ya da incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen yeni bireysel hesap olarak tanımlanan bir hesap olma niteliğinin sona erdiği takvim yılının bitiminden sonraki 90 gün içinde, bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun hesap sahibini, ABD mukimi veya vatandaşı olup olmadığı yönünde incelemesi gerekecektir. Bu amaçla, Türk finansal kuruluşu kara para aklama ile mücadele/müşterini tanı yöntemlerine göre topladığı belgelerle hesap sahibinin kişisel beyanını alarak ABD mukimi veya ABD vatandaşı olup olmadığının tespitini yapacaktır. ABD vatandaşı ya da ABD mukimi göstergeleri tespit edilirse bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun bu yeni bireysel hesabı, bildirimi zorunlu ABD hesabı olarak değerlendirmesi gerekecektir.

3.1.4.3. Mevcut Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti

Mevcut kurum hesapları inceleme yöntemleri bakımından incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen hesaplar ve incelemeye tabi hesaplar olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inin "Mevcut Kurum Hesapları" başlıklı 4'üncü bölümünün A fıkrasına göre, 30 Haziran 2014 itibariyle hesap bakiyesi veya değeri 250.000 doları aşmayan mevcut kurum hesaplarının, hesap bakiyesi veya değeri

1.000.000 doları aşana kadar incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

Aynı bölümün B fıkrasına göre aşağıdaki şartları taşıyan hesaplar ise incelemeye tabi kurum hesapları olarak nitelendirilmiştir:

- Hesap bakiyesi veya değeri 30 Haziran 2014 itibariyle 250.000 doları aşan bir mevcut kurum hesabı
- Hesap bakiyesi veya değeri 30 Haziran 2014 itibariyle 250.000 doları aşmayan ancak 2015 yılının veya takip eden herhangi bir takvim yılının son günü itibariyle 1.000.000 doları aşan bir mevcut kurum hesabı

Bu hesaplar anlaşmanın D fıkrasında açıklanan yöntemlere göre incelenecek ve incelemeler sonucunda belirli ABD kişisi olan kuruma ait hesaplar ile kontrol eden kişisi ABD vatandaşı veya mukimi olan Pasif FOYK'a ait hesaplar bildirimi zorunlu ABD hesabı olarak değerlendirilecektir. Burada kara para aklama ile mücadele/müşterini tanı yöntemleri ile toplanan bilgilerle (şirketin ABD'deki yeri, ABD adresi gibi) hesabın bildirilmesi zorunlu hesap olup olmadığı tespit edilecektir.

Hesap sahibi bir finansal kuruluş ise ve bildirim yapan Türk finansal kuruluşu bu finansal kuruluşun IRS'in listesindeki Küresel Aracı Kuruluş Kimlik Numarasını teyit etmişse bu hesabın ABD'ye bildirilmesi zorunlu değildir. Hesap sahibinin Türk finansal kuruluşu olması durumunda da aynı hüküm geçerlidir. Hesap sahibi Katılımcı Olmayan Finansal Kuruluş ise hesap gene bildirimi zorunlu ABD hesabı değildir, fakat Türk finansal kuruluşlarının bu katılımcı olmayan finansal kuruluşlara yaptıkları ödemeleri anlaşmanın 4'üncü maddesinin 1(b) bendi uyarınca bildirime tabidir.

3.1.4.4. Yeni Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti

Yeni kurum hesapları ise mevcut kurum hesaplarından farklı olarak incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen kurum hesapları ile diğer yeni kurum hesaplar olarak iki gruba ayrılmıştır.

Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının EK I'inin "Yeni Kurum Hesapları" başlıklı 5'inci bölümünün A fıkrasına göre; yeni kurum hesabı olarak işlem gören bir hesabı tutan bildirim yapma yükümlülüğündeki Türk finansal kuruluşunun, hesap sahibine ait hesabın

bakiyesinin 50.000 doları aşmasını önleyen politika ve yöntemler uygulaması durumunda söz konusu hesabın incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmemektedir.

Aynı bölümün B fıkrasına göre, bu bölümünün A fıkrasında tanımlanmayan yeni kurum hesapları bakımından bildirim yapan Türk finansal kuruluşunun hesap sahibinin;

- Belirli ABD kişisi
- Katılımcı Olmayan Finansal Kuruluş
- Aktif FOYK veya Pasif FOYK[222]

olup olmadığını tespit etmesi gerekmektedir. Buna göre bildirim yapacak olan Türk Finansal Kuruluşu hesap sahibinin statüsünü belirlemek için kişisel beyan alacak ve bu kişilerin ABD vatandaşı veya mukimi olduklarını tespit ettiği takdirde hesabı, bildirimi zorunlu ABD hesabı olarak nitelendirecektir. Hesap sahibinin Katılımcı Olmayan Finansal Kuruluş olması halinde hesap, bildirimi zorunlu ABD hesabı olarak değerlendirilmeyecektir. Hesap sahibi Aktif FOYK ise ve kişisel beyanlar alınarak yapılan taramalarda kontrol eden kişilerinin ABD vatandaşı veya mukimi olmadığı tespit edilen Pasif FOYK ise hesap bildirilmesi zorunlu ABD hesabı değildir ve dolayısıyla bildirim yapılmayacaktır.

ABD ile imzaladığımız FATCA Anlaşmasında, kurum hesaplarının bildirimi zorunlu ABD hesabı olup olmadığının tespit edilebilmesinde kullanılacak yöntemler bireysel hesapların tespitinde başvurulacak yöntemler gibi açıkça belirtilmemiştir. Tespitler genellikle kara para aklama ile mücadele/müşterini tanı yöntemlerine göre yapılmaktadır. Bunun için Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar başlıklı üçüncü bölümü referans alınmaktadır.[223]

3.2. Türkiye-Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmaları

OECD otomatik bilgi değişimi çalışmaları kapsamında yakın zamanda, hem finansal hesap bilgilerinin hem de ülke bazlı raporların otomatik değişimine ilişkin Çok Taraflı Yetkili

[222] Aktif ve Pasif FOYK'lar ikinci bölümde açıklanmıştır.

[223] T.C. Resmi Gazete, **Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik,** 9 Ocak 2008 gün, 26751 sayı.

Makam Anlaşmalarını (CRS MCAA ve CBC MCAA) imzaya açmıştır. *"CRS MCAA"* vergi mükellefleri ile ilgili finansal bilgilerin ortak raporlama standardı çerçevesinde otomatik değişimine ilişkin karşılıklı yetkili makam anlaşmasını ifade ederken, "*CBC MCAA"* transfer fiyatlandırması belgelendirmesinde kullanılacak raporların ülkeler arası otomatik değişimine ilişkin yetkili makam anlaşmasını ifade etmektedir.

Finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimine yönelik oluşturulan Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasının hem zaman hem de kaynak bakımından etkin olduğu anlaşılmış ve ülke bazlı raporların otomatik değişimine ilişkin yasal alt yapının da Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması şeklinde oluşturulması uygun görülmüştür.[224]

3.2.1. Türkiye-CRS Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması

Türkiye "Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması"nı (CRS MCAA) 21 Nisan 2017'de imzalamış ve bu gelişme 5 Mayıs 2017 tarihinde OECD tarafından ilan edilmiştir. Diğer taraftan otomatik bilgi değişiminin temel dayanağı olan ve 3 Kasım 2011 tarihinde imzalanan Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi 3 Mayıs 2017'de mecliste kabul edilip 20 Mayıs 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak onaylanmış[225] ve 1 Temmuz 2018'de yürürlüğe girmiştir.

Finansal hesaplarla ilgili otomatik bilgi değişiminin yapılabilmesi için gerekli uluslararası alt yapı sağlanmışken, anlaşmaların uygulanabilmesi için gereken ulusal mevzuat açığı ise 1 seri numaralı "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı"nın hazırlanıp kamuoyuna sunulmasıyla giderilmeye çalışılmıştır. Taslak tebliğde CRS kapsamında finansal kuruluşların izleyecekleri durum tespit yöntemleri ile bildirim yükümlüklerine dair açıklamalara yer verilmiştir.

CRS MCAA'nın imzalanması sonucu, Türkiye'deki finansal kuruluşlar Türkiye'de mukim olmayan yabancı kişi ve kuruluşların finansal hesap bilgilerini önce Türk gelir idaresine (Gelir İdaresi Başkanlığı) bildirecek, Türk gelir idaresi de bu bilgileri konsolide ederek diğer ülkelerin gelir idarelerine iletecektir. Aynı şekilde Türk vatandaşlarının yurtdışındaki finansal hesapları taraf ülkelerin finansal kuruluşları tarafından önce kendi vergi idarelerine sonra da

[224] OECD, **OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Action 13: Country by Country Reporting Implementation Package,** OECD Publishing, 2015, s. 6.

[225] T.C. Resmi Gazete, **7018 Sayılı Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun,** 20 Mayıs 2017gün, 30071 sayı.

Türk gelir idaresine raporlanacaktır.[226] Böylece "Ortak Raporlama Standardı" kapsamında taraflar arasında otomatik bilgi değişimi yoluyla karşılıklı bilgi değiş tokuşu sağlanmış olacaktır.

3.2.1.1. Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı'nın Kapsamı[227]

GİB tarafından hazırlanan taslak tebliğ 8 bölüm, 79 madde ve 5 ekten oluşmaktadır. Tebliğin "Tanımlar ve Kısaltmalar" başlıklı 3'üncü maddesinde otomatik bilgi değişimi *"mükelleflere ilişkin toplu bilgilerin sistematik ve periyodik olarak gelirin elde edildiği kaynak ülkeden geliri elde eden kişinin yerleşik olduğu mukim ülkeye aktarılması mekanizması*" şeklinde ifade edilmiştir.[228]

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 2'nci maddesinde tebliğin yasal dayanakları aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin 6'ncı maddesi
- Türkiye'nin yürürlükteki Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının bilgi değişimi maddesi (26'ncı madde),
- Bu anlaşmalara dayanılarak yapılan yetkili makam anlaşmaları ve
- 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 148, 149, 152/A, 256'ncı maddesi ve mükerrer madde 257/1

Yabancı vergi idareleri arasında otomatik bilgi değişiminin yapılabilmesi için hem ulusal hem de uluslararası mevzuat dikkate alınmakta, bu yasal altyapılar çerçevesinde finansal kuruluşlar raporlama yükümlülüğü altına sokulmaktadır.

---

[226] Centrumconsulting, "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı", **Uluslararası Vergi Bülteni,** 2017, http://vergiport.com/uluslararasivergibulteni/Uluslararasi-Otomatik-Bilgi-Degisimi-Teblig-Taslagi.pdf (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2017).

[227] Taslak Tebliğ, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 8 Mayıs 2017 tarihli yazısı ile ilgili kurumların görüşüne açılmış olup hukuken genel tebliğ hüviyetini kazanmaksızın kılavuz haline getirilmiştir. Finansal kuruluşlar söz konusu "Mukimlik ve Durum Tespitine İlişkin Kılavuz"u B-Trans sistemi üzerinden şifreleriyle indireceklerdir.

[228] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı (Seri No I),** 2017, http://vergiport.com/uluslararasivergibulteni/Finansal-Hesap-Bilgilerinin-Vergi-Konular%C4%B1nda-Otomatik-Degisimi-Hakkinda-Genel-Teblig-Taslagi.pdf (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2017), s. 2.

3.2.1.1.1. Bildirim Yapacak ve Yapmayacak Olan Finansal Kuruluşlar

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 5'inci maddesinde bildirim yapacak finansal kuruluşlara yer verilmiş olup bu kuruluşlar şöyle sıralanmıştır:

- Saklama Kuruluşları
- Mevduat kuruluşları
- Yatırım kurumları
- Belirli sigorta şirketleri

5'inci maddenin ikinci fıkrasında, bildirim yapacak finansal kuruluş, Türkiye mukimi herhangi bir finansal kuruluş (Türkiye dışında bulunan şubeleri hariç) ile Türkiye'de mukim olmayan bir finansal kuruluşun Türkiye'de bulunan şubeleri şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım ABD ile yapılan FATCA Anlaşmasındaki Türk finansal kuruluşu teriminin tanımıyla aynıdır.

Bildirim yapmayacak finansal kuruluşlar ise tebliğ taslağının üçüncü bölümünde aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Kamu kurumları
- Uluslararası örgütler
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- Geniş katılımlı emeklilik fonları
- Dar katılımlı emeklilik fonları
- Kamu kurumlarının, uluslararası örgütlerin veya merkez bankasının emeklilik fonları
- Nitelikli kredi kartı veren kuruluşlar
- Muaf kolektif yatırım araçları

Sayılan bu kurumların uluslararası otomatik bilgi değişimi kapsamında herhangi bir raporlama yükümlülüğü yoktur.

3.2.1.1.2. Bildirimi Zorunlu ve İstisna Hesaplar

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 19'uncu maddesinde bildirimi zorunlu hesap, bildirimi zorunlu kişiye veya bildirimi zorunlu kişi tarafından kontrol edilen Pasif FOYK'a ait hesap olarak tanımlanmıştır. Bildirimi zorunlu kişi ise, bildirim yapılan ülkenin vergi mevzuatı uyarınca bu ülkenin mukimi

olan gerçek kişi ya da kurumdur. Bu kapsamda bildirimi yapılacak olan finansal hesaplar, bir finansal kuruluş tarafından tutulan ve dördüncü bölümde açıklanan aşağıdaki hesaplardır:

- Mevduat hesapları
- Saklama hesapları
- Ortaklık ve borç ilişkisi menfaati
- Nakdi değer sigorta sözleşmeleri[229]
- Anüite sözleşmeleri[230]

İstisna hesaplar ise bildirime konu olmayan hesaplardır. Taslak tebliğin 26'ncı maddesinin ikinci fıkrasında "finansal hesap" teriminin istisna hesap niteliğinde olan herhangi bir hesabı kapsamayacağı ifade edilmiştir. Buna göre aşağıdaki hesaplar istisna hesaplar bölümünde açıklanmıştır:

- Emeklilik ve emeklilik maaşı hesapları
- Emeklilik dışı tasarruf hesapları
- Miras olarak tutulan hesap
- Emanet hesabı
- Belirli süreli hayat sigortası sözleşmeleri (Bu kapsama düzenli olarak prim yatırılan, belirli bir yatırım amacıyla elde tutulmayan klasik anlamdaki hayat sigortası sözleşmeleri girmektedir.)
- Bazı mevduat hesapları (Tebliğ'de belirtilen 2 şartı taşıyan hesaplar)

Bunlar dışında bakiyesi 1.000 doları aşmayan ve son 3 yılda herhangi bir hareket görülmeyen hesaplar hareketsiz hesap olarak belirlenmiş ve istisna hesaplar arasında sayılmıştır.[231]

Taslak tebliğin 19'uncu maddesinin 5'inci fıkrası uyarınca; kamu kurumları, uluslararası örgütler, merkez bankaları ve finansal kuruluşlar bildirim yapılan ülkede mukim

[229] Taslak tebliğin 24'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına göre, iki sigorta şirketi arasındaki tazminat reasürans sigortası hariç nakit değeri olan sigorta sözleşmesidir.

[230] Taslak tebliğ madde 25'e göre düzenleyenin, bir veya daha fazla gerçek kişinin tamamen veya kısmen yaşam beklentisine dayanarak belirlenen bir zaman dilimi için ödeme yapmayı kabul ettiği sözleşmedir.

[231] Centrumconsulting, "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı", **Uluslararası Vergi Bülteni,** 2017, http://vergiport.com/uluslararasivergibulteni/Uluslararasi-Otomatik-Bilgi-Degisimi-Teblig-Taslagi.pdf (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2017).

olsalar bile bildirimi zorunlu kişi kapsamında değildir. Finansal kuruluşlar hariç diğerleri aynı zamanda bildirim yapmayacak kuruluşlar arasındadır. Yani bu kuruluşlar bildirim yapmamakla birlikte bildirilmeyeceklerdir.

3.2.1.1.3. Bildirimi Gerekli Olan Bilgiler

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 33'üncü maddesi gereği, bildirimi zorunlu hesap olarak tanımlanan hesaplara ilişkin aşağıda yer alan bilgiler Gelir İdaresi Başkanlığı'na yıllık olarak gönderilecektir:

- Bildirimi zorunlu kişi olarak tanımlanan her bir hesap sahibi gerçek kişinin adı/soyadı, adresi, mukim olduğu ülke/ülkeler ve vergi kimlik numarası ile doğum yeri/tarihi ve hesap sahibi kurum ise unvanı, adresi, mukim olduğu ülke/ülkeler, vergi kimlik numarası
- Hesabın bildirimi zorunlu kişi tarafından kontrol edilen Pasif FOYK'a ait hesap olması durumunda ise Pasif FOYK'un unvanı, adresi, mukim oldukları ülke/ülkeler, vergi kimlik numarası ile kontrol eden kişilerin her birinin adı/soyadı, adresi, mukim olduğu ülke/ülkeler, vergi kimlik numarası ile doğum yeri ve tarihi
- Hesap numarası
- Bildirim yapacak finansal kuruluşun unvanı ve vergi kimlik numarası
- İlgili takvim yılının veya diğer bir uygun bildirim döneminin sonu itibarıyla hesap bakiyesi
- Hesap söz konusu yıl veya dönem içerisinde kapatılmış ise hesabın kapatılmış olduğu bilgisi
- Mevduat hesaplarında, takvim yılı veya diğer uygun bildirim dönemi boyunca hesaba ödenen veya alacak kaydedilen faizin toplam brüt tutarı

OECD'nin geliştirdiği ortak raporlama standartları çerçevesinde hazırlanan tebliğ taslağında taraf ülkelere raporlanacak bilgilerin ABD'nin FATCA düzenlemesi uyarınca değiştirilecek bilgilerle paralel yapıda olduğu görülmektedir.

Taslak tebliğ 34'üncü madde gereği bildirimler hesabın tutulduğu para birimiyle (dolar, avro, İngiliz sterlini vb.) yapılacaktır. Hesap bakiyesinin bildiriminde negatif değerli hesaplar sıfır olarak raporlanacaktır. Durum tespit yöntemlerinin uygulanması sonucu çoklu mukimlik tespit edilirse hesap sahibinin mukim olduğu her bir ülke için ayrı dosya

hazırlanacaktır. Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasına göre ise EK I'in altıncı bölümünün C fıkrasında belirtildiği üzere, bildirim yapan Türk finansal kuruluşu ABD dolarından başka para biriminde olan finansal hesapları ABD dolarına çevirerek bildirecektir.

3.2.1.1.4. Bildirim Zamanı ve Yöntemi

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağında madde 35 ve 36'da bildirim zamanı ve yöntemi açıklanmıştır. Buna göre, bildirimi zorunlu hesaplara ilişkin bilgiler, ilgili oldukları yılı takip eden takvim yılının 31 Mayıs günü bitimine kadar her yıl elektronik ortamda finansal kuruluşlarca GİB'e bildirilecektir. Bu itibarla 2018 yılı finansal hesaplarına ilişkin bildirimlerin 31 Mayıs 2019 tarihine kadar yapılması gerekecektir.

2017 yılı için özel bir durum söz konusudur. Türk finansal kuruluşların 2017 yılına ilişkin yapacağı bildirimler sadece 1 Temmuz 2017 – 31 Aralık 2017 dönemini kapsayacaktır ve bu 6 aylık finansal bilgiler 31 Mayıs 2018 tarihine kadar Gelir İdaresi Başkanlığı'na gönderilecektir. Gelir İdaresi Başkanlığı'nca toplanan 2017 yılına ilişkin bilgiler Türkiye'nin taahhüdüne istinaden, Eylül 2018 tarihinden itibaren CRS MCAA'ya taraf ülkelerle paylaşılmaya başlanacaktır.

Taslak tebliğde Türk finansal kuruluşlarının ilk raporlama tarihi olarak 31 Mayıs 2018 olarak belirlenmişken, bu tarih daha sonra 30 Haziran 2018 olarak revize edilerek finansal kuruluşlarla paylaşılmıştır. Bildirim gününün resmi tatile rastlaması durumunda ise bildirimlerin tatili takip eden ilk iş gününün mesai saati bitimine kadar yapılması gerektiği hatırlatılmıştır.[232]

Finansal kuruluşlar tarafından yapılacak her türlü bildirim için GİB'in B-Trans sistemi kullanılacaktır. Bildirim yapacak finansal kuruluşlar B-Trans üzerinden kullanıcı kodu tanımlayarak şifre ve parola alacaklardır. 36'ncı maddenin yedinci fıkrasına göre bilgiler FATCA'da olduğu gibi "XML Şema" (genişletilebilir işaretleme dili) formatı ile bildirilecektir. 24 Aralık 2015 tarihinde yayımlanan 464 sıra numaralı "Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği" ile sürekli bilgi verme zorunluluğu getirilen mükelleflerin vermesi gereken bilgileri B-Trans

[232] Ernst&Young, "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Bilgi Değişimi (CRS) Raporlamasında Tarihler Netleşti.", **087 sayılı sirküler,** 2017.

sistemi üzerinden Başkanlığa bildireceği hükmü getirilerek bilgilerin başka bir formatta gönderilmesinin önüne geçilmiştir.[233]

3.2.1.1.5. Durum Tespiti Yükümlülükleri

FATCA Anlaşmasında olduğu gibi, Türkiye'nin OECD'nin ortak raporlama standardı çerçevesinde ülkelerle otomatik bilgi değişiminde bulunabilmesi için öncelikle Türk finansal kuruluşlarının bildirimi zorunlu hesap tutup tutmadıklarını tespit etmeleri gerekecektir. Bunu da taslak tebliğde çerçevesi çizilen durum tespit yöntemlerini uygulayarak yapacaklardır. OECD'nin otomatik bilgi değişimini uygulamak için hazırlanan taslak tebliğde finansal hesaplar FATCA Anlaşmasındaki gibi; mevcut bireysel hesaplar, yeni bireysel hesaplar, mevcut kurum hesapları ve yeni kurum hesapları olarak 4 ana başlıkta incelenmiş ve tanımlanmıştır.

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 39'uncu maddesine göre gerçek kişilere ait hesaplar bireysel hesap olarak adlandırılmışken gerçek kişi dışındakiler tarafından tutulan hesaplar kurum (şirket, ortaklık, trust veya vakıf gibi bir tüzel kişi) hesabı olarak nitelendirilmiştir. Öte yandan 43'üncü maddede bildirim yapacak finansal kuruluş tarafından 30/06/2017 tarihi itibariyle tutulan hesap mevcut hesap olarak tanımlanmıştır. Bildirim yapacak finansal kuruluşun tuttuğu finansal hesap 01/07/2017 tarihinde veya bu tarihten sonra açılmış ise bu hesap 44'üncü madde uyarınca yeni hesaptır.

Otomatik bilgi değişiminin sistematiğinde temel olarak kurumlar finansal kuruluş ya da finansal olmayan kuruluş (FOK) olarak değerlendirilir, finansal olmayan kuruluşlar da gelirlerinin niteliğine göre aktif ya da pasif FOK şeklinde ayrıma tabi tutulur. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın hazırladığı söz konusu tebliğde Aktif FOK, FATCA Anlaşmasındaki tanım ile benzer temelde açıklanmış ve bu kuruluşların 41'inci maddenin 2'nci fıkrasına göre aşağıdaki şartları taşıması gerektiği belirtilmiştir:

- FOK'un hisse senetlerinin, kurulu menkul kıymetler piyasasında düzenli olarak alınıp satılıyor olması gerekir.
- FOK bir kamu kurumu, uluslararası örgüt veya merkez bankasının tamamen sahip olduğu bir kurum olmalıdır.

[233] T.C. Resmi Gazete, **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:464),** 24 Aralık 2015 gün, 29572 sayı.

- Mukim olduğu ülkede özel olarak din, hayır, bilim, sanat, kültür, atletizm veya eğitim amacıyla kurulmuş ve özellikle sosyal refahı arttırmak amacıyla faaliyet gösteren bir örgüt olmalıdır.
- Mukim olduğu ülkede gelir vergisinden muaf olmalıdır.
- Gelirleri ve varlıkları üzerinde mülkiyet veya intifa hakkı bulunan hissedarı veya üyeleri olmamalıdır.

3.2.1.1.5.1. Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Mevcut bireysel hesaplarda inceleme yöntemleri FATCA Anlaşmasında olduğu gibi, hesapların düşük değerli veya yüksek değerli olmasına göre değişiklik göstermektedir. Bunların yanında herhangi bir şekilde incelenmesi, tanımlanması veya bildirilmesi gerekmeyen hesaplar da vardır. Buna göre taslak tebliğin 49'uncu maddesi uyarınca, bildirim yapacak finansal kuruluşun sözleşmelerin satışını, bildirim yapılan ülke mukimlerine yapmasının mevzuat açısından mümkün olmaması koşuluyla nakdi değer sigorta sözleşmesi ve anüite sözleşmelerinin tutulduğu bir mevcut bireysel hesabı incelemesi, tanımlaması veya bildirmesi gerekmemektedir.

3.2.1.1.5.1.1. Düşük Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 50'nci maddesinde raporlanması gereken düşük değerli hesabın tanımı yapılmıştır. Buna göre, 30/06/2017 tarihi itibariyle toplam bakiyesi 1.000.000 doları aşmayan mevcut bireysel hesaplar düşük değerli olarak kabul edilmiş ve bireysel hesap sahibinin bildirim yapacak finansal kuruluşun kayıtlarındaki güncel ikametgah adresi ile mukimliği saptanarak raporlama yapılıp yapılmayacağının tespit edileceği ifade edilmiştir.

Bireysel hesap sahibinin kanıt niteliğindeki belgelerle (kimlik kartı, sürücü belgesi, mukimlik belgesi, elektrik faturası gibi.) ikametgah bilgisine erişilemiyorsa 52'nci maddede açıklanan elektronik kayıt araştırmasına geçilecektir. Burada elektronik olarak taranabilir verilerde yabancı ülke mukimliğine işaret eden göstergeler için araştırma yapılacaktır.

Unutulmamalıdır ki, bildirimi zorunlu bir mevcut bireysel hesap sahibinin bildirimi zorunlu kişi olma durumu sona ermedikçe hesabının, sonraki tüm yıllarda da bildirimi zorunlu hesap olarak değerlendirilmesine devam edilecektir.

3.2.1.1.5.1.2. Yüksek Değerli Mevcut Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 53'üncü maddesinde, 30/06/2017 tarihi veya takip eden herhangi bir yılın 31 Aralık günü itibarıyla toplam bakiyesi 1.000.000 doları aşan mevcut bireysel hesap olarak tanımlanan yüksek değerli hesaplar için 54 ila 60'ncı maddelerde açıklanan gelişmiş inceleme yöntemlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda bildirim yapacak finansal kuruluş yüksek değerli hesaplardan bildirimi zorunlu olan hesabı tespit etmek için, tuttuğu elektronik olarak taranabilir verileri düşük değerli mevcut bireysel hesaplarda olduğu gibi;

- Bildirim yapılan ülkedeki güncel bir posta veya ikametgah adresi
- Bildirim yapılan ülkede en az bir telefon numarası bulunması ve Türkiye'de herhangi bir telefon numarasının olmaması
- Bildirim yapılan ülkede tutulan bir hesaba para transferi yapılmasına yönelik düzenli talimat bulunması
- Bildirim yapılan ülkede adresi bulunan bir kişiye verilmiş geçerliliğini koruyan bir temsil veya imza yetkisi

göstergeleri için inceleyecektir. Elektronik kayıt araştırması sonucunda veri tabanlarında yukarıdaki tüm bilgilerin tutulduğundan emin olunursa FATCA'da olduğu gibi evrak üzerinde kayıt araştırmasına gerek kalmayacaktır.

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağında madde 56'ya göre elektronik veri tabanlarında söz konusu bilgiler tutulmuyorsa evrak üzerinde kayıt araştırmasına başvurulacak ve müşterinin güncel ana dosyası ve hesapla ilgili kanıt niteliğindeki belgeler (güncel hesap açma sözleşmesi, geçerliliğini koruyan bir düzenli para transferi talimatı gibi) incelenecektir.

Bir yüksek değerli mevcut bireysel hesabın bildirimi zorunlu hesap olup olmadığının tespiti, FATCA'daki gibi ilişki yöneticisi araştırmasıyla da yapılabilir. Taslak tebliğin 57'nci maddesine göre, ilişki yöneticisi; finansal kuruluşun çalışanı olup belirli hesap sahiplerinin hesapla ilgili işlemlerinden düzenli olarak sorumlu olan ve hesap sahiplerine bankacılık konularında danışmanlık yapan kişileri ifade eder. Dolayısıyla yüksek değerli hesaplarda doğru bilgi için ilişki yöneticisine başvurulabilecektir.

3.2.1.1.5.2. Yeni Bireysel Hesaplara İlişkin Durum Tespiti

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 62'nci maddesine göre yeni bireysel hesapların, bildirimi zorunlu hesaplar olarak tanımlanması için hesap açılışında, hesap sahibinin mukimliğinin tespit edilmesine olanak sağlayan hesap açılış işlemlerinin bir parçası olarak kişisel beyanının alınması ve hesap açılışıyla ilişkili olarak elde edilen bilgiler temelinde bu kişisel beyanın uygunluğunun teyit edilmesi gerekmektedir.[234] Kişisel beyana göre hesap sahibinin bildirim yapılan ülkenin mukimi olduğunun belirlenmesi durumunda hesap, bildirimi zorunlu hesap olarak değerlendirilecektir.

Taslak tebliğde yeni bireysel hesapların tespitinde başvurulacak yöntem için yapılan açıklamalar, Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasında (FATCA Anlaşması) yeni bireysel hesaplar için uygulanacak hükümlerle aynıdır. Ancak Anlaşmada incelenmesi, tanımlanması ve bildirilmesi gerekmeyen yeni bireysel hesaplara yer verilmişken taslak tebliğde böyle bir ayrım yapılmamıştır. Nitekim OECD'nin 2014 yılında yayımladığı Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standart çalışmasında da yeni bireysel hesaplar için bir inceleme sınırı öngörülmemiştir.

3.2.1.1.5.3. Mevcut Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 63'üncü maddesinde, 30/06/2017 tarihindeki toplam hesap bakiyesi veya değeri 250.000 dolar ve altında olan mevcut kurum hesaplarının bakiyesinin veya değerinin 250.000 doları aşıncaya kadar incelenmesine, tanımlanmasına veya bildirilmesine gerek olmadığı belirtilmiştir. Devamında söz konusu tarih ile bu tarihi takip eden herhangi bir takvim yılının son günü itibariyle toplam hesap bakiyesinin veya değerinin 250.000 doları aşması halinde hesapların inceleme tabi tutulacağı ifade edilmiştir.

Taslak tebliğde Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasında olduğu gibi mevcut kurum hesapları için düşük değerli-yüksek değerli hesap ayrımına gidilmemiştir. Bunun yanında Anlaşmada mevcut kurum hesaplarının incelenmesi için belirlenen eşik değerlerin daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

[234] Taslak tebliğde madde 62'ye göre Aklama Suçu ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele/Müşterini Tanı İlkesi" uyarınca toplanan her türlü belge hesap açılışında alınan bilgelere dahildir.

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı madde 64 uyarınca, "Aklama Suçu ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele/Müşterini Tanı İlkesi"ne uygun olarak toplanacak bilgiler hesap sahibinin bildirim yapılan ülkenin mukimi olup olmadığının belirlenmesi için incelenecektir. Mukimi olması durumunda hesap, bildirimi zorunlu hesap olarak değerlendirilecektir. Ayrıca FATCA'da olduğu gibi pasif FOK'u kontrol eden kişilerden[235] herhangi birinin bildirimi zorunlu kişi olması durumunda hesabın, bildirimi zorunlu hesap olarak değerlendirileceği aşikardır.

3.2.1.1.5.4. Yeni Kurum Hesaplarına İlişkin Durum Tespiti

Yeni kurum hesaplarının bildirilecek zorunlu hesap olup olmadığının tespiti, tıpkı mevcut kurum hesaplarının tespiti gibidir. Yani yeni kurum hesaplarının, bildirimi zorunlu hesaplar olarak tanımlanması için öncelikle;

- Kurumun bildirimi zorunlu kişi olup olmadığının belirlenmesi
- Kurumun bildirimi zorunlu kişiler tarafından kontrol edilen bir pasif FOK olup olmadığının tespit edilmesi

gerekecektir. Bunun için Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının 70'inci maddesi dikkate alınacaktır.

Sonuç olarak Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı incelendiğinde finansal hesaplar için eşik değerler ve bunlara yönelik inceleme yöntemleri belirlenirken, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın OECD'nin 2014'te yayımladığı Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standart çalışmasını dikkate aldığı görülmektedir. Diğer taraftan taslak tebliğ ile Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşması karşılaştırıldığında hangi inceleme yöntemlerinin kullanılacağına karar verilmesi için belirlenen eşik değerlerin Anlaşmada daha ayrıntılı düzenlendiği göze çarpmaktadır.

3.2.1.1.6. Uyumsuzluk ve Yaptırım

Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağının "Uyumsuzluk ve Yaptırım" başlığını taşıyan 75'inci maddesi uyarınca; finansal kuruluşlar tarafından bildirim zorunluluğuna uyulmaması, eksik ve yanıltıcı bildirimde

[235] Taslak tebliğde madde 66'ya göre "kontrol eden kişiler", bir kurum üzerinde kontrole sahip gerçek kişileri ifade eder.

bulunulması ve bildirimler için belirlenen süre ve usul esaslarına riayet edilmemesi durumunda bu kuruluşlara her bir bildirim için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 355'inci maddesi hükümleri çerçevesinde özel usulsüzlük cezası uygulanacaktır.

ABD'nin FATCA düzenlemesinde raporlama yükümlülüğüne uymayan finansal kuruluşlar için yaptırım olarak stopaj uygulaması getirilmiştir. ABD ile imzaladığımız FATCA Anlaşmasının 5'inci maddesinde, bir tarafın uyumsuzluk göstermesi durumunda öncelikle bu tarafın yetkili makamının kendi iç mevzuatını uygulaması beklenecektir. Bildirim yapan finansal kuruluşun ciddi uyumsuzluğu varsa durum diğer tarafın yetkili makamına bildirilecektir. Bildirim yükümlülüğüne uymayan Türk finansal kuruluşu ise ciddi uyumsuzluğun ilk bildiriminden sonraki 18 aylık süre içinde yaptırımların sonuç vermemesi halinde ABD, bildirim yapan Türk finansal kuruluşunu "katılımcı olmayan finansal kuruluş" olarak değerlendirecek ve söz konusu kuruma yapılan ödemelere vergi kesintisi uygulayacaktır.

3.2.2. Türkiye-CBC Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması

OECD'nin otomatik bilgi değişimine yönelik imzaya açtığı anlaşmalardan bir diğerinin ülke bazlı raporların otomatik değişimine ilişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması olduğu belirtilmişti. Kısaca CBC MCAA olarak adlandırılan bu anlaşmanın Türkiye tarafından henüz imzalanmamış olmasına rağmen anlaşmanın her an imzalanabileceği ihtimaline karşın gerekli mevzuat çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda Gelir İdaresi Başkanlığı 16 Mart 2016 tarihinde hazırladığı 3 seri numaralı "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı"nı kamuoyuyla paylaşmıştır. Taslağın geliştirilmesi ve yayına hazır hale getirilmesi için mevcut taslakta yer alan konulara ve değişikliklere katkıda bulunulması amacıyla paydaşlardan görüş ve öneriler talep edilmiştir.

Tebliğ taslağının amacı, BEPS Projesinin 13'üncü eylemi ile getirilen düzenlemelerin Türkiye'nin mevcut transfer fiyatlandırması mevzuatına uyarlanmasıdır. Taslak tebliğ, 18.11.2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 1 seri numaralı Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ'in "7.1- Yıllık Belgelendirme" başlıklı bölümünde değişiklik yapmakta ve Türkiye'de mukim çok uluslu şirketler için 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren geçerli olacak "Ana Rapor", "Ülke Raporu" ve "Ülke Bazlı Rapor" şeklinde üç aşamalı yeni bir transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülüğü

planlamaktadır.[236] Böylelikle, OECD tarafından öngörülen dokümantasyon kurallarıyla uyumlu ve mevcut düzenlemeye göre oldukça geniş bir transfer fiyatlandırması raporlama standardına geçilmesi hedeflenmiştir. Burada konunun daha iyi anlaşılması açısından, Türk mevzuatında var olan ve halihazırda uygulanan belgelendirme prosedürleri anlatıldıktan sonra taslak tebliğle getirilmeye çalışılan yeni birtakım düzenlemelerin açıklamasına geçilecektir.

3.2.2.1. Türk Vergi Mevzuatında Mevcut Belgelendirme Yükümlülüğü

Gelir İdaresi Başkanlığınca çıkarılan 1 seri numaralı "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ" transfer fiyatlandırmasında belgelendirme esaslarını ortaya koymaktadır. Transfer fiyatlandırmasında belgelendirme ile amaçlanan, transfer fiyatlandırmasına ilişkin sürecin anlaşılması ve hesaplamaların ayrıntılarının gösterilmesidir. Bu yüzden mükellefler tarafından emsallere uygunluk ilkesi doğrultusunda işlem yapıldığını gösteren bilgi ve belgelerin hazırlanması ve idareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara istek üzerine ibraz edilmek için hazır tutulması zorunludur.[237] Aksi takdirde, idareye ibraz etme zorunluluğu getirilen bilgi ve belgeleri belirlenen sürelerde vermeyenler hakkında, finansal kuruluşların ortak raporlama standartları kapsamında bildirim zorunluluğuna uymamaları durumunda başvurulan Vergi Usul Kanununun cezalara ilişkin hükümleri uygulanacaktır.[238]

Tebliğin "yıllık belgelendirme" başlıklı bölümünde kurumlar vergisi mükelleflerinin, ilişkili kişilerle bir hesap dönemi içinde yaptıkları mal veya hizmet alım ya da satım işlemleri ile ilgili olarak doldurması gereken formlar belirtilmiştir. Buna göre, mükelleflerin *Transfer Fiyatlandırması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form*'u doldurmaları ve yıllık kurumlar vergisi beyannamesi ekinde (beyanname verme süresi olan hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar) bağlı olunan vergi dairesine vermeleri gerekmektedir.[239]

---

[236] Ernst&Young, "2016 başından itibaren geçerli olacak yeni transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülükleri hakkında Tebliğ Taslağı yayınlandı.", **026 sayılı Sirküler,** 2016.

[237] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Rehber,** Kasım 2010, Yayın No: 114, www.gib.gov.tr (Erişim Tarihi: 17 Mart 2018), s. 13.

[238] T.C. Resmi Gazete, **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ (Seri No: 1),** 18 Kasım 2017 gün, 26704 sayı.

[239] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Rehber,** Kasım 2010, Yayın No: 114, www.gib.gov.tr (Erişim Tarihi: 17 Mart 2018), s. 13.

Tebliğde kurumlar vergisi mükelleflerine Transfer Fiyatlandırması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form'un haricinde *Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu* hazırlama yükümlülüğü de getirilmiştir. Buna göre;

- Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'na kayıtlı mükellefler bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptıkları yurt içi ve yurt dışı işlemlerine
- Diğer kurumlar vergisi mükellefleri bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptıkları yurt dışı işlemlerine
- Serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükellefleri ise bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptıkları yurtiçi işlemlerine
- Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'na kayıtlı mükellefler ve diğer kurumlar vergisi mükellefleri bir hesap dönemi içinde serbest bölgelerdeki mükellefler ile yaptıkları olan yurtiçi işlemlerine

ilişkin olarak kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresine kadar hazırlayacakları Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporunu istenmesi durumunda idareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara ibraz etmek zorundadır.[240]

Tebliğe göre yukarıda sayılan mükelleflere ek olarak gelir vergisi mükellefleri de ilişkili kişilerle yaptıkları yurt içi ve yurt dışı işlemlerine dair bilgi ve belgeleri istenmesi durumunda ibraz etmekle yükümlüdürler.

3.2.2.2. Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporunda Bulunması Zorunlu Olan Bilgiler

Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu, Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğde yer alan ve tebliğin Ek 3'ünde gösterilen başlıklar dikkate alınarak hazırlanacaktır. Özetle mevcut tebliğin 7.1.-Yıllık Belgelendirme başlıklı bölümü uyarınca transfer fiyatlandırması dokümantasyonunda kullanılacak bazı bilgi ve belgeler şöyle olmalıdır:

- Mükellefin faaliyetlerinin tanımı, organizasyon yapısı (merkez, şube) ve ortakları, sermaye yapısı, içinde bulunduğu sektör, ekonomik ve hukuki geçmişi hakkında özet

[240] T.C. Resmi Gazete, **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ (Seri No: 1),** 18 Kasım 2017 gün, 26704 sayı.

bilgiler, ilişkili kişilerin tanımı (vergi kimlik numaraları, adresleri, telefon numaraları vb.) ve bu kişiler arasındaki mülkiyet ilişkilerine ilişkin bilgiler

- Üstlenilen işlevleri, sahip olunan riskleri ve kullanılan varlıkları içeren tüm bilgiler
- İşlem konusu yıla ilişkin ürün fiyat listeleri, üretim maliyetleri
- İşlem konusu yıl içinde ilişkili ve ilişkisiz kişilerle yapılan işlemlerin miktarı ile fatura, dekont ve benzeri belgeler
- İşlem konusu yıl içinde ilişkili kişilerle yapılan tüm sözleşme örnekleri ve İlişkili kişilere ait özet mali tablolar
- İlişkili kişiler arasındaki işlemlere uygulanan şirket içi fiyatlandırma politikası
- İlişkili kişiler tarafından farklı muhasebe standartları ve yöntemleri kullanılıyor ise bunlara ilişkin bilgi
- Gayri maddi varlıkların mülkiyetine ve alınan veya ödenen gayri maddi hak bedellerine ilişkin bilgi
- Kullanılan transfer fiyatlandırması yönteminin seçilme nedeni ve uygulanmasına ilişkin bilgi ve belgeler (iç ve/veya dış emsaller, karşılaştırılabilirlik analizi),
- Emsallere uygun fiyat ya da kâr marjının saptanmasında kullanılan hesaplamalar ve yapılan varsayımlara ilişkin ayrıntılı bilgiler

Ayrıca idarenin gerekli gördüğü takdirde mükelleften bunlar dışında bilgi ve belge talebinde bulunabileceği tebliğde not edilmiştir.

3.2.2.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı'nın Getirdiği Yenilikler

Çalışmaları devam eden Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı ile getirilen değişikliklere bakılacak olursa, mevcut Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğin "7.1-Yıllık Belgelendirme" başlıklı bölümüne "Tanımlar" başlıklı bölüm eklenmiş ve grup, çok uluslu şirketler grubu, işletme, raporlayan işletme, vekil işletme gibi terimlerin tanımlaması yapılmıştır. Ana rapor, ülke raporu ve ülke bazlı raporlama koşulları anlatılarak Türkiye'de mukim çok uluslu şirketlerin çok kademeli bir belgelendirme yapmalarını sağlayacak yasal alt yapı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Öte yandan, OECD'nin BEPS kapsamındaki 13'üncü eylemi ile getirilen yerel raporlama (ülke raporu), ülkemizde 2007 yılından beri yürürlükte olan transfer

fiyatlandırmasına ilişkin 1 ve 2 seri numaralı tebliğler ile düzenlenerek her mali yıl için mükelleflerden talep edilmektedir. Ancak OECD'nin geliştirdiği ülkeye özgü belgelendirme genel olarak, 1 seri numaralı tebliğe göre belgelendirmede istenen bilgi ve belgelere kıyasla daha geniş bir kapsama sahiptir.[241]

3.2.2.3.1. Ana Rapor

3 seri numaralı Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağında belirtildiği üzere; çok uluslu işletmeler grubu kapsamında olan ve bir önceki hesap dönemi sonu bilançosundaki aktif büyüklüğü ve gelir tablosundaki net satış hasılat tutarı 250 milyon TL ve üzerinde olan kurumlar vergisi mükelleflerince, kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresini takip eden ikinci ayın sonuna kadar hazırlanacak ve bu süre sona erdikten sonra talep edilmesi durumunda idareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara verilecek olan rapordur. Ana rapor aşağıdaki 5 ana kategoriden oluşmakta ve OECD'nin Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlamaya İlişkin Final Raporu'nda belirtilen başlıkları içermektedir:[242]

- Tüm grup şirketleri açısından organizasyon yapısı
- Ticari faaliyetlerin tanımı
- Sahip olunan gayri maddi varlıklar
- Grup içi finansal işlemler
- Grubun finansal ve vergi durumu

Ana rapora ilişkin bu 5 kategori altında toplanacak bilgi ve belgeler, çalışmanın ikinci bölümünde açıklanan OECD'nin öngördüğü bilgi ve belgeler doğrultusunda belirlenmiştir. Diğer taraftan Türkiye'de 250 milyon TL'lik haddi aşan mukim mükellef sayısının çokluğu düşünüldüğünde Ana raporun büyük bir mükellef grubu için yükümlülük getireceği tahmin edilmektedir.

---

[241] PWC, "Transfer Fiyatlandırmasında Belgelendirme ve Ülkeye Özgü Raporlama: OECD Taslak Raporu", **PWC Vergi Bülteni**, No: 2014/13, Şubat 2014, s. 9.

[242] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı (Seri No:3),** 2017, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuatek/3serinolu/3seritransfertaslak.pdf (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2017), s. 3.

3.2.2.3.2. Ülke Raporu

Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağında "7.1.2-Ülke Raporu" başlığında, kurumlar vergisi mükelleflerinin hazırlaması gereken 3 forma yer verilmiştir. Buna göre; [243]

I. Türkiye'de mukim kurumlar vergisi mükelleflerinin ilişkili kişilerle bir hesap dönemi içinde yaptıkları mal veya hizmet alım ya da satım işlemleri tutarının 30 bin TL'yi aşması (30 bin TL dahil) durumunda bu işlemlere ilişkin *"Transfer Fiyatlandırması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form*"u doldurmaları gerekmektedir. Doldurulacak olan form kurumlar vergisi beyannamesi ekinde bağlı bulunulan vergi dairesine gönderilecektir.

II. Kurumlar vergisi mükelleflerinden bir önceki hesap dönemi sonu bilançosundaki aktif büyüklüğü ve gelir tablosundaki net satış hasılat tutarı 100 milyon TL ve üzerinde olanların, bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle 30 bin TL'yi aşan işlemlerine yönelik *"İlişkili Kişilerle Yapılan İşlemlere İlişkin Transfer Fiyatlandırması Formu"*nu hazırlamaları gerekmektedir. Hazırlanan rapor kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresini takip eden ikinci ayın sonuna kadar da elektronik ortamda ibraz edilmelidir.

III. Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'na kayıtlı mükellefler ile serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptıkları yurt içi ve yurt dışı işlemleri ile diğer vergi dairelerine kayıtlı kurumlar vergisi mükelleflerinin bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptıkları yalnızca yurt dışı işlemlere ilişkin *"Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu"*nu kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresine kadar hazırlamaları gerekmektedir.

Mevcut 1 seri numaralı transfer fiyatlandırması genel tebliğinde kurumlar vergisi mükelleflerinin hazırlamaları gereken raporlar, yukarıda açıklanan üç formdan sadece ikisi olarak belirlenmiştir. Bu iki formun dışında ilave olarak mükelleflere *İlişkili Kişilerle Yapılan*

[243] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı (Seri No:3),** 2017, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuatek/3serinolu/3seritransfertaslak.pdf (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2017), s. 4.

*İşlemlere İlişkin Transfer Fiyatlandırması Formu*nu hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin mevcut tebliğde sadece ilişkili kişilerle yapılan yurtiçi işlemlerine yönelik raporlama yapmaları söz konusudur. Taslakla yapılan değişiklikle serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerine hem yurt içi hem de yurt dışı ilişkili işlemleri için raporlama zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca yeni taslak düzenleme ile mükelleflerin form hazırlamasına 30 bin TL'lik sınır konulmuş, sınırlama ile form hazırlanacak işlem sayısının azalması sonucu mükelleflere kolaylık sağlanmıştır. Artık 30 bin TL'lik sınırı geçmeyen mükellefler için form hazırlama gereği kalmayacaktır.[244]

3.2.2.3.3. Ülke Bazlı Raporlama

Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağında "7.1.3-Ülke Bazlı Raporlama" başlığı uyarınca ülke bazlı rapor, bir önceki hesap döneminin konsolide edilmiş finansal tablolarına göre toplam konsolide grup geliri 2 milyar 37 milyon TL ve üzerinde (750 milyon avro karşılığı) olan çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye'de mukim nihai ana işletmesi tarafından elektronik ortamda verilmesi gereken rapordur. Raporun hesap döneminden sonraki on ikinci ayın sonuna kadar elektronik ortamda verilmesi gerekmektedir. Taslak tebliğde raporda olması gereken bilgiler 2 grup halinde belirtilmiştir. Bu bilgiler OECD'nin Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlamaya İlişkin Final Raporu'nda belirtilen bilgilerle aynıdır.

Taslakta ilk ülke bazlı raporlamanın, 2016 hesap dönemi için, 31 Aralık 2017 tarihine kadar yapılacağı ifade edilmiştir. Türkiye'de mukim nihai ana işletmenin özel hesap dönemine tabi olması durumunda, ilk ülke bazlı raporlamayı 1 Ocak 2016'dan sonra başlayan hesap dönemi için yapacağı belirtilmiştir. Taslakta ayrıca ülke bazlı raporlama bilgilerinin, Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşmalar çerçevesinde karşılıklı olarak diğer ülke vergi idareleri ile paylaşılabileceğine değinilerek otomatik bilgi değişimine işaret edilmiştir.

OECD'nin BEPS çalışmasının ana prensiplerinden olan şeffaflığın artırılmasına yönelik atılan en somut adımlardan olan ülke bazlı raporlama, bilgilerin bu kadar detaylı ve doğru şekilde çıkarılması, toplanması ve raporlanması açısından dünya üzerindeki birçok çok

[244] PWC Bülten, **3 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağının Getirdiği Yenilikler,** Nisan 2016, www.pwc.com.tr (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2017).

uluslu şirkete ve Türkiye'de kapsama giren birçok mükellefe ilave bilgi ve beyan yükümlülüğü getirmektedir.

3.2.2.4. Ülke Bazlı Raporlama Karşısında Çok Uluslu Türk Şirketlerinin Durumu

Ülke bazlı raporlamanın uluslararası yasal alt yapısı olan Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasının Türkiye tarafından henüz imzalanmaması ve ilgili yerel düzenlemenin taslak halinde olması çok uluslu Türk şirketlerini ülke bazlı raporlama yükümlülüğü karşısında zor duruma sokmaktadır.

Türkiye'de ülke bazlı raporlamayla ilgili yasal düzenleme yapılması durumunda, toplam konsolide grup geliri 2 milyar 37 milyon TL ve üzerinde olan çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye'de mukim nihai ana işletmesinin gerekli bildirimi tüm grup şirketleri adına Türk vergi idaresine yapacağı aşikardır. Türkiye'de herhangi bir yasal düzenleme yapılmaması halinde ise ülke bazlı raporlamaya ilişkin bildirim diğer ülkelerde yapılacaktır.[245]

Ana merkezi Türkiye'de bulunan çok uluslu bir Türk şirketinin ülke bazlı raporlamayı uygulamaya koymuş bir ülkede iştiraki varsa; Türk mevzuatında ülke bazında raporlama zorunluluğu bulunmaması, Türkiye ile iştirakin bulunduğu ülke arasında otomatik bilgi değişim anlaşmasının (CBC MCAA) olmaması ya da anlaşma olmasına rağmen çeşitli nedenlerle bilgi değişimimin yapılamaması sebebiyle bu iştirakin ülke bazlı raporu hazırlayıp ilgili ülke vergi idaresine sunması gerekmektedir.[246] Söz konusu ülke dışındaki başka ülkelerde gruba bağlı iştirakler bulunması durumunda, tüm iştirakler adına yine bu ülkede raporlama yapılacaktır. Eğer bu ülkeler Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasına taraf değillerse, raporların değişimi yapılamayacağından diğer ülkelerdeki mukim grup şirketleri kendi bulundukları ülkelerde ayrı ayrı raporlama yapacaklardır.[247]

Ana merkezin bulunmadığı ancak iştiraklerinin Türkiye'de olduğu bir grup şirketinin Türkiye'de raporlama yapması ise; Türkiye'nin ülke bazlı raporlamayı kabul etmesi ve uygulamaya geçmesi koşuluyla, Türkiye ile nihai ana şirketin mukim olduğu ülke arasında

---

[245] Centrumconsulting, "Ülke Bazlı Raporlama (CBCR) Kapsamında Çok Uluslu Türk Şirketlerinin Yükümlülükleri", **Uluslararası Vergi Bülteni,** 2016, www.centrumdenetim.com (Erişim Tarihi: 23 Şubat 2018).

[246] Ernst & Young, "20 Soruda Türkiye'de Yeni Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon Yükümlülüğü", **Vergide Gündem,** www.vergidegundem.com (Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018).

[247] Ernst & Young, "Ülke Bazında Raporlama (Country-By-Country Reporting- Cbcr) Uygulamasını Transfer Fiyatlandırması Mevzuatına Almış Ülkelerdeki İştiraki Olan Türkiye Merkezli Şirketleri 2016 Yılında Bekleyen Yükümlülükler", **009 sayılı Sirküler,** 2016.

otomatik değişime ilişkin anlaşmanın olmaması veya nihai ana şirketin mukim olduğu ülke idaresinin ülke bazlı raporlama mevzuatını yürürlüğe koymaması durumunda söz konusu olacaktır.[248]

Görüldüğü üzere Türkiye, ülke bazlı raporların otomatik değişimine ilişkin anlaşmayı imzalamasa ve bu konudaki yasal düzenlemeyi yürürlüğe koymasa bile çok uluslu Türk şirketlerinin, iştiraklerinin bulunduğu diğer ülkelerin vergi idarelerine raporlama yapmaları gerekecektir. Şirketler yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde diğer ülke idareleri tarafından usulsüzlük cezaları uygulamasıyla karşı karşıya kalabileceklerdir.

Öte yandan OECD tarafından BEPS'in 13'ncü eylemine yönelik ilk yıllık akran değerlendirmesi yapılmış ve 23 Mayıs 2018'de birinci aşama akran değerlendirmesi raporu yayımlanmıştır. Rapor, öncelikle ülke bazlı raporlama için gerekli olan iç yasal ve idari çerçeveye odaklanmıştır. 12 Ocak 2018'e kadar sağlanan bilgilere dayanarak oluşturulan rapor, 95 OECD/G20 Kapsayıcı Çerçeve üyesinin söz konusu asgari standardın uygulanmasına ilişkin kapsamlı bir incelemesini içermektedir. OECD/G20 Kapsayıcı Çerçevesinin tüm üyelerinin incelenmesini içeren ikinci yıllık akran değerlendirmesi ise 2018 Nisan ayında başlatılmış olup ikinci değerlendirmede ülke bazlı raporların değişimine ve gizlilik kurallarının uyulmasına odaklanılacaktır.[249]

Akran değerlendirmesi raporunun Türkiye için ayrılan bölümünde, Türkiye'nin ülke bazlı raporlama için henüz yasal ve idari altyapısını tamamlamadığı ve 2018 yılında ülke bazlı raporlama yapamayacağı belirtilmiştir. Türkiye'nin en kısa sürede eksiklikleri tamamlaması tavsiye edilmiştir. Aksi takdirde standarda uyumsuz ülkelere yönelik tedbirler 2020 yılında değerlendirmeye başlanacaktır.[250] Bununla birlikte Türk Gelir İdaresi halihazırda taslak tebliğ çalışmalarını askıya almış durumdadır. Taslağın yürürlüğe girmesine yönelik herhangi bir çalışma yakın zamanda gözükmemektedir.

---

[248] Centrumconsulting, "Ülke Bazlı Raporlama (CBCR) Kapsamında Çok Uluslu Türk Şirketlerinin Yükümlülükleri", **Uluslararası Vergi Bülteni,** 2016, www.centrumdenetim.com (Erişim Tarihi: 23 Şubat 2018).

[249] OECD, "OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS", **Progress Report July 2017-June 2018,** OECD Publishing, 2018, s. 2.

[250] OECD, **Country-by-Country Reporting – Compilation of Peer Review Reports (Phase 1)**, OECD Publishing, 2018, s. 711.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ DEĞİŞİMİNDE VERGİ MAHREMİYETİ

Bilgi değişiminin BEPS Eylem Planı ile ülkelerin önemli taahhütleri arasına girmesiyle birlikte, artan şeffaflığın getirdiği bir sonuç olarak mükelleflerin vergi mahremiyeti konusundaki endişeleri artmıştır. Bilindiği üzere mükellefin "bilgi verme ödevi ile vergi mahremiyeti" konusu doktrinde çokça çalışılmış ve yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Bu çalışmada vergi mahremiyeti, uluslararası bilgi değişimi açısından incelenmesi gereken bir konu olarak ele alınmış, tezin bu dördüncü ve son bölümünde vergi mahremiyetinin sınırları çizilerek bilgi değişimi çerçevesinde değerlendirmesi yapılmıştır.

4.1. Vergi Mahremiyeti Kavramı

Vergi idareleri arasındaki otomatik bilgi değişiminin uluslararası alanda gerçekleştirilmesini sağlayan araçların ve bunlara istinaden yapılan taahhütlerin artması mükelleflere ilişkin bilgi mahremiyetinin irdelenmesini gerektirmektedir. Mahremiyet kelimesi, Türk Dil Kurumu'nun yaptığı tanımlamayla "gizlilik" anlamına gelmekte ve yanına geldiği kelime ile birlikte o şeyin gizliliğinin korunmasını ifade etmektedir. Bu doğrultuda vergi mahremiyeti kavramı mükellef bilgilerinin gizliliğinin korunması anlamına gelmekte, veri ve bilgilerin korunması bağlamında vergi idaresine güven duyulmasını sağlamaktadır.[251]

Vergi mahremiyeti esas olarak Anayasanın 20'nci maddesinde yer bulan "özel hayatın gizliliği" temel hakkıyla korunmaktadır. Bu maddenin ilk fıkrasına göre "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*"[252] Türk vergi mevzuatında vergi mahremiyetine yönelik çokça istisna bulunmakla birlikte[253] Anayasanın 20'nci maddesiyle özel yaşama saygı altında gizliliğin genel çerçevesinin çizilmesiyle mahremiyet güvence altına alınmıştır. Bu hak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin "Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı" başlıklı 8'inci maddesinde

[251] MÜHAK, **"Mükellef Hakkı Olarak Vergi Mahremiyeti"**, Ağustos 2014, http://www.vmhk.org.tr/mukellef-hakki-olarak-vergi-mahremiyeti/ (Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2018).

[252] T.C. Resmi Gazete. **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.** 9 Kasım 1982 gün, 17863 sayı.

[253] Funda Başaran Yavaşlar ve Oytun Canyaş, "Türkiye'de Vergi Şeffaflığı", **Vergi Dünyası Dergisi,** Sayı. 443, Temmuz 2018, s.18.

"*Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*"[254] şeklinde vücut bulmuştur.

Vergi hukukunda hem mükellefin hem de idarenin birbirine karşı yetki ve yükümlülükleri söz konusudur. Mükelleflerin vergi idaresine karşı bilgi verme yükümlülüğü varken, idarenin de bu bilgileri gizli tutma yani vergi mahremiyetine uyma yükümlülüğü vardır. Vergi mahremiyeti mükelleflerin temel haklarından biridir ve genel hak-özel hak ayrımında mükellefin özel hakları içerisinde yer almaktadır. Özel haklar, mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması sırasında karşılaştıkları özel durumlar ve işlemlere ilişkin olarak sahip oldukları vergi kanunlarında yer alan haklardır.[255]

Vergi mahremiyeti temel olarak vergi idaresi tarafından mükellefler hakkında edinilen bilgilerin;[256]

i. Güvenliğinin sağlanmasını
ii. Yetkili olmayan kişilere ifşa edilmemesini
iii. Diğer kişiler yararına kullanılmamasını

güvence altına aldığı için önem arz etmektedir. Nitekim Gelir İdaresi Başkanlığı'nın yayımladığı "Mükelleflerin Hakları ve Ödevleri Rehberi"nde vergi mahremiyeti; "*Vergi ile ilgili gizlilik kavramı, vergi uygulamasında görev alan memurların görevlerini ifa ederlerken mükelleflerin şahısları, ailevi durumları, servetleri, faaliyetleri ve faaliyet alanları, gelir durumları, meslek sırları ve benzeri durumlarıyla ilgili olarak öğrendikleri bilgilerin açıklanmaması ve kendileri ile üçüncü kişilerin kullanımına sunulmamasıdır.*" şeklinde yapılan açıklamayla yer bulmuştur.[257] Vergi Usul Kanununun vergi mahremiyetini koruma altına alan 5'inci maddesindeki tanımlamaya benzer bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere; mükellefin iş hayatıyla ilgili "ticari sır", özel hayatıyla ilgili "şahsi sır" ve meslek hayatıyla ilgili "mesleki

---

[254] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2018), s. 10.

[255] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Mükelleflerin Hakları ve Ödevleri Rehberi,** Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı Yayın No:185, Nisan 2014, www.gib.gov.tr (Erişim Tarihi: 6 Mayıs 2018), s. 7.

[256] Işıl Fulya Orkunoğlu Şahin, "Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasında Bir İstisna: "Vergi Mahremiyeti"", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı. 2, 2012, s. 201.

[257] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Mükelleflerin Hakları ve Ödevleri Rehberi,** Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı Yayın No:185, Nisan 2014, www.gib.gov.tr (Erişim Tarihi: 6 Mayıs 2018), s. 9.

sır" bilgileri vergi mahremiyetinin içeriğini belirlemektedir.[258] Vergi mükellefinin bu ticari, şahsi ve mesleki sırlarının açıklanması ise, yasa ile öngörülmesine ve demokratik toplum düzeninin gereklerine bağlıdır.[259]

Vergi mahremiyeti diğer bir deyişle "mükelleflere ilişkin bilgilerin gizliliği hakkı" çerçevesinde görevlilerin vergi kanunlarının uygulanması sırasında mükellefler hakkında elde ettikleri bilgiler, yalnızca kanunlarda belirtilen hallerde örneğin cebren tahsilata başvurulmasında, istatistiksel bilgi toplanmasında ya da uluslararası bilgi değişiminde kullanılabilir.[260] Bu doğrultuda vergi mahremiyeti konusu değişik olaylarla mahkemelere taşınmış, gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde birçok davaya konu olmuştur. Örnek vermek gerekirse Belçika'da vergi idaresi, mükellefinden gayrimenkul satışlarından elde ettiği geliri nasıl ve nereye harcadığını öğrenmek için bilgi talep etmiş, mükellef ise bu talebin özel yaşam hakkını ihlal ettiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine dava açmıştır. Mahkeme özel harcama belgeleri talebinin özel hayatın gizliliğine müdahale olduğunu kabul etmekle beraber vergi idaresinin harcama bilgilerini istemesinin mevzuatın amacına uygun ve kamu yararıyla orantılı olduğu gerekçesiyle meşru bulmuş, başvuruyu kabul etmemiştir.[261] Dolayısıyla bu tarz bir bilgi vergi idaresine verilecek ve şartlar mevcutsa gizlilik kuralları dahilinde uluslararası bilgi değişimine de konu olabilecektir.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere vergi mahremiyeti, devletin vergilendirme yetkisini kullanırken mükelleflerin hem özel hem de meslek hayatlarına müdahale ettiği durumlarda bu müdahalenin sınırını oluşturmakta ve mükellef bilgilerinin gizliliğini koruma altına almada gerekli zemini oluşturmaktadır. Bu amaçla devletler, kanunlarda düzenlemelere yer vermek suretiyle mükellef bilgilerinin ifşasını önlemeye çalışarak vergi mahremiyetini korumaktadırlar.

---

[258] Nihal Saban, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa İle Bir Vergi Hukuku Kavramını Okumak: Vergi Numarasına Dayalı Otomatik Bilgi İşlem Süreçleri", **XIII. Türkiye Maliye Sempozyumu-Anayasal Mali Düzen 14-16 Mayıs 1998**, Marmara Üniversitesi Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No. 12, İstanbul, 2000, s. 268.

[259] Billur Yaltı, **Vergi Yükümlüsünün Hakları**, Beta Yayınları, İstanbul, 2006, s. 167.

[260] Haluk Egeli ve Mehmet Dağ, "Türk Vergi Hukuku Açısından Mükellef Haklarının Değerlendirilmesi", **Maliye Dergisi,** Sayı. 163, 2012, s. 134.

[261] Billur Yaltı, **Vergi Yükümlüsünün Hakları**, Beta Yayınları, İstanbul, 2006, s. 171.

4.2. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Vergi Mahremiyeti

OECD, uluslararası bilgi değişimi ve şeffaflık standartlarını belirlerken, bilgi değişim mekanizmasının öncelikle elde edilen bilginin güvenilirliğini garanti etmede ve üçüncü kişilerin ve mükelleflerin haklarını korumada yeterli koşulları sağlaması gerektiğinin altını çizmiştir.[262]

OECD Model Vergi Anlaşmasının (Model Tax Convention on Income and on Capital) "Bilgi Değişimi", ABD Model Vergi Anlaşmasının (United States Model Income Tax Convention) ise "Bilgi Değişimi ve İdari Yardımlaşma" başlıklı 26'ncı maddelerinin ikinci, üçüncü ve beşinci fıkralarında vergi mahremiyetinin sınırları çizilmiş ve bilgilerin gizliliği güvence altına alınmıştır. Her iki Model Anlaşmanın söz konusu maddesinin ikinci fıkrasında "temel gizlilik kuralları", üçüncü fıkrasında "sırların açıklanmasının koşulları", beşinci fıkrasında ise "banka bilgisinin açıklanması" konularına açıklık getirilmiştir.

Akit Devletlerin bilgi değişiminde bulunurken vergi mahremiyeti ihlal etmemek adına ikinci fıkra gizlilik hükümleri temelinde, sırlara yönelik üçüncü ve banka bilgi gizliliğine yönelik beşinci fıkra hükümlerini dikkate almaları gerekecektir.

4.2.1. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Gizlilik Kuralları

Her iki anlaşmada da ikinci fıkraya göre; bir Akit Devlet tarafından temin edilen bilgi, bu Devletin kendi iç mevzuatı çerçevesinde elde ettiği bilgiler gibi gizli tutulacak ve yalnızca Akit Devletin vergi konularında görevli idari ve yargı mensuplarına verilebilecektir. Bu kişi veya makamlar, bilgileri yalnızca bu amaçlar doğrultusunda kullanacaklardır. Diğer taraftan söz konusu bilgiler mahkeme duruşmalarında veya adli kararlar alınırken bu kişi veya makamlarca açıklanabilecektir.[263] Bu fıkrada bilgi değişiminde mahremiyetin kapsamı belirtilmiş ve bilgilerin açıklanacağı kişilerle birlikte kullanılacağı amaçlara sınırlama getirilmiştir.

Bütün bunlarla birlikte Model Anlaşmaların aynı fıkrasında, bir Akit Devlet tarafından elde edilen bilginin, devletlerin her ikisinin kendi kanunlarına göre diğer amaçlar için

[262] OECD, "Tax Transparency", **Report on Progress,** OECD Publishing, 2017, s. 24.

[263] U.S. Department of the Treasury, **United States Model Income Tax Convention,** 17 Şubat 2016, https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Documents/Treaty-US%20Model-2016.pdf (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017), s. 64 ve OECD, **Model Tax Convention on Income and Capital**, Condensed Version, OECD Publishing, 2017, s. 45.

kullanılabilmesinin mümkün olması ve bilgiyi veren devletin yetkili makamının izin vermesi koşuluyla, Akit Devletler arasında yürürlükte olan karşılıklı hukuki yardımlaşma anlaşmasının hükümleri uyarınca, vergi dışı diğer amaçlar için de kullanabileceği ifade edilmiştir.[264] Yani bilgiyi alan devlet, bu bilgileri kendi iç mevzuatı çerçevesinde elde ettiği bilgilerde olduğu gibi üçüncü bir devlete açıklamayacak, Akit Devletler arasındaki çift taraflı anlaşmada bu gibi bir açıklamaya imkan veren açık bir hüküm bulunduğu takdirde paylaşılabilecektir. Alınan bilgilerin kara para aklama ile mücadele, yolsuzluk, terörizmin finansmanı ile mücadele gibi vergi dışı konularda kullanabilmesine ise yukarıda ifade edilen koşullar çerçevesinde izin verilebilecektir.[265]

Bilgiyi alan taraf vergi mahremiyeti kuralını ihlal ederse, yaptırım uygulayacak olan yine bu devlet olacak ve kendi idari ve cezai mevzuatını uygulayacaktır. Örneğin, Türkiye Almanya'dan bilgi temin ettiği takdirde, aldığı bu bilginin gizliliğini Türk mevzuatındaki hükümler (Vergi Usul Kanunu madde 5) uyarınca koruyacaktır. Diğer taraftan bilgi gizliliğinin ihlali durumunda karşı taraf uygun güvence verinceye kadar, talepte bulunulan devletin bilgi vermeyi askıya alma hakkı vardır.[266]

4.2.2. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Ticari ve Mesleki Sır

OECD ve ABD Model Vergi Anlaşmalarının ikinci fıkrası ile uluslararası alanda bilgi değişimi yapılırken Akit Devletten temin edilen bilgilerin başka bir devlete açıklanmaması koruma altına alınmıştır. Mahremiyet kapsamında üzerinde durulması gereken bir başka husus ise bilgi talep edilen devletin, bilgisi istenilen mükellef hakkındaki hangi bilgileri verip hangi bilgileri veremeyeceğidir. İşte Model Anlaşmaların 26'ncı maddelerinin üçüncü ve beşinci fıkralarında bu kısıtlamaların çerçevesi çizilmiştir.

Her iki Model Anlaşmanın söz konusu maddelerinin üçüncü fıkrasının c bendinde bilgi değişiminin, hiçbir şekilde bir Akit Devleti herhangi bir ticari, sınai, mesleki sırrı veya ticari işlemi aleni hale getiren bilgileri verme yükümlülüğü altına sokacak şekilde

[264] U.S. Department of the Treasury, **a.g.e.,** s. 64 ve OECD, **a.g.e.,** s. 45.

[265] OECD, **Update to Article 26 of the OECD Model Tax Convention and Its Commentary,** 2012, https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/120718_Article%2026-ENG_no%20cover%20(2).pdf (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2017).

[266] OECD, **Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Model Anlaşma**, Gelir İdaresi Başkanlığı (çev.), Kısaltılmış Basım, 2015, s. 372.

yorumlanamayacağı belirtilmiştir.[267] Çünkü vergi mahremiyeti aynı zamanda, vergi tatbikatı dolayısıyla öğrenilen ticari ve şahsi sırların mutlaka gizli kalacağı anlamına gelmekte ve vergiyle ilgili bilgi ve belge talebinin reddedilmesinin yasal gerekçesi olarak karşımıza çıkmaktadır.[268] Dolayısıyla üçüncü fıkranın c bendinde ifade edilen şey, bilgi istenilen devlete belli durumlarda bilgi vermeyi reddetme konusunda takdir yetkisi verildiğidir. Ancak c bendindeki bilgi vermeyi reddetme koşulları (ticari, sınai, mesleki sır) bilgi değişiminin faydasız olmaması açısından çok geniş kapsamda yorumlanmamalıdır.

Ticari sır, teşebbüslerin esas faaliyet konularıyla ilgili, ekonomik değere sahip olan üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken ve her türlü teknik sırrı içeren bilgi ve belge olarak tanımlanmaktadır.[269] Açıklanması mükellefe zarar verecek sırlardır. Bilgi değişiminde genellikle bu tür sırlara rastlanılmaz, çünkü bilgi değişimine konu olan defter ve belgelerdeki finansal bilgiler ticari sır içermez. Ancak bazı durumlarda finansal bilgilerin açıklanması bir ticari sırrı ortaya çıkarabilir. Örneğin bir formül banka tarafından tutulan bir kredi sözleşmesinde açıklanabilir. Bu gibi durumlarda ticari sırrı açıklayan bilgiler kayıtlardan çıkarılmalı ve kalan finansal bilgi gizlilik kuralları uyarınca değişime tabi tutulmalıdır.[270]

Üçüncü fıkra c bendinden, ticari sır gibi mesleki sırrı da ifşa eden bir bilgi alışverişinin olmayacağı anlaşılmaktadır. Buna göre bir Akit Devletin istediği bilgi avukatlar, hukuk danışmanları veya diğer hukuki temsilciler ile onların müvekkilleri arasında ve ayrıca iç mevzuatta koruma altında ise reddedilebilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus avukatlar, savcılar veya kabul edilen yasal temsilciler (veli, vasi, kayyım gibi) ile onların müşterileri arasındaki bilgilerin bu kişilerin sadece avukat, savcı ve diğer kabul edilen yasal temsilciler olarak görevlendirildiklerinde gizli olmasıdır. Temsilciliğin şirket ortağı, vakıf kurucusu, şirket yöneticisi gibi adlar altında olması durumunda bu kural geçerli değildir. Çünkü şirket yöneticisi gibi bir kişinin kimliği üzerine bilgi genelde gizli iletişim olarak korunmaz.

---

[267] U.S. Department of the Treasury, **United States Model Income Tax Convention,** 17 Şubat 2016, https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Documents/Treaty-US%20Model-2016.pdf (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017), s. 64 ve OECD, **Model Tax Convention on Income and Capital**, Condensed Version, OECD Publishing, 2017, s. 46.

[268] Serkan Ağar, "Vergi Mahremiyeti Vs. Bilgi Edinme Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi,** Sayı 2, 2012, s.369.

[269] Halit Kaan Ergüney, "Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti ve Banka Sırrı İle Karşılaştırılması", **Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul Üniversitesi SBE, 2014, s. 43.

[270] OECD, **Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Model Anlaşma**, Gelir İdaresi Başkanlığı (çev.), Kısaltılmış Basım, 2015, s. 376.

Bununla birlikte bilgi değişiminin yararlı olabilmesi için verilmemesi gereken bilgininin kapsamının mümkün olduğunca dar tutulması gerekir.[271]

Avukatların ve dava vekillerinin bu sıfatları dolayısıyla elde ettikleri bilgilerin bildirilmesinin istenemeyeceği hususu Türk vergi hukukunda, Vergi Usul Kanununun "Bilgi Vermekten İmtina Edememek" başlıklı 151'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre[272]; kendilerinden bilgi istenilen gerçek ve tüzel kişiler, özel kanunlarda yazılı mahremiyet hükümlerini ileri sürerek bilgi vermekten kaçınamazlar. Bununla birlikte istisnai olarak avukatlardan ve dava vekillerinden görevleri dolayısıyla haberdar oldukları hususların bildirilmesi istenemez. Ancak avukatlık veya dava vekilliği dışındaki sıfatlar dolayısıyla edindikleri bilgiler istenebilir.

Devletler sır niteliğindeki bilgileri diğer devletlere ilettikleri takdirde, sonrasında bu bilgilerin hukuka aykırı olarak kullanılması durumunda doğacak zararlardan sorumlu olmalıdır. Bu bakımdan mükelleflerin bilgi değişiminin hukuki sonuçlarına ilişkin hakları devam etmektedir.[273] Nitekim vergi mahremiyeti kapsamında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 239'uncu maddesi[274], görevleri dolayısıyla elde edilen ticari sır, bankacılık sırrı[275] veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeleri ifşa eden görevlileri hapis ve adli para cezası ile cezalandırmaktadır.

4.2.3. OECD ve ABD Model Anlaşmalarında Banka Bilgi Gizliliği

OECD ve ABD Model Anlaşmalarında vergi mahremiyeti kapsamında, ticari ve mesleki sırrın değişiminin sınırlarına değinilmekle birlikte beşinci fıkrada banka bilgi gizliliğine de değinilmiş, bilgi isteyen Akit Devletin talebinin, bilginin bankada olduğu gerekçesiyle geri çevrilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

---

[271] OECD, **a.g.e.,** s.376.

[272] T.C. Resmi Gazete, **213 sayılı Vergi Usul Kanunu,** 10 Ocak 1961 gün, 10703 sayı.

[273] Cihat Öner, "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi", **Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi SBE, 2008, s. 168.

[274] T.C. Resmi Gazete, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,** 12 Ekim 2004 gün, 25611 sayı.

[275] Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısının "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinde banka sırrı, "*Bankanın yönetim ve denetim organlarının üyeleri, mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen mali, iktisadi, kredi ve nakit durumu ile ilgili bilgilerle, bankanın müşteri potansiyeli, kredi verme, mevduat toplama, yönetim esasları, diğer bankacılık hizmet ve faaliyetleri, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri ifade eder*." şeklinde tanımlanmıştır.

Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısının "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinde müşteri sırrı; "*Ticari işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin, sermaye piyasasında ve mali piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak müşteri ile ilişkilerinde, müşterinin şahsi, iktisadi, mali, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan ve dolayısıyla edindikleri tüm bilgi ve belgeleri ifade eder.*" şeklinde tanımlanmıştır.[276] Vergi idarelerinin, mükelleflerin bu maddede tanımlanan banka bilgilerini elde etmesi, tahsil edecekleri vergiyi doğru hesaplamaları açısından önemlidir. Çünkü bazı vergi mükellefleri vergi ödememek için banka bilgilerinin vergi idarelerinden gizlenmesine olanak sağlayan vergi cennetlerindeki finans kuruluşlarını kullanabilmektedir.

OECD 2000 yılında "Banka Bilgilerine Vergi Amaçlı Erişim Raporu"nu yayımlamıştır. Raporda banka bilgilerini gizleyen değişime tabi tutmayan ülkelerin, diğer ülkelerin vergi matrahlarını olumsuz etkilediği ve OECD ülkelerinin banka bilgilerinin erişimine izin vermesi ve bu bilgileri değişime konu etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bütün bu gelişmelerin akabinde Model Anlaşmaların beşinci fıkrasında; üçüncü fıkra hükümlerinin hiçbir surette bir Akit Devlete, bilginin yalnızca bir banka, diğer finansal kurum, temsilci veya bir acente ya da yediemin gibi hareket eden bir kişide bulunması dolayısıyla bu bilgiyi sağlamayı reddetme hakkı verecek şekilde yorumlanamayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bu fıkra ışığında Akit Devletler bir kişinin sermaye payları ile ilgili bilgilerini (şirketler, ortaklıklar, vakıflar vb.) vermemezlik edemeyecektir.[277]

Beşinci fıkra aslında, üçüncü fıkra c bendindeki sınırlamaların bankalar, diğer finansal kurumlar, vekiller, temsilciler ve yedieminler tarafından tutulan bilgilerin değişimini engellemek için kullanılamayacağını belirtmektedir.[278] Kısacası mükelleflere büyük bir güvence verilerek ticari, sınai ve mesleki sırlar bilgi değişiminin kapsamına alınmamıştır. Ancak banka bilgilerinin bunun arkasına sığınılarak değişiminin yapılmasının reddedilmesi mümkün değildir.

---

[276] Adalet Bakanlığı, **Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı**, www.kgm.adalet.gov.tr (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2017).

[277] U.S. Department of the Treasury, **United States Model Income Tax Convention,** 17 Şubat 2016, https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Documents/Treaty-US%20Model-2016.pdf (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017), s. 64 ve OECD, **Model Tax Convention on Income and Capital**, Condensed Version, OECD Publishing, 2017, s. 46.

[278] OECD, **Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Model Anlaşma**, Gelir İdaresi Başkanlığı (çev.), Kısaltılmış Basım, 2015, s. 378.

Bankacılık Kanununun "Sırların saklanması" başlıklı 73'üncü maddesinde[279] müşteri bilgilerinin gizliliğine değinilmiş, sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenlerin, söz konusu sırları kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklamayacakları güvence altına alınmıştır. Bu yükümlülük görevlerinden ayrılsalar dahi devam etmektedir. Bu maddeye göre banka bilgileri sadece kanunda yetkili kılınan kişilere açıklanabilecektir. Vergi Usul Kanununun 151'inci maddesine göre ise istisnaları olmakla beraber, bankalar ve diğer finansal kuruluşlar dahil hiç kimse, kendisine ilişkin mahremiyeti öngören yasal düzenlemeleri gerekçe göstererek vergi idaresinin istediği bilgileri vermekten kaçınamayacaktır. Dolayısıyla mükelleflere ilişkin banka bilgileri bilgi değişimine konu olabilecektir. Bu doğrultuda Model Anlaşmalarla mevzuatımızın paralel olduğu anlaşılmaktadır. FATCA Anlaşması (Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşması) uyarınca Türkiye'deki bankaların müşteri bilgilerini IRS'e direkt değil de Maliye Bakanlığı kanalıyla göndermesi, söz konusu 73'üncü maddede müşteri bilgilerinin yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklanmayacağı hükmünü destekler niteliktedir. Banka bilgilerinin IRS'e Maliye Bakanlığı aracılığıyla iletilmesi mahremiyeti ihlal sayılmayacaktır.[280]

4.3. Otomatik Bilgi Değişimi Araçlarında Vergi Mahremiyeti

Bilgi değişiminde, ülkelerin karşılıklı bir şekilde birbirlerinden elde ettikleri mükellef bilgileri öncelikle, gerek çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarına gerekse bilgi değişimi anlaşmalarına dayanak teşkil eden ABD ve özellikle OECD Model Vergi Anlaşmalarındaki mahremiyet kuralları kapsamında korunmaktadır. Diğer yandan Model Anlaşmalardaki gizlilik kuralları, başta otomatik bilgi değişimi olmak üzere tüm bilgi değişim yöntemleri bakımından geçerli olmaktadır.

Mahremiyet kurallarının uygulanması, otomatik bilgi değişiminin yasal dayanakları açısından tek tek incelenecek olursa; ABD ile Türkiye arasında otomatik bilgi değişiminin gerçekleştirilmesi için yapılan FATCA Anlaşmasında değiştirilen tüm bilgilerin yine OECD ve ABD Model Anlaşmalarındaki gizlilik kapsamında olduğu görülmektedir. Zira FATCA Anlaşması'nın 3'üncü maddesinin 7'nci fıkrasına göre; değiştirilen tüm bilgiler ABD-Türkiye Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasında belirtilen gizlilik hükümleriyle koruma altına

[279] T.C. Resmi Gazete, **5411 sayılı Bankacılık Kanunu,** 1 Kasım 2005 gün, 25983 (Mük.) sayı.

[280] Mustafa Tevfik Kartal ve Serhat Yüksel, "Türk Bankacılık Sektörü Açısından Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası (FATCA) Üzerine Bir Değerlendirme", **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, Sayı. 3, 2017, s. 34.

alınmıştır.[281] Zaten ABD-Türkiye Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması da OECD Model Anlaşması temel alınarak hazırlanmıştır. Türkiye vergi anlaşmalarında OECD modelini benimsediğinden[282], bilgi değişiminde mahremiyeti OECD modeli çerçevesinde korumaktadır.

FATCA Anlaşmasının 3'üncü maddesinin 8'inci fıkrasında, bu anlaşmanın yürürlüğe girmesini müteakip her bir yetkili makamın, diğer yetkili makam devletinin bu anlaşma uyarınca alınan bilgilerin gizli kalacağını ve yalnızca vergisel amaçlarla kullanılacağını temin eden koruma önlemlerine sahip olduğuna kanaat getirdiğinde diğer yetkili makama yazılı bildirimde bulunacağı ifade edilmiştir. [283] Bununla hem Türkiye hem de ABD karşılıklı olarak değişime tabi tutulan bilgilerin gizliliğini ve mükelleflerinin korunmasını güvence altına almayı amaçlamıştır.

OECD'nin otomatik bilgi değişimini sağlamak için geliştirdiği anlaşmalardan finansal hesap bilgilerinin ve ülke bazlı raporların otomatik değişimine ilişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmalarının (CRS MCAA ve CBC MCAA) yasal dayanağı, OECD ve AB ülkelerinin taraf olduğu Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin otomatik bilgi değişimini düzenleyen 6'ncı maddesidir. Dolayısıyla CbC ve CRS kapsamındaki işlemler idari yardımlaşma sözleşmesinin gizlilik ve veri güvenliği hükümlerine tabidir.[284] Anlaşma metinlerinden de anlaşılacağı üzere, her iki anlaşmanın beşinci bölümünde gizlilik ve veri koruma önlemlerine değinilmiş ve Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesine atıf yapılmıştır.

Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin "Gizlilik" başlıklı 22'nci maddesine göre; alınan bilgi, bilgiyi alan ülkenin kendi iç mevzuatındaki gizlilik kuralları çerçevesinde korunacaktır. Aynı zamanda bilgiyi temin eden devlet bu bilgileri korurken, temin ettiği ülkedeki mahremiyet kurallarını da dikkate alacaktır. Bu bilgiler yalnızca bunların toplanması, değerlendirilmesi, korunması veya yapılan soruşturmalar ve ilgili

[281] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması**, 2015, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/haberler/FATCA/FATCA_Turkce.pdf (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2017).

[282] Doğan Şenyüz, Mehmet Yüce ve Adnan Gerçek, **Vergi Hukuku Genel Hükümler**, Ekin Yayınları, Bursa, 7. Baskı, 2016, s. 340.

[283] Gelir İdaresi Başkanlığı, **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması**, 2015, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/haberler/FATCA/FATCA_Turkce.pdf (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2017).

[284] OECD, **OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Action 13: Country by Country Reporting Implementation Package,** OECD Publishing, 2015, s. 19.

şikayetlerle ilgilenen kişi ya da kurumlarla (adli, idari veya denetim organlarıyla) paylaşılacaktır.[285]

OECD'nin 1998'de yayımladığı "Zararlı Vergi Rekabeti: Yükselen Küresel Sorun" adlı raporunda, "etkin bilgi paylaşımının olmaması" zararlı vergi uygulamalarının belirlenmesinde temel kriterlerden biri olarak tanımlanmış ve yalnızca vergi cennetleriyle etkin bilgi alışverişi sağlamada kullanılabilecek yasal bir araç geliştirilmesi yoluna gidilmiştir.[286] Bu amaçla OECD üye ülkelerinin temsilcilerine ek olarak Bermuda, Bahreyn, Cayman Adaları, Kıbrıs, Man Adası, Seyşeller, San Marino gibi vergi cenneti olarak tabir edilen ülke temsilcilerinden oluşan "Küresel Forum Çalışma Grubu" tarafından Vergi Konularında Bilgi Değişim Anlaşması (TIEA) oluşturulmuş, dolayısıyla vergi mahremiyetinin bu anlaşma açısından da incelenmesi gereği doğmuştur.

Bu anlaşma metninin "Gizlilik" başlıklı 8'nci maddesine bakıldığında, değiştirilen bilgilerin OECD Model Vergi Anlaşmasındaki mahremiyet hükümlerine tabi olduğu görülmektedir. Buna göre; anlaşma kapsamında elde edilen her bilgi gizli tutulacak, sadece kapsanan vergilere ilişkin itirazlara bakmakla görevli adli makamlara ve idari kuruluşlara verilebilecektir. Bilgiler mahkeme duruşmalarında ve adli kararlar alınırken açıklanabilecektir. Söz konusu bilgiler, talepte bulunulan tarafın yetkili makamının yazılı izni olmadan başka bir kişi veya makama açıklanamayacağı gibi başka amaçlarla da kullanılamayacaktır.[287] Nitekim Türkiye'nin Bermuda, Jersey ve Guernsey ile yaptığı bilgi değişim anlaşmalarında da aynı hükümler mevcuttur.

Genel itibariyle otomatik bilgi değişiminin yapılabilmesi amacıyla başvurulacak tüm anlaşmalarda vergi mahremiyeti kurallarının kapsamı ve içeriği aynıdır. Çünkü tüm bu anlaşmalar OECD Model Anlaşması esasında hazırlanmaktadır.

4.4. Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti

Vergi mahremiyeti Türk vergi hukukunda, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun ile düzenlenmiştir. Bu

[285] OECD ve Council of Europe, **The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol,** OECD Publishing, 2011, s.21.

[286] OECD, **Agreement on Exchange of Information on Tax Matters,** http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/2082215.pdf (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2018), s. 2.

[287] OECD, **Agreement on Exchange of Information on Tax Matters,** http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/2082215.pdf (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2018), s. 10.

düzenlemenin yapılmasının nedeni aslında, vergi idaresinin ödenmesi gereken vergiyi doğru hesaplayabilmesi için mükelleflerin vergi bilgilerinin gizliliğine güvenerek doğru beyanda bulunmalarını sağlamaktır.[288]

Bu kapsamda VUK'un "Vergi Mahremiyeti" başlıklı 5'inci maddesinde, kanunda yazılı kişilerin[289] görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine yönelik öğrendikleri sırları veya gizli kalması gereken diğer hususları ifşa edemeyecekleri ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamayacakları belirtilmiştir. Bu kişiler görevlerinden ayrılsalar bile işleri gereği edindikleri bilgileri açıklayamayacaklardır.[290]

Aynı kanunun "Vergi Mahremiyetinin İhlali" başlıklı 362'nci maddesinde anılan kimselerden bu mahremiyeti ihlal edenlerin, Türk Ceza Kanununun 239'uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Bu maddeye yapılan açık yollama gereği, "Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması" başlıklı 239'uncu maddeye göre; "*1) Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi hâlinde de, bu fıkraya göre cezaya hükmolunur.*"[291] Görüldüğü üzere vergi mahremiyetinin ihlal suçunun cezası **bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası**na ek olarak **beş bin güne kadar adli para cezası**dır.

Vergi mahremiyetini ihlal suçu diğer vergi suçlarından farklıdır. Burada mükellefin cezalandırılması gibi bir durum söz konusu değildir. Aksine mükellefin işlemleri ile sorumlu olan görevliler; memurlar, hakimler, raportörler, bilirkişiler vs. cezalandırılmaktadır. Çünkü bu suçta mükelleflerin mali, iktisadi, şahsi ve ailevi durumları hakkındaki bilgilerin verilmemesi

[288] Ali Erol, "Vergi Hukukunda Bilgi Verme Ödevinin Sınırı Olarak Vergi Mahremiyeti İlkesi ve Sonuçları", **Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul Üniversitesi SBE, 2015, s. 3.

[289] VUK md.5: " 1.Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar
2.Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar
3.Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler
4.Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler."

[290] T.C. Resmi Gazete, **213 sayılı Vergi Usul Kanunu,** 10 Ocak 1961 gün, 10703 sayı.

[291] T.C. Resmi Gazete, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,** 12 Ekim 2004 gün, 25611 sayı.

gereken kişilerle paylaşılması mevzu bahistir. Dolayısıyla korunması gerekenin mükellef olduğu açıktır.

Kanun koyucu vergi mahremiyetini düzenlerken, mahremiyetin ihlali sayılmayacak bazı durumlara da yer vermiştir. Bu itibarla VUK'un 5'inci maddesine göre;

- Mükelleflerin tarh olunan gelir ve kurumlar vergileri ile ad ve unvanlarının bağlı oldukları vergi dairelerine asılacak cetvellerle ilan olunması
- Mükelleflerin vergi tarhına esas beyanlarının, kesinleşen veya vadesi geçtiği halde ödenmemiş vergi ve cezalarının Maliye Bakanlığı tarafından açıklanması
- Kamu görevlilerince yürütülen adli ve idari soruşturma kapsamında talep edilen bilgi ve belgelerin verilmesi
- Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları tespit olunanların meslek kuruluşlarına, birlik ve meslek odalarına bildirilmesi

vergi mahremiyetinin ihlali olarak düşünülmeyecektir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta 5'inci maddenin 4'üncü fıkrası gereği, kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalar ile ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgelerin bu kişilere verilebilmesi hususudur. Bu düzenlemenin OECD ve ABD Model Anlaşmalarındaki düzenlemeyle paralel olduğu görülmektedir. 26'ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere; bir Akit Devlet tarafından alınan bilgiler, sadece her tür ve tanımdaki vergilerin tahakkuk veya tahsilleri veya cebri icra ya da kovuşturmasıyla veya bu hususlardaki itirazlara bakmakla görevli kişi veya makamlara (adli makamlar ve idari kuruluşlar dahil) veya bunları denetlemekle görevli olan kişilere verilebilecektir. Dolayısıyla VUK'ta da Model Anlaşmalarda da, bilgilerin sadece belli kişilere verilebileceği ve bunun ifşa sayılmayacağı öngörülmüştür.

Vergi mevzuatımızda Vergi Usul Kanunu dışında Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun "Sırrın İfşası" başlıklı 107'nci maddesinde de, görevliler tarafından gizli kalması gereken mükellef bilgilerinin açıklanması halinde Türk Ceza Kanununun 239'uncu maddesine atıf yapılmıştır. Bu maddeye göre; "*Bu kanunun tatbikinde vazifeli bulunan kimseler, bu vazifeleri dolayısıyla amme borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait öğrendikleri sırlarla, gizli kalması*

lazım gelen diğer hususları ifşa ettikleri takdirde Türk Ceza Kanununun 239'uncu maddesine göre cezalandırılır."[292]

Mevcut durum bu olmakla birlikte, vergi mahremiyeti açısından uzun yıllar üzerinde çalışılan Vergi Usul Kanunu Tasarı Taslağı'nın 9'uncu maddesine değinilmekte yarar vardır. Taslağın "vergi mahremiyeti" başlıklı 9'uncu maddesinin 6'ncı fıkrasında "*Usulüne uygun olarak yürürlüğe girmiş olan uluslararası anlaşmaların vergi ile hükümleri kapsamında, söz konusu anlaşmalara taraf ülke yetkili makamları ile bilgi değişimi yapılması vergi mahremiyetini ihlal sayılmaz.*" ibaresi yer almaktadır. Böylece uluslararası anlaşmalar çerçevesinde yapılacak bilgi değişimlerinin önündeki mahremiyet engeli hafifletilmeye çalışılmıştır.[293]

[292] T.C. Resmi Gazete, **6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun,** 28 Temmuz 1953 gün, 8469 sayı.

[293] İstanbul YMMO, **Vergi Usul Kanunu Tasarı Taslağı Yayımlandı,** 2016, http://www.istanbulymmo.org.tr/dosyalar/vuk_Tasarisi_Gib.pdf (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2018).

SONUÇ

Küreselleşme ve teknolojinin gelişimiyle birlikte, ulusal sınırların önemini kaybetmesinin sonucu olarak ülkeler arasında sermaye hareketliliği gittikçe artmakta ve sermayenin uluslararası alandaki bu rahat dolaşımı bir ülkenin en önemli finans aracı olan vergi gelirini önemli ölçüde azaltmaktadır. Bu durum ülkeleri vergi kaçakçılığının ve zararlı vergi rekabetinin karşısında durabilmek için çeşitli çözüm yolları arayışına sevk etmektedir. Devletlerin gerek münhasıran gerekse de toplu bir şekilde, vergi cennetleri şeklinde tabir edilen ülkelere gelir akışını önlemek ve beyan edilmesi gereken geliri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmaların sonucunda bu anlamda en etkili araçlardan birinin "bilgi değişimi" olduğu görülmüştür. Meselenin vergi konularında imzalanan anlaşmaların sayısının artırılarak ülkelerin işbirliği sağlamalarıyla çözülebileceği anlaşılmış ve çifte vergilendirme anlaşmalarının yanında bilgi değişim anlaşmalarının da yapılması gerektiğinin önemine varılmıştır. Bu kapsamda son yıllarda otomatik bilgi değişim anlaşmalarının sayısındaki artış özellikle göze çarpmaktadır.

Genel olarak OECD ve ABD Model Vergi Anlaşmalarının 26'ncı maddeleri bilgi değişiminin gerçekleştirilmesine imkan vermekte ve çoğunlukla taraf ülkelerin yazılı talebi üzerine belirtilen hususlarda bilgi değişimi yapılmaktadır. Ancak zararlı vergi rekabetinin artması sonucu OECD ve G20 ülkelerinin katkılarıyla bilgi değişiminin, herhangi bir yazılı talep ve dönem kısıtlaması olmadan tüm mükellefler bazında her yıl otomatik olarak yapılması çalışmalarına başlanmış ve otomatik bilgi değişimi tek küresel standart halini almıştır. Bu doğrultuda ABD'nin FATCA düzenlemesi, OECD'nin ortak raporlama standardı (CRS) çalışması dünya gündemine oturmuştur. Bununla birlikte talep üzerine bilgi değişiminin sağlanması ile bilgi gizliliğinin ve mükellef haklarının korunması, temel şeffaflık ve bilgi değişimi standartları olmaya devam etmiştir.

Küresel Forum, ülkelerin temel şeffaflık ve bilgi değişimi standartları kapsamındaki gelişimlerini akran değerlendirmesi (eş denetim) süreci ile takip etmektedir. Söz konusu değerlendirmede ülkemizin notu "kısmen uyumlu" olarak belirlenmiştir. Gerekçe olarak "hamiline yazılı hisse senetleri"nin takibi konusundaki ülkemiz mekanizmalarının yeterli olmayışı gösterilmiş, sorunu çözebilmek adına Küresel Forum tarafından Gelir İdaresi Başkanlığına rehber gönderilmiştir. Rehberde hamiline yazılı hisse senetlerinin bütünüyle kayden izlenmesini öngören sistemin savunulduğu görülmüştür. Buna göre hamiline yazılı senetlere ilişkin Türk Ticaret Kanunu mevzuat çalışmalarının rehbere uygun yapılması

durumunda Türkiye'nin "büyük ölçüde uyumlu" notunu alabileceği düşünülmektedir. Türkiye için 2020'de yapılacak bir sonraki incelemeye kadar söz konusu çalışmaların tamamlanması gerekmektedir.

Bilgi değişiminde uluslararası kabul görmüş vergi standardı olan talep üzerine bilgi değişim yönteminin yanı sıra kendiliğinden bilgi değişimi de BEPS çalışmalarıyla "zorunlu spontane bilgi değişimi" şeklinde yeniden önem kazanmıştır. Etkililiği ve etkinliği bilgiyi sağlayan ülkenin vergi memurlarının girişkenliğine ve isteğine bağlı olan spontane bilgi değişiminde BEPS'in 5'inci eylemiyle teknoloji geliştirme bölgeleri, serbest bölgeler gibi imtiyazlı bölgelerde faaliyette bulunan mükelleflere yönelik çıkarılan özelgelerin kendiliğinden değişimi zorunlu kılınmıştır. Türkiye kendiliğinden bilgi alışverişi için gerekli ulusal yasal dayanağa ve gereken formdaki şablonları tamamlamaya yönelik altyapıya sahiptir. 5'inci eylem asgari standardında öngörülen özelgelerin kendiliğinden değişimini engelleyen yasal veya pratik herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Zira Türkiye şimdiye kadar 4 özelgeye ilişkin olarak bilgi değişimde bulunmuştur. Türkiye, kendiliğinden bilgi alışverişine izin veren 85 ülke ile yürürlükte olan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasına sahiptir ve Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesini yürürlüğe koymuştur. Bu eylem ile ayrıca, zararlı vergi uygulamalarının önlenmesi amacıyla herhangi bir tercihli rejim için esaslı faaliyet şartı da getirilmiştir. Türkiye, zararlı vergi uygulamaları kapsamında Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Bölgesel Yönetim Merkezlerine yönelik gereken mevzuat değişikliklerini yapmıştır.

Tek küresel standart olarak otomatik bilgi değişimine bakılacak olursa; ABD 2010 yılında çıkardığı FATCA yasası ile dünya üzerindeki bütün vatandaşlarının diğer ülkelerde elde ettiği gelirlerinin vergilendirilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Yasa ABD'li gerçek ve tüzel kişilerin isim, adres, hesap numarası ve hesap bakiyesi gibi bilgilerinin ABD'ye otomatik bir şekilde raporlaması konusunda yükümlülük getirmektedir. 2014 yılında FATCA'ya benzer bir düzenleme, mükelleflerin vergi uyumunu arttırmak ve vergi gelirlerinde iyileşmeye gitmek adına OECD tarafından da yapılmıştır. Bu kapsamda Vergi Konularında Bilgi Değişimi ve Şeffaflık Küresel Forumu içerisinde Otomatik Bilgi Değişimi Grubu oluşturulup G20 ülkeleri, ABD ve AB tarafından da kabul edilen vergi ile ilgili finansal bilgilerin otomatik değişimini düzenleyen CRS yayımlanmıştır. Bu düzenlemeye göre gerçekleştirilecek ilk otomatik paylaşımların, 2016 yılına ilişkin bilgileri içerecek şekilde 2017 yılı Eylül ayında başlayacağı bildirilmiştir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu 53 ülke ise gerekli çalışmaları 2018'e kadar tamamlayacaklarının sözünü vermiştir. Bununla birlikte, 2019 ve 2020 yıllarından itibaren

bildirimde bulunacağını açıklayan ülkelerin yanında herhangi bir taahhütte bulunmayan ülkeler de vardır.

2018'de otomatik paylaşıma başlama taahhüdünde bulunan Türkiye CRS'nin uygulanması için gerekli olan yasal alt yapıyı yani CRS MCAA'yı 21 Nisan 2017 tarihinde imzalamış olmakla birlikte henüz yürürlüğe koymamıştır. Bu anlaşmanın yürürlüğe girmesinin çekincelerinden biri Avrupa ülkelerinde yaşayan milyonlarca Türk vatandaşının bilgilerinin paylaşılması olarak değerlendirilmektedir. Zira düzenleme Avrupa'da yaşayıp Türkiye mukimi olmayan fakat Türkiye'de finansal hesabı olan Türkiye kökenli kişi ve kurumları yakından ilgilendirmektedir. Bunun yanında otomatik bilgi değişiminin temel dayanağı olan ve 3 Kasım 2011 tarihinde imzalanan "Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi" yaklaşık 5,5 yıl sonra 3 Mayıs 2017'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek 20 Mayıs 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. 26 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2018/11790 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla da 1 Temmuz 2018'de yürürlüğe girmiştir. Böylece Türkiye, OECD'nin vergisel konularda şeffaflık ve uluslararası bilgi değişimi standartlarına uyumu artırmak üzere hazırladığı "Objective Criteria" metnindeki kriterlerden birini sağlamıştır. Söz konusu metne göre; OECD ve Avrupa Birliği Konseyi İyi Uygulama Grubu (Code of Conduct) tarafından aşağıdaki üç kriterden ikisini yerine getirmiş ülkeler uyumlu ve işbirliği yapan ülke olarak kabul edilecektir:

a. Talep üzerine bilgi değişimi standartları açısından "büyük ölçüde uyumlu (largely compliant)" sayılmak

b. Eylül 2018'e kadar CRS'ye uygun olarak otomatik bilgi değişimini başlatmak ve ilgili taraflarla anlaşmaları aktive etmek

c. Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesine katılım sağlamak veya hem talep üzerine hem de otomatik bilgi değişimini sağlayacak yeteri kadar geniş bir anlaşma ağına sahip olmak

Üç kriterden en az ikisini yerine getiremeyen ülkeler AB Konseyi tarafından, "işbirliği yapmayan ülke" olarak adlandırılma yaptırımı ile karşı karşıyadır. 2018 yılı Haziran ayında Peru'da yapılan "OECD/G20 BEPS Kapsayıcı Çerçeve"nin beşinci toplantısında kararlaştırıldığı üzere, uyumlu ülke sayılmak için yukarıda bahsi geçen 3 kriterden en az ikisini karşılamış olmanın yanında talep üzerine bilgi değişimi standardında "uyumsuz (non-compliant)" olmama şartının mutlaka karşılanmış olması aranacaktır. Ülkemiz hali hazırda

işbirliği yapan ülke konumundadır ve karşılıklı müzakereler sonucunda Türkiye'nin otomatik bilgi değişimine başlama tarihi "2018 yılı sonuna kadar" şeklinde güncellenmiştir.

Şu ana kadar toplamda 104 ülkenin imza attığı CRS MCAA'yı ABD imzalamamıştır. Amerika finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimine ilişkin olarak kendi düzenlemesini yaptığından ve her ülkeyle ayı ayrı FATCA Anlaşmasını imzaladığından ABD'nin CRS MCAA'yı imzalamaya gerek duymayacağı aşikardır. FATCA Anlaşması ABD'nin her ülkeyle ayrı ayrı imzaladığı iki taraflı bir anlaşmayken, OECD'nin CRS MCAA'sı çok taraflı bir anlaşmadır ve güçlü bir bölgesel odaklılığa sahiptir. Dolayısıyla CRS MCAA daha az maliyetli ve müzakere süreci daha kolaydır. Nitekim ABD ile imzaladığımız Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşmasının yürürlüğe girmesi çalışmaları halihazırda devam etmekte ve bu süreçte Türk finansal kuruluşlarının FATCA'ya uyumlu sayılma hususu önem arz etmektedir.

CRS ile FATCA'nın farkı, anlaşmaların iki taraflı ya da çok taraflı olmasının dışında başka bazı konularda da kendini göstermektedir. Buna göre; CRS söz konusu çok taraflı makam anlaşmasına imza atan birden çok ülkeye raporlama yapmayı gerektirirken, FATCA sadece ABD'ye raporlamayı zorunlu kılmaktadır. CRS'de vergi uygulaması mukimliğe göre belirlenirken, FATCA vatandaşlığı ve mukimliği esas almaktadır. FATCA'da raporlama yapılmaması ihtimaline karşın yüzde 30'luk bir stopaj uygulaması varken, OECD düzenlemesinde böyle bir yaptırım bulunmamaktadır.

Türkiye anlaşmasını imzaladığı ortak raporlama standardı kapsamında, taraf ülkelerle finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimini sağlayabilmek amacıyla "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı"nı hazırlamıştır. Taslak tebliğde finansal kuruluşların hesapları raporlarken izleyecekleri durum tespit yöntemleri ile bildirim yükümlüklerine dair açıklamalara yer verilmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kamuoyuna sunulan Taslak tebliğ ile ABD ile imzaladığımız FATCA Anlaşması karşılaştırıldığında, tebliğde yer alan açıklamalarla FATCA Anlaşmasının hükümlerinin neredeyse aynı olduğu göze çarpmaktadır. OECD'ye 2018 itibariyle otomatik bilgi değişimine başlayacağının taahhüdünü veren ülkeler arasında olan Türkiye'nin taahhüdünü yerine getirebilmesi için, 21 Nisan 2017'de imzaladığı Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasını en kısa sürede yürürlüğe koyması gerekmektedir. Aksi takdirde Türkiye'nin işbirliğine yanaşmayan ülkeler içerisinde değerlendirilebileceği unutulmamalıdır. Bütün bunlarla birlikte Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanarak finansal kuruluşların görüşünü almak için kamuoyuna sunulan taslak

tebliğin "kılavuz" olarak hayata geçirilmesine karar verilmiş ve finansal kuruluşların Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinden "Mukimlik ve Durum Tespitine İlişkin Kılavuz"u şifreleriyle indirebilmeleri sağlanmıştır. Böylece finansal kuruluşların, müşterilerinin finansal hesap bilgilerinin raporlamasını yaparken uygulayacakları hususlar açıklığa kavuşturulmuştur.

OECD'nin BEPS Eylem Planına kadar, transfer fiyatlandırması belgelendirmesinde ülkeden ülkeye raporlamayı içeren kapsamlı bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Bu Plan, tüm şirketler için daha katı ve daha kapsamlı açıklama gerekliliklerini yansıtmaktadır. OECD bu çerçevede ülke bazlı raporlamayı transfer fiyatlandırması belgelerinin zorunlu bir parçası haline getirmiş, Avrupa Birliği ve ABD de desteğini bildirmiştir. Ancak Türkiye CRS MCAA'yı imzalamışken CBC MCAA'yı henüz imzalamamıştır. Bununla birlikte anlaşmanın her an imzalanabileceği ihtimaline yönelik OECD'nin önerdiği üç katmanlı transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülüğünün getirilmesi amacıyla 3 seri numaralı "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı"nı 2016'da kamuoyuyla paylaşmıştır. Ancak çalışmaların askıya alındığı göze çarpmaktadır.

ABD de dahil bir çok ülke, bu yönde bir yasal düzenleme yapmaya hazırlanmaktadır. Türkiye bu düzenlemeyi yapmasa dahi hem uluslararası şirketler hem de Türk şirketleri faaliyet gösterdikleri diğer ülkelerin çoğunda bu yönde bir belgelendirme ve bildirim yapmak zorunda kalacaklardır. Dolayısıyla Türkiye'nin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasını bir an önce imzalaması ve çok uluslu şirketlerin Türkiye'de mukim ana şirketlerinin tabi olacakları yeni transfer fiyatlandırması belgelendirmesine ilişkin hukuki düzenlemesini yapması gerekmektedir.

Otomatik bilgi değişimi çalışmaları, otomatik elde edilen bilgiyle elektronik ortamda yapılan karşılaştırmalar sayesinde kayıt dışılığın azaltılmasında umut olacağı fikriyle sürdürülmüş ve bu yöntemin, vergi gelirlerini artırarak beyan yükümlülüklerinde mükellefleri eğitmeye yardımcı olabileceği ve gönüllü uyumluluğu arttırabileceği düşünülmüştür. Aynı zamanda vergi adaletinin oluşturulmasına katkı sağlayabileceğine dikkat çekilmiştir. Bu hususlar otomatik bilgi değişimini günümüzde en önemli ve en etkili bilgi değişim aracı haline getirmiştir. Otomatik bilgi değişimi sayesinde Türkiye de kendi mükelleflerinin kapsamlı gelir takibini ve vergi kanunlarına uyup uymadıklarının kontrolünü yapabilecektir. Türkiye şu ana kadar bilgi değişimini Vergi Usul Kanununun "Uluslararası Anlaşmalar Gereğince Bilgi Değişimi" başlıklı 152/A maddesiyle yapmaktadır. Bundan sonraki süreçte hem finansal hesap bilgilerinin hem de ülke bazlı raporların ülkeler arasındaki değişiminin otomatik bilgi

değişimiyle yapılacağı göz önüne alındığında, VUK'ta doğrudan otomatik bilgi değişimine yönelik bir düzenleme yapılmasının veya 152/A maddesine bu saikle bir fıkra eklenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Bütün bunlar dışında genel olarak, sağlıklı ve verimli bilgi paylaşımı için özellikle gelişmekte olan ülkelerin uygulamaya hazır hale gelmesi, kapasite ve kaynak sıkıntılarının giderilmesi çok önemlidir. Hem FATCA hem CRS hem de CBCR kapsamında ülkelerin otomatik bilgi değişiminde bulunabilmeleri için gerekli çalışmaları yaparak mevzuatlarında uyumlaştırmaya gitmeleri, verilerin iletimi için teknik alt yapılarını geliştirmeleri ve çalışanlarını bu konuda eğitmeleri gerekmektedir. Her ülke değiştirilen bilgileri etkili bir şekilde kabul edeceği ve kullanabileceği bir veri tabanına sahip olmalıdır. Bu çerçevede Türk finansal kuruluşlarının ve Gelir İdaresi Başkanlığı'nın çalışmalarını tamamlayarak veri gönderimi için gereken teknik alt yapıyı oluşturabildiklerini söyleyebiliriz.

Otomatik bilgi değişiminde FATCA ve CRS açısından, sistemin asıl önemli parçası finansal kuruluşlardır. Bu kuruluşların bilgi değişimi bağlamında raporlamaya tabi tutulması zorunluluğundan ötürü konuyla ilgili mevzuat çalışmalarının finansal kuruluşlarla koordineli bir şekilde yürütülmesi en doğrusudur. Finansal kuruluşların idareye raporlama yapacaklarında müşterilerini durumdan haberdar ederek yeni uygulama hakkında gerekli açıklamalarda bulunabilmeleri için nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini, onlardan nelerin beklendiğini çok iyi bilmelidirler.

Bilgi ve belge şeffaflığı konusundaki uluslararası taahhütlerin artmasıyla vergi mahremiyeti, bilgi değişimi kapsamında incelenmesi gereken bir konu olmuştur. Yapılan incelemelerde, bilgi değişimini gerçekleştirmek amacıyla düzenlenen anlaşmalarda mükelleflerin korunması için mahremiyet düzenlemelerine titizlikle yer verildiği görülmüştür. Gerek model anlaşmalarda gerekse yetkili makam anlaşmaları ve bilgi değişim anlaşmalarında gizlilik kavramı ayrı bir fıkra altında açıklanmış ve sınırları çizilmiştir. Bilgilerin kimlerle paylaşılacağı, hangi amaçlarla verileceği ve nasıl kullanılacağı ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Mahremiyet kurallarının temelinin, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarındaki gizlilik hükümlerine dayandığı görülmüştür. Mahremiyetin ihlali halinde ise cezalandırma ülkelerin kendi kanunlarına bırakılmıştır. Burada bilgiyi alan taraf bilgilerin ifşası halinde kendi mevzuatındaki hükümleri uygulayacaktır. Diğer taraftan mahremiyet kurallarının uluslararası alandaki çerçevesinin mevzuatımızla paralel olduğu dikkati çekmiş, Türk vergi hukukunun uluslararası düzenlemeleri destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Bu, mükelleflerin vergi

dairesine olan güvenini de arttırıcı bir unsurdur. Otomatik bilgi değişiminin uluslararası anlaşmalar çerçevesinde gerçekleştirilmesi vergi mahremiyetine verilen önemin göstergesidir. Nitekim vergi mahremiyetinin özel hayatın gizliliği çerçevesinde korunan anayasal temel hak olması ve Anayasanın 90'ıncı maddesi gereği temel hak ve özgürlükleri içeren, Türk kanunlarında değişiklik yapan ve devlete mali yük getiren uluslararası anlaşmaların meclisin uygun bulma kanunuyla yürürlüğe girmesi doğrultusunda, kanunlarla uluslararası anlaşmaların farklı hükümler içermesi halinde uluslararası anlaşma hükümlerinin dikkate alınacak olması mükellefleri küresel düzeyde eşit konuma getirmektedir. Bu kapsamda vergi bilgi değişim anlaşmaları iç hukuk kurallarından önce gelecektir.

Vergi mükellefleri için vergi mahremiyeti oldukça önemli olduğundan vergi idaresinin, vergi mahremiyetinin sağlanması ve verilerin korunması ile vergi şeffaflığı ve verilerin paylaşılması arasındaki ince çizgiyi en düzgün ve en etkili bir biçimde çizmesi gerektiği aşikardır. Bu çerçevede finansal kuruluşlarca gönderilen veriler idarece filtrelenmeli, gerçekten de diğer ülkelerin işine yarayacak bilgilerin gönderildiğinden emin olunmalı ve kötüye kullanılıp kullanılmadığının takibi yapılmalıdır. Asgari anlamda gerekli olan verilerin dışında kalan hiçbir bilginin paylaşılmamasına, verilerin sadece anlaşmada belirtilen kapsam ve amaçlarla sınırlı olarak kullanılmasına, iyi bir şekilde saklanmasına özen gösterilmelidir.

Özetle ülkeler arasında gittikçe artan bilgi değişimleri sayesinde, kişilerin ve kurumların vergi cennetlerinde veya başka ülkelerdeki banka hesaplarında gizledikleri gelirlerinin kolayca tespit edilecek olması üzerine, ülkelerin vergi gelirlerinde dikkate değer bir iyileşme yaşanacağı tahmin edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye de son yıllarda vergisel alanda uluslararası işbirliğine ilişkin girişimlerini ve çalışmalarını hızlandırmıştır. Türkiye-ABD Bilgi Değişimi Anlaşması ile CRS MCAA'yı imzalamak ve tebliğ taslakları ile kılavuzu hazırlamak suretiyle otomatik bilgi değişimine ne kadar önem verdiğini göstermiştir. Çünkü vergi kayıplarını önlemek için etkin ve sağlıklı işleyen bilgi değişim mekanizmalarının kurulması gerektiğinin farkına varılmıştır. Bu itibarla Türkiye'nin küreselleşen dünya düzeninde uluslararası konjonktürün gerisinde kalmamak adına, güncel gelişmeleri takip etmesi ve buna yönelik çalışmalar yapması gerektiği tartışılmaz gerçektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Tezler

Beşer, Berna Hızarcı. **Vergi Rekabetinin Kıyısında Vergi Cennetleri, Vergi Şeffaflığı, OECD- BEPS Eylem Planı.** Ekin Yayınları. İstanbul. 2018.

Edizdoğan, Nihat ve Özhan Çetinkaya. "Vergi Cennetleri" ,**Vergi ve Vergi Politikası Üzerine İncelemeler.** Ekin Yayınları, Bursa, 2011.

Ergüney, Halit Kaan. "Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti ve Banka Sırrı İle Karşılaştırılması", **Yüksek Lisans Tezi.** İstanbul Üniversitesi SBE, 2014.

Erol, Ali. "Vergi Hukukunda Bilgi Verme Ödevinin Sınırı Olarak Vergi Mahremiyeti İlkesi ve Sonuçları", **Yüksek Lisans Tezi.** İstanbul Üniversitesi SBE, 2015.

OECD ve Council of Europe. **The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol.** OECD Publishing, 2011.

OECD. "Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance", **Action 5: 2015 Final Report.** OECD Publishing, 2015.

OECD. "Exchange of Information on Request", **Handbook for Peer Reviews 2016-2020.** Third Edition. OECD Publishing, 2016.

OECD. "Module 1 on Exchange of Information on Request", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes.** 2006.

OECD. "Module 2 on Spontaneous Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes**. 2006.

OECD. "Module 3, on Automatic (or Routine) Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes.** 2006.

OECD. "Module 4 on Industry-wide Exchange of Information", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes.** 2006.

OECD. "Module 5 on Conducting Simultaneous Tax Examinations", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes.** 2006.

OECD. "Module 6 on Conducting Tax Examinations Abroad", **Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes.** 2006.

OECD. "OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS", **Progress Report July 2017-June 2018.** OECD Publishing, 2018.

OECD. "Tax Transparency", **Report on Progress.** OECD Publishing. 2017.

OECD. "Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting", **Action 13: 2015 Final Report.** OECD Publishing, 2015.

OECD. **2016-2020 Schedule of Reviews.** OECD Publishing, Kasım 2017.

OECD. **2016-2021 Schedule of Reviews.** OECD Publishing, Temmuz 2018.

OECD. **Automatic Exchange of Financial Account Information**. Background Information Brief, 2015.

OECD. **Country-by-Country Reporting – Compilation of Peer Review Reports (Phase 1)**. OECD Publishing, 2018.

OECD. **Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilere İlişkin Model Anlaşma**. Gelir İdaresi Başkanlığı (çev.). Kısaltılmış Basım. 2015.

OECD. **Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Peer Reviews: Turkey.** OECD Publishing, Kasım 2013.

OECD. **Harmful Tax Practices - Peer Review Reports on The Exchange of Information on Tax Rulings.** OECD Publishing, 2017.

OECD. **Model Tax Convention on Income and Capital**. Condensed Version. OECD Publishing, 2017.

OECD. **OECD Secretary-General Report to G20 Finance Ministers.** İstanbul, Şubat 2015.

OECD. **OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Action 13: Country by Country Reporting Implementation Package.** OECD Publishing, 2015.

OECD. **Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters.** Second Edition. OECD Publishing, Mart 2017.

OECD. **The OECD's Project on Harmful Tax Practices: 2006 Update On Progress in Member Countries.** 2006.

Öncel, Mualla, Ahmet Kumrulu ve Nami Çağan. **Vergi Hukuku.** Turhan Kitabevi, Ankara, 18. Baskı, 2010.

Öner, Cihat. "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi", **Doktora Tezi.** Ankara Üniversitesi SBE, 2008.

Pazarcı, Hüseyin. **Uluslararası Hukuk Dersleri.** Turhan Kitabevi, Ankara, 6. Baskı, 1997.

Soydan, Billur Yaltı. **Uluslararası Vergi Anlaşmaları.** Beta Yayınları, İstanbul, 1995.

Şenyüz, Doğan, Mehmet Yüce ve Adnan Gerçek. **Türk Vergi Sistemi**. Ekin Yayınları, Bursa, 13. Baskı, 2016.

Şenyüz, Doğan, Mehmet Yüce ve Adnan Gerçek. **Vergi Hukuku Genel Hükümler**. Ekin Yayınları, Bursa, 7. Baskı, 2016.

Yaltı, Billur. **Vergi Yükümlüsünün Hakları.** Beta Yayınları, İstanbul, 2006.

Süreli Yayınlar

Acuner, Serkan. "Avrupa Birliği'nde Vergiye Tabi Bazı Gelirler İçin Otomatik Bilgi Değişimindeki Son Gelişmeler", **Vergi Sorunları Dergisi**. Sayı. 305, Şubat 2014, s.142-154.

Ağar, Serkan. "Vergi Mahremiyeti Vs. Bilgi Edinme Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi.** Sayı. 2, 2012, s. 363-392.

Altaş, Gökben. "ABD Yabancı Hesaplar Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA)", **Gösterge.** Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Yayını, 2014, s. 66-81.

Ateş, Leyla. "FATCA Türkiye İçin Ne İfade Ediyor?", **Vergi Sorunları Dergisi.** Sayı. 301, 2013, s. 66-72.

Ateş, Leyla. "Vergisel Bilgilerin Otomatik Değişimi Standardı ve Türkiye", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.** Özel Sayı Cilt 2, 2015, s. 665-682.

Aybay, Rona. "Uluslararası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi.** Sayı. 70, 2007, s. 184-213.

Balcı, Süleyman Hayri. "Vergi Alanında Uluslararası Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 347, Temmuz 2010, s. 34-43.

Bilton, Richard. **Panama Belgeleri: Vergi Cennetindeki Hesaplar Ortaya Çıktı.** 4 Nisan 2016. http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/04/160404_panama_belgeleri (Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2017).

Centrumconsulting. "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı", **Uluslararası Vergi Bülteni.** 2017. http://vergiport.com/uluslararasivergibulteni/Uluslararasi-Otomatik-Bilgi-Degisimi-Teblig-Taslagi.pdf (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2017).

Centrumconsulting. "Ülke Bazlı Raporlama (CBCR) Kapsamında Çok Uluslu Türk Şirketlerinin Yükümlülükleri", **Uluslararası Vergi Bülteni.** 2016. www.centrumdenetim.com (Erişim Tarihi: 23 Şubat 2018).

Çakmak, Timur. **Vergi Amaçları Nedeniyle Yapılan Uluslararası Bilgi Değişim Anlaşmaları ve Bu Anlaşmaların İç Vergi Hukukuna Etkileri**. 20 Mart 2016. https://www.kpmgvergi.com/Blog/Pages/FullBlog.aspx?article=504 (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2017).

Çamurcu, Zeynep Nihan. **Vergi Cennetleri İle Mücadele Aracı Olarak Şeffaflık:"OECD-BEPS 5 Numaralı Eylem Planı (2015 Nihai Raporu) Temelinde Bir Çalışma.** Cilt 2, 2017, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/401507 (Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2018), s. 226-244.

Çelikkaya, Ali ve Aytül Bişgin. "Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arasında Bilgi Değişimi: Türkiye'nin Taraf Olduğu Anlaşmalar Açısından Konunun Değerlendirilmesi", **Maliye Dergisi,** Sayı.163, 2012, s. 76-94.

Egeli, Haluk ve Mehmet Dağ. "Türk Vergi Hukuku Açısından Mükellef Haklarının Değerlendirilmesi", **Maliye Dergisi.** Sayı. 163, 2012, s.130-146.

Erdem, Tahir. "Fatca'da Durum Tespit Yöntemlerinin Bireysel Hesaplara Uygulanması I", **Yaklaşım Dergisi.** Sayı. 275, 2015, s. 12-19.

Erdem, Tahir. "Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazında (Country-by-Country) Raporlama Konusunda Yaşanan Gelişmeler", **Vergi Sorunları Dergisi.** Sayı. 326, Kasım 2015, s. 9-16.

Eren, Erhan. **FATCA'da Son Gelişmeler**. Ekim 2017. https://www.kpmgvergi.com/Blog/Pages/FullBlog.aspx?article=829 (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2018).

Ernst & Young. "20 Soruda Türkiye'de Yeni Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon Yükümlülüğü", **Vergide Gündem.** www.vergidegundem.com (Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018).

Ernst & Young. "2016 başından itibaren geçerli olacak yeni transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülükleri hakkında Tebliğ Taslağı yayınlandı.", **026 sayılı Sirküler.** 2016.

Ernst & Young. "FATCA anlaşması kapsamında Türkiye'nin raporlama tarihi hakkındaki değerlendirmelerimiz.", **080 sayılı Sirküler.** 2016.

Ernst & Young. "Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Bilgi Değişimi (CRS) Raporlamasında Tarihler Netleşti.", **087 sayılı sirküler.** 2017.

Ernst & Young. "Ülke Bazında Raporlama (Country-by-Country Reporting- CbCR) Uygulamasını Transfer Fiyatlandırması Mevzuatına Almış Ülkelerdeki İştiraki Olan Türkiye Merkezli Şirketleri 2016 Yılında Bekleyen Yükümlülükler", **009 sayılı Sirküler**. 2016.

Evers, Maria ve Theresia Ina Meier, Christoph Spengel."Transparency in Financial Reporting: Is Country-by-Country Reporting Suitable To Combat International Profit Shifting?", **Bulletin For International Taxation.** IBFD Publishing, Haziran/Temmuz 2014, s. 295-303.

Gelir İdaresi Başkanlığı. "Vergi Konularında Bilgi Değişimlerine İlişkin Yeni Gelişmeler Üzerine OECD Raporu", **Vergilendirme (Taxation) Bülteni.** Sayı. 7, 2013.

Gücüyener, Gökçe. "BEPS Projesi Eylem Planı Kapsamında Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyonu ve Ülke Bazlı Raporlama", **Vergi Sorunları Dergisi.** Sayı 326, Kasım 2015, s. 69-76.

Kahriman, Hamza ve Umut Tepekule. "Uluslararası Vergilemede Yeni Bir Otomatik Bilgi Değişimi Olarak FATCA", **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.** 2014, s. 86-106.

Kara, Mustafa Cemil ve Ekrem Karayılmazlar. "Zararlı Vergi Rekabetini Önlemede Yeni Uluslararası Yaklaşım", **Vergi Sorunları Dergisi.** Sayı. 328, Ocak 2016, s. 91-96.

Karakaş, Erhan. "Milletlerarası Antlaşmaların Türk İç Hukukundaki Yeri", **Nevşehir Barosu Dergisi**. Sayı. 1, Mart 2014, s. 69-93.

Karadeniz, Salim. "OECD Ülkeleri Arasında Endüstri Çapında Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 346, Haziran 2010, s. 16-19.

Karadeniz, Salim. "OECD Ülkeleri Arasında Eş Zamanlı Vergi İncelemeleri", **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı. 330, Şubat 2009. https://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/4882 (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2017). s. 3-9.

Karadeniz, Salim. "OECD Ülkeleri Arasında Spontane Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı. 339, Kasım 2009, s. 20-23.

Karadeniz, Salim. "Yurtdışında Vergi İncelemesi Yapılabilir mi?", **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı. 335, Temmuz 2009, s. 23-26.

Kartal, Mustafa Tevfik ve Serhat Yüksel. "Türk Bankacılık Sektörü Açısından Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası (FATCA) Üzerine Bir Değerlendirme", **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi.** Sayı. 3, 2017, s. 30-41.

Kitiş, Begüm ve Göktürk Tamay. "FATCA: Uyum Süreci Giderek Yaklaşıyor", **KPMG Gündem.** Sayı. 10, 2012, s. 22-25.

Konca, Ateş ve Berk Taşkın. "Ortak Raporlama Standartları", **Vergide Gündem.** 1 Aralık 2017. http://www.vergidegundem.com/tr_TR/makale?categoryName=Vergide&publicationNumber=12&publicationYear=2017&publicationId=4729812 (Erişim Tarihi: 26 Aralık 2017).

KPMG. "FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act)", **2012/98 sayılı Mali Bülten.** 2012.

Mazars. "OECD Taraf Ülkeler Arası Vergi İle İlgili Finansal Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standartlar Yayımlanmıştır.", **2014/148 sayılı Sirküler.** 2014.

Mazars. "OECD'nin 13 No'lu BEPS Eylem Planı Çerçevesinde Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon ve Ülke Bazında Raporlama Uygulama Paketi Yayınlanmıştır.", **2015/119 sayılı Sirküler.** 2015.

Mazars. "Otomatik Bilgi Değişimi Anlaşmaları Kapsamında Yurt Dışında Mukim Gerçek Kişi ve Kurumların Türkiye'deki Finansal Hesaplarına İlişkin Bilgilerin Gelir İdaresi Başkanlığı'na Bildirimine Dair Genel Tebliğ Taslağı", **2017/087 sayılı Sirküler.** 2017.

MÜHAK. **"Mükellef Hakkı Olarak Vergi Mahremiyeti".** Ağustos 2014. http://www.vmhk.org.tr/mukellef-hakki-olarak-vergi-mahremiyeti/ (Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2018).

Obalı, Aylin ve Baran Gencer. **Ülke Bazında Raporlama Yatırımcıları Nasıl Etkileyecek?.** 5 Şubat 2016. http://muhasebenet.net/haber.php?haber_id=11927 (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2017).

Ortaç, Fevzi Rifat ve Işıl Fulya Orkunoğlu Şahin. "Bilgi Değişimi ve Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Vergi Bilgi Değişimi Anlaşması", **Vergi Sorunları Dergisi.** Şubat 2018, Sayı. 353, s. 9-22.

Öz, Ersan ve Mustafa Cemil Kara. "Bir Küresel Vergi Uyumu Projesi: BEPS", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 414, Şubat 2016, s.172-181.

PWC Bülten. **3 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağının Getirdiği Yenilikler.** Nisan 2016. www.pwc.com.tr (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2017).

PWC. "Otomatik Bilgi Değişiminde Yeni Dünya: Common Reporting Standards", **Bankacılık ve Sermaye Piyasaları Bülteni.** Şubat 2015.

PWC. "Transfer Fiyatlandırmasında Belgelendirme ve Ülkeye Özgü Raporlama: OECD Taslak Raporu", **PWC Vergi Bülteni**. No: 2014/13, Şubat 2014.

Riis, Arne ve Diğerleri. "How will FATCA Impact Multinationals?", **Practical International Tax Strategies.** Sayı. 17, 2013, s. 3-6.

Saban, Nihal. "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa İle Bir Vergi Hukuku Kavramını Okumak: Vergi Numarasına Dayalı Otomatik Bilgi İşlem Süreçleri", **XIII. Türkiye Maliye Sempozyumu-Anayasal Mali Düzen 14-16 Mayıs 1998.** Marmara Üniversitesi Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No. 12, İstanbul, 2000, s. 249-274.

Spencer, David. "Memorandum on the U.S. Foreign Account Compliance Act", **Tax Justice Briefing.** Nisan 2010, s. 1-8.

Şahin, Işıl Fulya Orkunoğlu. "Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasında Bir İstisna: "Vergi Mahremiyeti"", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Sayı. 2, 2012, s. 199-216.

Tax News. **OECD Global Forum Moving on To Beneficial Ownership**. 21 Ağustos 2017. https://www.tax-news.com/news/OECD_Global_Forum_Moving_On_To_Beneficial_Ownership____75041.html (Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2017).

Turunç, Sencer ve Ayben Ünel. "BEPS Sonrası Transfer Fiyatlandırmasında Belgelendirmeye İlişkin Yeni Kurallar", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 425, Ocak 2017, s. 27-36.

Tüfekçi, Ilgın ve Nilhan Fidan. "Yabancı Hesaplar Vergi Mevzuatına Uyum Yasası (FATCA) Genel Bakış", **Vergide Gündem.** Fatca Özel Sayısı, Mayıs 2014, s. 3-5.

Uçanok, Okan. "Bilgi Değişimi", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 411, Kasım 2015, s.190-193.

Yavaşlar, Funda Başaran ve Oytun Canyaş. "Türkiye'de Vergi Şeffaflığı", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 443. Temmuz 2018, s. 6-21.

Yavaşlar, Funda Başaran. "Türk Vergi Hukukunda Uluslararası Bilgi Değişimine İzin Veren Hukuki Kaynakların Tespiti ve Değerlendirilmesi", **Vergi Dünyası Dergisi.** Sayı. 401, Ocak 2015, s. 25-36.

Yurdakul, Mehmet Onur. "ABD'ye Yönelen Yasadışı Fon Akımlarına Karşı Bir Araç Olarak FATCA Yasası ve Olası Etkileri", **Uzman Bakış Dergisi.** Sayı. 1, 2013, s. 94-103.

Diğer Kaynaklar

Adalet Bakanlığı. **Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı**. www.kgm.adalet.gov.tr (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2017).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2018).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye Cumhuriyeti Yetkili Makamları Arasındaki Yetkili Makam Düzenlemesi.** 2015. http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuatek/uluslararasi_mevzuat/ABD_yet_mak_duzenleme.pdf (Erişim Tarihi: 7 Mayıs 2018).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **FATCA Anlaşması İle İlgili Sıkça Sorulan Sorular.** 2015 http://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat/fatca-sorular (Erişim Tarihi: 25 Şubat 2018).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Otomatik Değişimi Hakkında Genel Tebliğ Taslağı (Seri No I).** 2017. http://vergiport.com/uluslararasivergibulteni/Finansal-Hesap-Bilgilerinin-Vergi-Konular%C4%B1nda-Otomatik-Degisimi-Hakkinda-Genel-Teblig-Taslagi.pdf (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2017).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Mükelleflerin Hakları ve Ödevleri Rehberi.** Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı. Yayın No:185. Nisan 2014. www.gib.gov.tr (Erişim Tarihi: 6 Mayıs 2018).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Rehber.** Kasım 2010. Yayın No: 114. www.gib.gov.tr (Erişim Tarihi: 17 Mart 2018).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ Taslağı (Seri No:3).** 2017. http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuatek/3serinolu/3seritransfertaslak.pdf (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2017).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması**. 2015. http://www.gib.gov.tr/fileadmin/haberler/FATCA/FATCA_Turkce.pdf (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2017).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Bermuda Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması.** 2015. http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/BERMUDA.pdf (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Guernsey Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması.** 2015. http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/Guernsey.pdf (Erişim Tarihi: 2 Kasım 2018).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Jersey Hükümeti Arasında Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması.** 2015. http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/JERSEY.pdf (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017).

Gelir İdaresi Başkanlığı. **Türkiye'nin Sonuçlandırdığı Bilgi Değişimi Anlaşmalarının Listesi.** http://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2018).

IRS. **FATCA'ya Uyumlu Ülkeler Listesi. Ağustos 2016.** https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx (Erişim Tarihi: 26 Şubat 2018).

IRS. **FATCA'ya Uyumlu Ülkeler Listesi. Nisan 2018.** https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx (Erişim Tarihi: 11 Eylül 2018).

IRS. **Frequently Asked Questions (FAQs) - Country-by-Country Reporting.** 18 Mayıs 2018. https://www.irs.gov/businesses/international-businesses/frequently-asked-questions-faqs-country-by-country-reporting#GeneralA1 (Erişim Tarihi: 2 Haziran 2018).

IRS. **U.S. Multinational Enterprises.** 17 Şubat 2018. https://www.irs.gov/businesses/international-businesses/us-multinational-enterprises (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2018).

İstanbul YMMO. **Vergi Usul Kanunu Tasarı Taslağı Yayımlandı.** 2016. http://www.istanbulymmo.org.tr/dosyalar/vuk_Tasarisi_Gib.pdf (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2018).

OECD. "Automatic Exchange of Information: The Next Step", **Information Brief.** Ocak 2014. http://s01.s3c.es/imag/doc/2014-02-12/06.ObservatorioFiscal.pdf (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017).

OECD. **About the Inclusive Framework on BEPS.** 2018. http://www.oecd.org/tax/beps/beps-about.htm (Erişim Tarihi: 23 Kasım 2018).

OECD. **AEOI Group Members,** https://www.oecd.org/tax/transparency/automatic-exchange-of-information/role-of-the-global-forum/AEOI-group-members.pdf (Erişim Tarihi: 18 Nisan 2018).

OECD. **AEOI: Status of Commitments.** Ekim 2018. http://www.oecd.org/tax/transparency/AEOI-commitments.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

OECD. **Agreement on Exchange of Information on Tax Matters.** http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/2082215.pdf (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2018).

OECD. **Automatic Exchange of Information Group,** http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/ (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2017).

OECD. **Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters.** Şubat 2018. http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/convention-on-mutual-administrative-assistance-in-tax-matters.htm (Erişim Tarihi: 17 Şubat 2018).

OECD. **Country-by-Country Exchange Relationships**. Temmuz 2018. http://www.oecd.org/tax/beps/country-by-country-exchange-relationships.htm (Erişim Tarihi: 14 Ağustos 2018).

OECD. **Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes**. 2018. http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/ (Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2018).

OECD. **Jurisdictions Participating in The Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters**. 15 Aralık 2017. http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/Status_of_convention.pdf (Erişim Tarihi: 17 Ocak 2018).

OECD. **Jurisdictions that have undergone both Phase 1 and Phase 2 Reviews**. Kasım 2016. http://www.oecd.org/tax/transparency/GFratings.pdf (Erişim Tarihi: 4 Kasım 2018).

OECD. **Offshore Voluntary Disclosure.** Eylül 2010. http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/46244704.pdf (Erişim Tarihi: 16 Ağustos 2017).

OECD. **Peer Review Group.** 2017. http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/peerreviewgroup.htm (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2017).

OECD. **Peer Review Process.** 2017. http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/peer-review/ (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2017).

OECD. **Peer Review Process.** 2017. http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/peer-review/#d.en.342254 (Erişim Tarihi: 23 Kasım 2017).

OECD. **Ratings.** Ekim 2018. http://www.oecd.org/tax/transparency/exchange-of-information-on-request/ratings/ (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

OECD. **Signatories of The Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information and Intended First Information Exchange Date.** 29 Ekim 2018. https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/MCAA-Signatories.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

OECD. **Signatories of the Multilateral Competent Authority Agreement on the Exchange of Country-By-Country Reports (CbC MCAA) and Signing Dates.** 18 Ekim 2018. https://www.oecd.org/tax/beps/CbC-MCAA-Signatories.pdf (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2018).

OECD. **The CRS Multilateral Competent Authority Agreement (MCAA).** 2018. http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/international-framework-for-the-crs/multilateral-competent-authority-agreement.pdf (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2018).

OECD. **Update on Voluntary Disclosure Programmes.** Ağustos 2015. https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/Voluntary-Disclosure-Programmes-2015.pdf (Erişim Tarihi:16 Ağustos 2017).

OECD. **Update to Article 26 of the OECD Model Tax Convention and Its Commentary.** 2012. https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/120718_Article%2026-ENG_no%20cover%20(2).pdf (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2017).

Reuters. **FATCA and CRS**. 2017. http://fatca.thomsonreuters.com/about-fatca/intergovernmental-agreement/ (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2017).

T.C. Resmi Gazete, **Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun,** 18 Mayıs 2018 gün, 30425 sayı

T.C. Resmi Gazete. **Bazı Anlaşmaların Yürürlük Tarihlerinin Tespit Edilmesi Hakkında Karar.** 26 Haziran 2018 gün, 30460 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **213 sayılı Vergi Usul Kanunu.** 10 Ocak 1961 gün, 10703 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.** 12 Ekim 2004 gün, 25611 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **5411 sayılı Bankacılık Kanunu.** 1 Kasım 2005 gün, 25983 (Mük.) sayı.

T.C. Resmi Gazete. **5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu.** 21 Haziran 2006 gün, 26205 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun.** 28 Temmuz 1953 gün, 8469 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **6487 sayılı Bazı Kanunlar İle 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.** 11 Haziran 2013 gün, 28674 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **7018 Sayılı Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun.** 20 Mayıs 2017gün, 30071 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun.** 19 Ağustos 2016 gün, 29806 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik.** 9 Ocak 2008 gün, 26751 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ (Seri No: 1).** 18 Kasım 2017 gün, 26704 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.** 9 Kasım 1982 gün, 17863 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması ve Eki Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun.** 16 Mart 2016 gün, 29655 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:464).** 24 Aralık 2015 gün, 29572 sayı.

T.C. Resmi Gazete. **Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.** 15 Temmuz 2018 gün, 30479 sayı.

U.S. Department of the Treasury. **United States Model Income Tax Convention.** 17 Şubat 2016. https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Documents/Treaty-US%20Model-2016.pdf (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017).